

צורי מעם השם עושה שמים וארץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֹּהַר

הַזֹּהַר הַמְּתַרְגֵּם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

הַמְּנַקֵּד

עַל הַמִּשָּׁה הַמְּשִׁי תּוֹרָה

מִהַתְנַא הָאֱלֹקִי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי זִיע"א

פְּרֻשַׁת בֵּא

תְּרַגּוּם קַל וְנִחְמָד לְמַעַן יִרְוֶיךָ חֵלּוּמֵךְ בּוֹ

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"

בעיה"ק בית שמש תובב"א

אלול תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות,

לכל החברים וידידים, ולכל אחד ואחד מישראל,

לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

לעילוי נשמת

מרת הינדע לאה, מנחם מוניש וחנה בר"ב יצחק אהרון
הרב צבי יצחק, נטע מאיר, מלכה דבורה בר"ב גבריאל הכהן

לקנות הספרים במחיר מסובסד:

אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו

ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8

Ramat Beth Shemesh 99093, Israel

Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

פְּרִישַׁת בֵּא

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֵּא אֶל פְּרַעֲהַ כִּי אֲנִי
הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבֹו וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח
וַאֲמַר, (תהלים פט) אֲשֶׁרֵי הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה ה' בְּאוֹר
פְּנֵיהֶם יִהְלִכּוּן. בְּמַה צְרִיכִים בְּנֵי אָדָם לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִשְׁמֹר מְצֻוֹת הַתּוֹרָה כִּדְרֵי
שְׂיֻזְבוּ בָּהּ לְעוֹלָם הַבָּא, וְלִהְצִיל אוֹתָם מִכָּל
הַקְּטָרוּגִים שְׁלֹמְעֵלָה וּמִטָּה, מִשׁוּם שְׁחָרֵי כְמוֹ
שְׁנִמְצָאִים מִקְּטָרוּגִים בְּעוֹלָם לְמִטָּה, כִּךְ גַּם
נִמְצָאִים מִקְּטָרוּגִים לְמִעֲלָה שְׁעוֹמְדִים עַל בְּנֵי אָדָם.
אוֹתָם שְׁעוֹשִׂים מְצֻוֹת הַתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בְּדַרְכֵי
יִשְׂרָאֵל בְּיִרְאֵת אֲדוֹנָם, בְּמַה סִּגְנוּרִים
שְׁעוֹמְדִים עֲלֵיהֶם לְמִעֲלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לג) אִם
יֵשׁ עָלָיו מִלְּאָךְ מִלִּיץ אֶחָד מִנִּי אֶלְפָּה וְגו'. וְכֵתוּב
וַיִּחַנְּנוּ וַיֹּאמֶר פְּדַעְהוּ מִרְדֵּת שַׁחַת מְצָאֵתִי כִפֹּר.
מִשׁוּם כִּךְ אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁשׁוֹמֵר מְצֻוֹת הַתּוֹרָה.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֵיִיא, אִם כִּךְ, לָמָּה צָרִיךְ פֶּאן מִלְּאָךְ
שְׂיִהְיָה סִגְנוּר עַל הָאָדָם, וְחָרֵי פְתוּב (משלי ג)

כִּי ה' יְהִיָּה בְּכֶסֶלְךָ וְשָׁמַר רַגְלְךָ מִלָּכָה, וְכַתּוּב
 (תהלים קכא) ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע. שְׁחֵרֵי רוּאָה הַקְּדוּשׁ
 פְּרוּף הוּא כָּל מָה שְׁאָדָם עוֹשֶׂה בְּעוֹלָם, הֵן לְטוֹב
 וְהֵן לְרָע. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, (ירמיה כג) אִם יִסְתַּר אִישׁ
 בַּמִּסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, הַכֹּל כֶּךָ הוּא וַדַּאי, אֲכַל הֲרֵי
 כְּתוּב (איוב ב) וְנָע אֵל עֲצָמוֹ וְאֵל בְּשָׂרוֹ.
 וְכַתּוּב וַתְּסִיתַנִּי בּוֹ לְבַלְעוֹ תַּנָּם. לְהִרְאוֹת שְׁחֵרֵי
 רְשׁוֹת נְמֻסָּרָה לַצַּד הָאֲחֵר לְקַטְרֵג [וְהִרְשׁוֹת נְמֻסָּרָה] עַל
 דְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם [לְמִי שֶׁלֹּא הִצְטַרֵּף] וְלְהַמְסֵר בְּיָדוֹ, וְכֹל
 הַדְּרָכִים הִלְלוּ טְמוּנִים לְפָנָי הַקְּדוּשׁ פְּרוּף הוּא,
 וְאֵינְךָ כְּדַאי לְלַכֵּת אַחֲרֵיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁאֵלּוֹ הַנְּהַגוֹת
 הַקְּדוּשׁ פְּרוּף הוּא, וְאֵין בְּנֵי אָדָם רְשָׁאִים לְדַקְדַּק
 אַחֲרֵיהֶם, פָּרַט לְאוֹתָם צְדִיקֵי אֱמֶת שְׂיֻדְעִים אֶת
 סוּדוֹת הַתּוֹרָה וְהוֹלִכִים בְּדַרְךְ שֶׁל הַחֲכָמָה לְדַעַת
 אוֹתָם דְּבָרִים נְסֻתָּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (שם א) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי
 הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל ה' וַיָּבֹאוּ גַם הַשָּׁטָן

בְּתוֹכְכֶם. וַיְהִי הַיּוֹם - זֶה רֵאשִׁי הַשָּׁנָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא עוֹמֵד לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם, כְּמוֹ זֶה, וַיְהִי הַיּוֹם
 וַיָּבֵא שָׁמָּה. אוֹתוֹ יוֹם הָיָה יוֹם טוֹב שֶׁל רֵאשִׁי
 הַשָּׁנָה.

וַיָּבֵאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים - אֵלֵינוּ מְמַנִּים גְּדוֹלִים שְׁלוֹחִים
 בְּעוֹלָם, לְהַשְׁגִּיחַ בְּמַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם.
 לְהַתִּיצֵב עַל ה' - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א' כב) וְכָל עֲבָא
 הַשָּׁמַיִם עֹמֵד עָלָיו מִיַּמִּינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ. אֲבָל לְהַתִּיצֵב
 עַל ה', בְּפָסוּק זֶה מְצָאנוּ אֲהַבַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 עַל יִשְׂרָאֵל, מִשּׁוֹם שֶׁהַשְׁלוֹחִים הִלְלוּ, שְׁמֵמַנִּים
 לְהַשְׁגִּיחַ עַל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם, הוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים
 וְלוֹקְחִים אֶת כָּל אוֹתָם הַמַּעֲשִׂים, וּבַיּוֹם שֶׁבָּא הַדִּין
 לְעַמֵּד לְדוֹן הָעוֹלָם, נַעֲשִׂים קַטְגוֹרִים לְעַמֵּד עַל בְּנֵי
 אָדָם. וּבֵא רְאֵה, מִכָּל הָעַמִּים שֶׁבְּעוֹלָם לֹא עוֹמְדִים
 לְהַשְׁגִּיחַ בְּמַעֲשֵׂיהֶם רַק עַל יִשְׂרָאֵל לְבָד, מִשּׁוֹם
 שֶׁאֵלֶּה בָּנִים שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וּבְשֵׁלֹא נִמְצְאִים הַמַּעֲשִׂים שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּרֵאוּי,
 בְּכִיכּוֹל אוֹתָם שְׁלוֹחִים מְמַנִּים,

בְּשֵׁרוּצִים לְעַמֵּד עַל אוֹתָם מַעֲשִׂים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הֵם
 עוֹמְדִים וְדַאי עַל ה', שְׁתֵּרֵי בְּשֵׁי־יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים
 מַעֲשִׂים שֶׁלֹּא בְּשָׂרִים, כְּבִיכּוּל מְתַשִּׁים כַּחוֹ שֶׁל
 הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא, וּכְשֵׁעוֹשִׂים מַעֲשִׂים בְּשָׂרִים,
 נוֹתְנִים כַּח וְתִקְוָה לְקְדוּשׁ-כְּרוּךְ-הוּא. וְעַל זֶה כָּתוּב
 (תהלים סח) תָּנוּ עֵז לְאֱלֹהִים. בַּמָּה? בְּמַעֲשִׂים בְּשָׂרִים,
 וְעַל זֶה בְּאוֹתוֹ יוֹם כָּל הַשָּׂרִים הַגְּדוֹלִים הַמְּמַנִּים
 הַתְּכַנְּסוּ עַל ה'. עַל ה' וְדַאי, שְׁתֵּרֵי בִּינוֹן שֶׁהַתְּכַנְּסוּ
 עַל יִשְׂרָאֵל, הֵם הַתְּכַנְּסוּ עֲלֵיו.

וַיָּבֹא גַם הַשָּׁטָן בְּתוֹכָם. גַּם - לְרַבּוֹתוֹ עֲלֵיהֶם,
 שֶׁכֵּלָם בָּאִים לְהִיּוֹת קְטִיגוֹרִים עַל יִשְׂרָאֵל,
 וְזֶה נוֹסֵף עֲלֵיהֶם מִשׁוּם שֶׁהוּא הַמְּלַשִּׁין הַגְּדוֹל
 (דף לג ע"א) מְכַלֵּם, קְטִיגוֹר מְכַלֵּם. בִּינוֹן שְׂרוּאָה תְּקוּדוּשׁ כְּרוּךְ
 הוּא שֶׁכֵּלָם בָּאִים לְקַטְרֵג, מִיד - וַיֹּאמֶר ה' אֶל
 הַשָּׁטָן מֵאִין תָּבֵא. וְכִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ
 הוּא מֵאִיפֹה הָיָה בָּא? אֵלָּא לְהַבִּיא אֶת הַמַּעֲשֵׂה
 לְרַצוֹנוֹ.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשָּׁטָן וְגו' וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת ה' וַיֹּאמֶר
 מִשׁוֹט בְּאָרֶץ. מִכֵּאן לְמִדְנוּ שִׁישׁוֹב הָאָרֶץ
 נִמְסָר לְעַדְדִים אַחֲרִים, פָּרַט לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבַדָּה.
 כִּיּוֹן שֶׁאָמַר מִשׁוֹט בְּאָרֶץ, הַשְּׁגִיחַ הַקְּדוֹשׁ כְּרוֹף
 הוּא שְׂרוּצָה לְהִיּוֹת מִלְשִׁין עַל יִשְׂרָאֵל. מִיָּד -
 וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשָּׁטָן הַשְּׁמֹת לְבָךְ עַל עַבְדֵי אֵיזֹב כִּי
 אֵין כְּמַהוּ בְּאָרֶץ.

רָאָה שְׁעָה לָתֵת לוֹ חֶלֶק בְּמַה שִׁיתְעַסֵּק, וַיִּפְרַד
 מִיִּשְׂרָאֵל, וְהָרִי פִּרְשׁוּתָהּ, לְרוּעָה שְׂרָצָה
 לְהַעֲבִיר אֶת צֵאֲנוּ בְּנֶהָר אַחַד וְכוּ', מִיָּד הִתְעַסֵּק
 בּוֹ אוֹתוֹ שָׁטָן וְלֹא קִטְרַג עַל יִשְׂרָאֵל.

וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת ה' וַיֹּאמֶר תַּחֲנַם יִרְא אֵיזֹב אֱלֹהִים.
 אֵין תְּמִיחָה עַל עַבְדֵי שְׂרָבוּ עוֹשֶׂה לוֹ כָּל
 רְצוֹנוֹ שִׁיחֶיָה יִרְא מִמֶּנּוּ. הָסֵר מִמֶּנּוּ אֶת הַשְּׁנַחֲתָךְ,
 וְתִרְאָה אִם יִפְחַד מִמֶּךָ אִם לֹא.

כֵּן רָאָה, בְּשַׁעַת צָרָה, כְּשֶׁנִּתֵּן חֶלֶק אַחַד לְצַד
 הַיָּמָיִת לְהִתְעַסֵּק בּוֹ, נִפְרַד אַחַר כָּךְ מִחֶפְל. כְּמוֹ
 זֶה שְׁעִיר בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, שְׁעִיר בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, כִּדְרֵי

שיתעסק בו ויעזב את ישראל עם מלכם, וכאן
הגיע זמן לטל חלק זה מפל ירע אנרָהם בצד
האחר, כמו שנאמר (בראשית כב) הנה ילדה מלכה גם
היא וגו' את עויץ כבורו וגו'.

ובא ראה, בשעה שאמר מִשׁוּט בְּאֶרֶץ, רצה ממנו
לעשות דין בישראל, שחרי דין הנה לו על
אנרָהם לתבע מן הקדוש ברוך הוא, משום שלא
נעשה דין ביצחק כשהקרב על גבי המזבח, שחרי
לא הנה לו להחליף קרבן שמומן על המזבח
באחר, [וכן ככל צד שלו] כמו שנאמר לא יחליפנו. וכאן
עמד יצחק על גבי המזבח ולא השתלם ממנו
קרבן ולא נעשה בו דין, ורצה את זה מעם הקדוש
ברוך הוא כמו שרצה את דינו של יוסף לבמה
דורות מאחר יותר, וכל מה שרצה - רצה בדרך
דין.

ומאותו זמן שנצל יצחק והתחליף קרבנו, הזמין
לו הקדוש ברוך הוא לאותו מקטרג זה
לחלקו, כמו שנאמר הנה ילדה מלכה גם היא וגו'

את עוין בכורו. וכאן הגיע לטל חלקו עליו מכל
זרעו של אנברתם ולא יקרב לצד אחר.

והכל בא בדין (אגלוי). כמו שהוא דן - כך גדון.
משום שאיוב מקרובי העצה של פרעה
היה, וכשעמד פרעה על ישראל, רצה להרג
אותם. אמר לו, לא, אלא קח ממונם ושלט על
גופם בעבודה קשה, ואל תהרג אותם. אמר לו
הקדוש ברוך הוא, חיה, באותו דין ממש תהיה
גדון. מה כתוב? (איוב ב) אולם שלח נא ידך ונע אל
עצמו ואל בשרו וגו'. כמה שהוא דן - כך גדון.
ואף על גב שבכל השאר היה ירא מהקדוש ברוך
הוא.

בא וראה מה כתוב, אף את נפשו שמר. ונתנה
לו רשות לשלט על הבשר, משום הסוד
שכתוב (בראשית ו) קץ כל בשר בא לפני, ופרשות,
בא לפני ודאי. וזהו קץ כל בשר, ולא רוח. ונאמר
שהוא קץ שבא מצד החשך, כמו שנאמר (איוב כח)
קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר. ולכל

בְּשָׂרָה, מִשּׁוֹם שְׂיֵשׁ קֵץ אַחֲרָה, וְנִקְרָא קֵץ הַיָּמִין, וְזֶהוּ
קֵץ אַחֲרֵי מִצַּד הַשְּׂמָאל שֶׁהוּא חֲשָׁף, וְלִכֵּן נִתְּנָה לוֹ
רְשׁוֹת בְּעֵצְמוֹ וּבְשָׂרוֹ.

וְתִסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ. אִם כֶּף, לֹא בְּדִין הָיָה, אֲלֵא
בְּמֵאמֵר אוֹתוֹ מִקְטָרֵג שֶׁהִסִּית אוֹתוֹ
וְהִסְטָה אוֹתוֹ, אֲלֵא הַכֹּל הָיָה בְּדִין. וְכֵן אָמַר לוֹ
אֱלֹהִים, (שם לד) כִּי פָעַל אָדָם יִשְׁלָם לוֹ וּכְאֵרַח אִישׁ
יִמְצֵיאֵנוּ. וְכֵן הָיָה כְּמוֹ שֶׁנֶּאמַר, כְּמוֹ שֶׁהוּא נְגִיד -
כֶּף נְגִיד עָלָיו.

וְזֶה שֶׁאָמַר וְתִסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם. וְתִסִּיתִי
לְבַלְעוֹ לֹא כְּתוּב, אֲלֵא וְתִסִּיתְנִי בּוֹ, בּוֹ
עוֹמֵד בְּרַעְיוֹתוֹ, שֶׁהוּא חָשַׁב שֶׁהָיָה תִסִּיתְנִי, כְּמוֹ
שֶׁאָמַר וְעַל עֵצַת רְשָׁעִים הוֹפְעֵתָ. [אָמַר אִיּוֹב, הִתְפַּתְתִּי עַל
דְּבָרֵי אוֹתוֹ מִקְטָרֵג] כְּמוֹ זֶה (תהלים עח) וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם
וּבְלִשׁוֹנָם יִכּוּבוּ לוֹ. וַיִּפְתּוּהוּ וַיִּכּוּבוּ לוֹ לֹא כְּתוּב,
אֲלֵא וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם. בְּפִיָּהֶם עוֹמֵד הַדָּבָר הַזֶּה,
שֶׁהָיָה הִתְפַּתְתָּה. (דף לג ע"ב)

אָמַר רַבֵּי אַבְא, הַכֹּל הוּא יָפָה, אֲכַל כֶּף לְמַדְנֹה,
שְׁשָׁנִינוּ, עוֹלָה וּמִסְטִין. וְכִי הוּא יִכּוֹל
לְהַסְטִין? בֵּן, שְׁחֵרֵי הוּא מְלֶךְ זָקֵן וְכִסִּיל, שְׁכַתוֹב
(קהלת ד) טוֹב יֶלֶד מְסֻכֵּן וְחָכָם מִמְּלֶךְ זָקֵן וְכִסִּיל. וְעַל
זֶה יִכּוֹל לְהַסְטִין לְאָדָם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהוּא
נִאֶמֶן עַל מַעֲשֵׂי בְּנֵי אָדָם.

בֵּיא רֵאָה, זֶה בְּדִין הַיְחִיד, אֲכַל בְּדִין הָעוֹלָם כְּתוֹב
(בראשית יא) וַיֵּרֶד ה' לְרֵאֹת. אֵרְדָה נָא וְאֶרְאֶה.
שְׁלֵא נִתְּנָה הָאֲמוּנָה אֵלָא בִּידֹו לְבַדּוֹ, שְׁחֵרֵי לֹא
רָצָה לְאַבְדֵי אֶת הָעוֹלָם עַל מַאֲמַר אוֹתוֹ מְקַטְרַג
שְׁתִּישׁוֹקְתוֹ תְּמִיד לְהַשְׁמִיד. מַנִּין לָנוּ? שְׁכַתוֹב (א״ב
כה) קִין שָׁם לְחַשְׁדָּה וְלִכְל תְּכַלִּית הוּא חוֹקֵר.
לְהַשְׁמִיד הַכֹּל הוּא חוֹקֵר. וְזֵהוּ קִין כֹּל בְּשָׂר בֵּיא
לְפָנַי, וְדַאי בְּדֵי לְהַשְׁמִיד.

וּבֵיא רֵאָה, וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּבְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב
עַל ה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְאוֹתוֹ יוֹם עוֹמְדִים שְׁנֵי
צַדִּיקִים בְּגִנְדֵי בְּנֵי הָעוֹלָם. כֹּל אוֹתָם שְׁבָאִים לְפָנַי
הַקְדוֹשׁ פְּרוּף הוּא בְּתִשׁוּבָה וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים, הֵם

זוכים להיות כְּתוּבִים אֶצֶל אוֹתוֹ צַד שֶׁהוּא חַיִּים,
וּמוֹצִיא תוֹצְאוֹת חַיִּים. וּמִי שֶׁהוּא מְצַדוֹ, נִכְתָּב
לְחַיִּים. וְכָל אוֹתָם שֶׁבָּאִים בְּמַעֲשֵׂים רָעִים לְאוֹתוֹ
צַד, הֵם נִכְתָּבִים לְאוֹתוֹ צַד אַחַר שֶׁהוּא מְוֹת,
וּנִקְרָא מְוֹת, וּכְוֹ שׁוֹרָה הַמְּוֹת.

וּבְאוֹתוֹ יוֹם עוֹמְדִים שְׁנֵי הַצְּדָדִים הַלְלוּ - חַיִּים
וּמְוֹת. יֵשׁ מִי שֶׁנִּכְתָּב לְצַד הַחַיִּים, וְיֵשׁ
מִי שֶׁנִּכְתָּב לְצַד הַמְּוֹת. וְלִפְעָמִים שֶׁהָעוֹלָם שָׂרוּי
בְּאִמְצָע. אִם עוֹמֵד צְדִיק אֶחָד בְּעוֹלָם שֶׁעוֹמֵד
עֲלֵיהֶם, כֹּלָם עוֹמְדִים וְנִכְתָּבִים לְחַיִּים. וְאִם רָשָׁע
אֶחָד מְכַרֵּעַ אֶת הָעוֹלָם, כֹּלָם נִכְתָּבִים לְמִיתָה.

וְאוֹתוֹ הַזְּמַן הָעוֹלָם הָיָה עוֹמֵד בְּאִמְצָע, וְאוֹתוֹ
מִקְטָרְג רָצָה לְהַסְטִין. מִיָּד מַה פְּתוּב?
הַשְּׂמֵת לְבָרָה עַל עֲבֹדֵי אִיּוֹב כִּי אֵין פְּמַחוּ בְּאֶרֶץ
וְגו'. כִּיּוֹן שֶׁנּוֹדַע הוּא לְבַדּוֹ, מִיָּד הַחֲזִיק כּוֹ
הַמְּקָטָרְג. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ שֶׁלֹּא צְדִיק לְאָדָם לְהַפְרֵד
מִכָּלֵל שֶׁל רַבִּים, כִּדִּי שֶׁלֹּא יִרְשָׁם לְבַדּוֹ, וְלֹא
יִקְטָרְגוּ עָלָיו מִלְמַעְלָה.

יְשַׁכְּתוּב בַּשּׁוֹנְמִית, (מלכים-ב ד) וְהֵאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי
 אֲנֹכִי יִשְׁכַּת. לֹא רוּצָה לְהוֹצִיא אֶת
 עַצְמִי מִכָּלֵל שֶׁל רַבִּים. בְּתוֹךְ עַמִּי יוֹשְׁכַת עַד יוֹם
 זֶה, וּבְתוֹךְ עַמִּי - בְּכָלֵל אֶחָד נוֹדַעַת לְמַעְלָה. וְכֹאֵן
 אִיּוֹב, בִּיּוֹן שְׁנוֹדַע לְמַעְלָה וְנִרְשָׁם, מִיַּד הַחַזוּק בּוֹ
 הַמְּקַטְרֵג וְאָמַר, הַחֲנָם יֵרָא אִיּוֹב אֱלֹהִים! כָּל מָה
 שְׁפַחַד מִמֶּךָ וְהַתְּחַזֵּק, לֹא לְחֲנָם עֲשֵׂה, הֲלֹא אֶתָּה
 שְׁכַתָּ בְּעָדוֹ וּבְעָדוֹ וְגו'. אֲבָל טַל אֶת כָּל הַטּוֹב
 שֶׁאֶתָּה עוֹשֶׂה לוֹ, וּמִיַּד אִם לֹא עַל פְּנֵיךָ יְבָרְכֶךָ.
 יַעֲזוֹב אוֹתְךָ וַיִּדְבֵּק בַּצַּד הָאֲחֵר, שְׁחֵרֵי עַבְשׁוֹ
 בְּשִׁלְחָנְךָ הוּא אוֹכֵל. סֵלֶק מִמֶּנּוּ אֶת שִׁלְחָנְךָ,
 וְנִרְאָה מִמֵּי הוּא וְאִיּוֹה צַד יִדְבֵּק.

מִיַּד - וַיֵּאמֶר ה' אֵל הַשָּׁטָן הִנֵּה כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיָדְךָ.
 לְהִרְאוֹת שְׂרִירַת אִיּוֹב לְקַדוֹשׁ-כְּרוֹךְ-הוּא
 הוּא כִּדִּי לְשֹׁמֵר עֲשָׂרוֹ. וּמִכָּאֵן לְמִדְּנוֹ, שְׁכָל אוֹתָם
 הִירְאִים מִתְּקַדוֹשׁ כְּרוֹךְ הוּא מְשׁוּם עֲשָׂרָם אוֹ
 בְּנִיָּהֶם, זוֹ אִינְהָ יִרְאָה כְּרָאוֹי. וְעַל כֵּן קַטְרֵג אוֹתוֹ
 מְקַטְרֵג וְאָמַר, הַחֲנָם יֵרָא אִיּוֹב אֱלֹהִים הֲלֹא אֶתָּה
 שְׁכַתָּ בְּעָדוֹ וְגו' מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכְּתָּ. וְעַל כֵּן הוּא

יֵרָא מִמֶּךָ. וְנִתְּנָה לוֹ רְשׁוֹת לְקַטְרֵג בּוֹ וּלְהִרְאוֹת
שְׁלֵא עֵבֶד אֵיזֹב אֶת הַקְּדוֹשׁ פְּרוּךְ הוּא בְּאַהֲבָה.

שְׁכִינָן שְׁתַּתְּנֶסָה, יֵצֵא מִתְּדָרְךָ וְלֹא עֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ.
מַה פְּתוּב? בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא אֵיזֹב
בְּשִׁפְתָיו. לֹא חָטָא בְּשִׁפְתָיו, אֲבָל בְּרִצּוֹנוֹ חָטָא,
וְאַחַר כֵּךְ חָטָא בְּכָל.

וְאִם תֵּאמַר שְׁלֵא מִתְּנֶסָה בֵּין אָדָם, הֲרִי פְתוּב ה'
צַדִּיק יִבְחַן וְגו'. וּמִשׁוּם כֵּךְ הִתְּנֶסָה אֵיזֹב.
וְאִף עַל גַּב שְׁלֵא עֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ פְּרָאוּי, לֹא יֵצֵא
מִתַּחַת רְשׁוֹת אֲדוֹנוֹ לְהִדְבֵק בַּצַּד הָאֲחֵר.

וְכַמָּה הָיָה אוֹתוֹ נִסְיוֹן שְׁלוֹ? שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשִׁים
הַשְּׁלֵטוֹן שֶׁל אוֹתוֹ הֵצֵד הָאֲחֵר, כְּמוֹ
שִׁשְׁנֵינוּ דִּין הַרְשָׁעִים בְּגִיחָנָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשִׁים,
וּמִשׁוּם שְׁלֵא דָבֵק בַּצַּד הָאֲחֵר, פְּתוּב (אֵיזֹב מִב) וְה'
כִּרְךָ אֶת ^(דף לד ע"א) אַחֲרִית אֵיזֹב מִרְאשִׁיתוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, זֶה שֶׁל אֵיזֹב אֵינּוּ נִסְיוֹן שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ פְּרוּךְ הוּא כְּמוֹ נִסְיוֹן שֶׁל שְׂאֵר
הַצַּדִּיקִים, שְׁתַּרִּי לֹא כְּתוּב וְהַאֲלֹהִים נִסָּה אֶת אֵיזֹב

כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (בראשית כב) וְהֶאֱלֹהִים נָסָה אֶת אַבְרָהָם.
 שְׂאֲבָרָהֶם הוּא בְיָדוֹ הַקָּרִיב אֶת כְּנֹו הַיְחִידִי
 לְקָדוֹשׁ-כְּרוּךְ-הוּא, וְאִיֹּב לֹא נָתַן כְּלוּם, וְלֹא מָסַר
 לְקָדוֹשׁ-כְּרוּךְ-הוּא כְּלוּם.

וְלֹא נֶאֱמַר לוֹ, שְׂחֵרֵי גְלוֹי לְפָנָיו שְׁלֹא יְכוּל לְעַמֵּד
 בּוֹ, אֲבָל נִמְסַר בְּיַד הַמְּקַטְרֵג, וּבְדִין שֶׁל
 הַקָּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא נַעֲשֶׂה, וְהַקָּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא הַעִיר
 אֶת הַדִּין [בְּדִין] תְּזַח אֶל אוֹתוֹ מְקַטְרֵג אֵלָיו. וְהוּ
 שְׂפָתוֹב הַשְּׂמֹתָ לְכָף עַל עַבְדֵי אִיֹּב וְגו'.

פָּתַח וְאָמַר, (שם ד) וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קִיץ מִפְּרֵי
 הָאֲדָמָה. מִקֵּץ יָמִים וְלֹא מִקֵּץ יָמִין. הוּא
 דָּחָה אֶת קִיץ הַיָּמִין, וְהַתְּקַרְב לְקִיץ הַיָּמִים. וְהָרִי
 בְּאֲרָנוֹ, (דניאל יב) וְאַתָּה לֵךְ לְקִיץ. וְאָמַר דְּנִיָּאל,
 לְאִיִּזָּה קִיץ? לְקִיץ הַיָּמִין אוֹ לְקִיץ הַיָּמִים? עַד שְׂאֲמַר
 לוֹ לְקִיץ הַיָּמִין. וְעַל זֶה דָּוִד פָּתַח וְאָמַר, (תהלים לט)
 הוֹדִיעֵנִי ה' קִצֵּי וּמִדַּת יָמֵי מַה הִיא, אוֹ לְקִיץ הַיָּמִים
 אוֹ לְקִיץ הַיָּמִין. וְכֵאן מַה כְּתוּב? וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים,

ולא מקץ ימיו, ולכן לא התקבל קרבנו, שחרי היה
מצד האחר (הכל).

בא וראה מה פתוב? והכל הביא גם הוא. מה זה
גם הוא? לרבות זה עם זה. קרבנו
לקדוש-ברוך-הוא היה הכל, ועקר הקרבן
לקדוש-ברוך-הוא, ונתן חלקו לצד האחר, כמו
שנאמר ומחליהן. וכן עקרו עשה מקץ ימים,
הסוד של הצד האחר, ונתן חלק
לקדוש-ברוך-הוא, ולכן לא התקבל.

באיוב מה פתוב? והלכו בניו ועשו משתה וגו',
ושלחו וקראו לשלשת אחייתיהם לאכל
ולשתות עמם ויהי כי הקיפו ימי המשתה וגו'.
ובמשתה בכל יום מצוי המקטרג, ולא יכול לו.
מנין לנו? שפתוב הלא אתה שכת בעדו ובעד
ביתו ובעד כל אשר לו מסביב, ולעולם לא נתן
לו חלק כלל, שחרי (מה) פתוב והעלה עלות מספר
כלם. העולה עולה למעלה למעלה, ולא נתן חלק

לַצַּד הָאֲחֵר. שְׂאֵלְמַלְא נָתַן לוֹ חֶלֶק, לֹא יִכַּל לוֹ
אֲחֵר כֹּה, וְעַל מַה שֶּׁנִּטַּל - מִשָּׁלוֹ נִטַּל.

וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה חִרַע לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא?
אֵלָּא שְׂאֵלְמַלְא נָתַן לוֹ חֶלֶק, יִפְנֶה הַדָּרָךְ
וַיִּסְתַּלֵּק מֵעַל הַמְּקַדֵּשׁ, וַצַּד הַקְּדוֹשָׁה מִסְתַּלֵּק
לְמַעַלְהָ לְמַעַלְהָ. וְהוּא לֹא עָשָׂה כֵן, וְעַל כֵּן הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא תִּבְעֵ בְרִין.

בֹּא רֵאָה, כְּמוֹ שֶׁהוּא נִפְרָד וְלֹא הִפְרִיד טוֹב וְרַע,
הוּא דֵּן אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ אִפְּנִי. נָתַן לוֹ טוֹב, וְאֲחֵר
כֹּה רַע, וְאֲחֵר כֹּה תַחֲזִירוּ לְטוֹב. שִׁכַּן רְאוּי לְאָדָם,
לְדַעַת טוֹב וְלְדַעַת רַע וְלַתַּחֲזִיר עֲצָמוֹ לְטוֹב, וְזֶהוּ
סוֹד הָאֱמוּנָה. בֹּא רֵאָה, אֵיזֹב הִיָּה מֵעַבְרֵי פְרַעָה,
וְזֶהוּ שְׂכַתוֹב בּוֹ (שְׁמוֹת ט) הִירָא אֶת דְּבַר ה' מֵעַבְרֵי
פְרַעָה.

בֹּא וּרְאָה שְׂלֵא רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעַקֵּר אֶת
אֵיזֹב מִמְּקוֹמוֹ, שֶׁהוּא הִיָּה מִיָּגוֹן (אֶת הַכֹּל רָצָה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְעַקֵּר מִמְּקוֹמָם, אֵיזֹב הִיָּה מִיָּגוֹן (אֵיזֹב חֲכָם הִיָּה) עַל פְּרַעָה. בִּינּוֹן שְׁנַחֲלֵשׁ,

עָשָׂה נִקְמוֹת לְפְרַעָה).

אמר רבי שמעון, כַּעַת יֵשׁ לְגִלּוֹת סוּדוֹת
שְׁנַדְבָקִים לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה. מַה פְּתוּב? בֹּא
אֶל פְּרַעָה, הִיָּה צָרִיף (לְכַתֵּב) לֵךְ אֶל פְּרַעָה, מַה זֶה
בֹּא? אֵלֶּא שְׁהַכְּנִים אוֹתוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תְּדַרְיִם
אַחַר תְּדַרְיִם לְתַנִּין אַחַד עֲלִיּוֹן תַּקִּיָּה, שְׁכַמָּה
דְּרָגוֹת מְשַׁתְּלֵשְׁלוֹת מְמַנּוּ. וּמִיָּהוּ? סוּד תַּתְּנִין
הַגְּדוֹל.

וּמִיָּשָׁה פְּחַד מְמַנּוּ, וְלֹא קָרַב אֵלֶּא לְאוֹתָם יְאוּרִים,
וְאוֹתָן הַדְּרָגוֹת שְׁלוֹ, אֲבָל מְמַנּוּ הוּא פְּחַד
וְלֹא הַתְּקָרַב, מִשּׁוּם שְׁרָאָה אוֹתוֹ מִשְׁרָשׁ בְּשַׁרְשֵׁים
עֲלִיּוֹנִים.

כִּיּוֹן שְׁרָאָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמִיָּשָׁה פּוֹחַד
וְשְׁלוּחִים מְמַנִּים אַחֲרִים לְמַעַלָּה לֹא יְכוּלִים
לְהַתְּקָרַב אֵלָיו, אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, (יחזקאל כט)
הַנְּנִי עֲלִיף פְּרַעָה מְלָךְ מִצְרַיִם תַּתְּנִים הַגְּדוֹל הַרְבִּי
בְּתוֹף יְאוּרִיו. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַצְּטִירָף לְעֶרְףְּ בּוֹ
קָרַב וְלֹא אַחַר, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר אֲנִי ה', וּפְרָשׁוּהָ סוּד

הַחֲכָמָה, שְׁתַּנְּנִים הַגְּדוֹל הַרְבֵּי בְּתוֹךְ יִאֲרִיו
לְאוֹתָם בְּעֲלֵי הַדִּין שִׁיזְדַּעִים בְּסוֹדוֹת אֲדוֹנָם.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים
אֶת הַתְּנִינִם הַגְּדֹלִים וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה
הַרְמֵשֶׁת אֲשֶׁר שָׂרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵיהֶם. פְּסוּק זֶה
פְּרָשׁוֹהוּ. אֲבָל וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתְּנִינִם - הוּא
סוֹד זֶה ^(דף לד ע"ב) לְוִיָּתָן וְכַתּוּב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתְּנִינִם חֵסֶד כְּתוּב,
מִשׁוֹם שֶׁהֲרַג אֶת הַנְּקֻבָּה, וְהֵעֵלָה אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְצַדִּיקִים, וּפְרָשׁוֹתָ.

הַתְּנִינִם הַגְּדוֹל - תִּשְׁעָה יְאוּרִים הֵם, שֶׁהוּא רוֹבֵץ
בִּינֵיהֶם, וַיֵּאֹר אַחַד הוּא שְׁמִימִיו
שׁוֹכְבִים, וּבְרִכּוֹת מִימֵי הַגֶּן נוֹפְלִים בּוֹ שְׁלֹשׁ
פְּעָמִים בַּשָּׁנָה. וְכֹאֲשֶׁר זֶה שְׁתֵּי פְּעָמִים, מִתְּבַרֵךְ
אוֹתוֹ יְאוּר וְלֹא כָּל כָּף, וְכִשְׁאַחַד בְּכֻלָּל לֹא.

וְהַתְּנִין הַזֶּה נִבְּנָם לְאוֹתוֹ יְאוּר מִתְחַזֵּק וְהוֹלֵךְ
וְשָׂט וְנִבְּנָם לְתוֹךְ הַיָּם, וְכוֹלֵעַ דָּגִים
מִכַּפָּה מִינִים, וְשׁוֹלֵט וְשָׂב לְאוֹתוֹ יְאוּר. תִּשְׁעָה

יֹאזְרִים הִלְלוּ הוֹלְכִים וְעוֹלָיִם, וְסֹבְבֵי כַּמָּה אֵילָנוֹת
וְעֹשֵׂבִים לְמִינֵיהֶם.

הֵיאֵזֵר הָרֵאשׁוֹן. יוֹצֵא מֵצֵד שְׂמַאל בְּצִנּוֹר אֶחָד
שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא שְׁלֹשׁ טַפּוֹת, וְכָל טַפָּה
וְטַפָּה נִפְרָדֶת לְשְׁלֹשׁ טַפּוֹת, וְכָל טַפָּה וְטַפָּה נִעְשֶׂה
מִמֶּנָּה יֹאזְרֵי אֶחָד, וְאֵלֶּה הֵם תְּשֻׁעָה יֹאזְרִים
שְׂמֵת־חֻזְקִים וְהוֹלְכִים וּמְשׁוּטְטִים וְסוֹבְבִים בְּכָל
אוֹתָם הֶרְקִיעִים.

כַּמָּה שְׁנֵי־שָׂר מֵאוֹתָן טַפּוֹת כְּשֶׁסִּימוּ לְצֵאתָ,
נִשְׂאָרֶת טַפָּה אַחַת שִׁיּוֹצֵאתָ כְּשֶׁקָּטָה,
נוֹפְלֶת בִּינֵיהֶם, וְנִעְשֶׂה מִמֶּנָּה יֹאזְרֵי אֶחָד. הֵיאֵזֵר
תָּזָה הוּא שְׂאֵמְרָנוּ שֶׁהוֹלֵךְ כְּשֶׁהוּא שׁוֹכֵךְ.

הֵיאֵזֵר תָּזָה, כְּשֶׁאוֹתוֹ נָהַר שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא, מוֹצֵיא
טַפּוֹת אַחֲרוֹת גְּדוּלוֹת (שֶׁל בְּרָכוֹת) שֶׁל בְּרָכוֹת
מֵצֵד הַיְמִינִי, מֵה שְׁנֵי־שָׂר מֵאוֹתָן טַפּוֹת, נִשְׂאָרֶת
טַפָּה אַחַת שׁוֹכֶכֶת מֵאוֹתָן בְּרָכוֹת, וְנוֹפְלֶת כְּאוֹתוֹ
יֹאזְרֵי שֶׁהוּא שׁוֹכֵךְ, וְזֶהוּ הֵיאֵזֵר שְׁעָדִיף מִכָּלֶם.

כְּשִׁיּוּצָאִים וְנִפְרָדִים אֹתָם אֲרַבְעָה נְהָרוֹת
 שִׁיּוּצָאִים מִנּוּן עֵדֶן, אֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא
 פִּישוֹן נוֹפֵל בְּאֹתוֹ יְאוֹר וְנִכְלָל בוֹ, וְלִכְּזֵ מַלְכוּת
 בְּכָל נִכְלָלָת פְּזוּה, וּפִישוֹן הוּא מַלְכוּת בְּכָל.
 מִהֵיאוֹר הָיָה נִזְוָנִים וּמִתְמַלְאִים כָּל אֹתָם הֵיאוֹרִים
 הַתְּחִלָּה.

בְּכָל יְאוֹר וְיְאוֹר הוֹלֵךְ וְשָׁט תַּנּוּן אֶחָד, וְהֵם
 תְּשׁוּעָה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד נוֹקֵב נִקְבַּ בְּרֵאשׁוֹ,
 כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים עד) שֶׁבֶרֶת רְאִישֵׁי תַנּוּנִים וְגו' .
 וְאֵפֶלֶוּ הַתַּנּוּן הַגָּדוֹל הָיָה כֶּךָ הוּא, מִשׁוּם שֶׁכָּל
 נוֹפְחִים רוּחוֹת לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה.

כְּתוּב בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. וְכֵתוּב וַיִּבְרָא
 אֱלֹהִים אֶת הַתַּנּוּנִים הַגָּדֹלִים, בְּכָל מַעֲשֵׂה
 שָׁל אֹתָם עֲשֶׂר אַמִּירוֹת, עוֹמְדִים כְּנִגְדָם אֹתָם
 עֲשָׂרָה יְאוֹרִים. וְתַנּוּן אֶחָד מִתְפַּרְפֵּר (פֹּרֵשׁ) (מִתְדַּבֵּר)
 כְּרוּחַ כְּנִגְדָ כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

וְעַל זֶה אַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה מוֹדְעוּעַ הָעוֹלָם, מִשׁוּם
 שֶׁהַתַּנּוּן הַגָּדוֹל הָיָה מַעְלָה אֶת הַסִּנְפִּירִים

שָׁלוֹ וּמִזְדַּעְזָע, אִזּוּ כֻּלָּם מִזְדַּעְזָעִים בְּאוֹתָם יְאוּרִים,
 וְכָל הָעוֹלָם מִזְדַּעְזָע, וְהָאָרֶץ מִתְחַלְחֶלֶת, וְכֻלָּם
 כְּלוּלִים בַּתְּנִין הַגָּדוֹל הַזֶּה.

וְהָאָרֶץ הֵיטָה תְּהוּ וְגו'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּמַעֲשֵׂה
 בְּרֵאשִׁית הַחֲבָרִים עוֹסְקִים בּוֹ וַיִּזְדַּעֲזָע בּוֹ,
 אֲבָל הֵם מַעֲטִים שְׂיִזְדַּעֲזָעִים אֶת רִמּוֹ מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית
 בְּסוּד הַתְּנִין הַגָּדוֹל. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, שְׁכָל הָעוֹלָם
 אֵינוֹ מִשְׁתַּלְשֵׁל אֵלָּא עַל סְנַפִּירָיו שֶׁל זֶה.

בא רֵאָה, וְהָאָרֶץ הֵיטָה תְּהוּ וְכֵהוּ וְגו'. שָׁנִינוּ
 הֵיטָה, וּבְאֲרָנוּ. מִשּׁוּם שֶׁבִּיאֹר הָרֵאשׁוֹן הֵיטָה
 שְׂאֲמָרְנוּ, כִּשְׁתְּנִין הַגָּדוֹל הֵיטָה נִכְנָם בּוֹ, אִזּוּ
 מִתְמַלֵּא, וְשׁוֹטֵף וְדוֹעֵף הַנִּיצוּצוֹת שֶׁנִּלְקְטוּ בְּאוֹתָן
 עוֹלָמוֹת שֶׁנִּחְרְבוּ בַּתְּחִלָּה.

אוֹתָם תְּנִינִים אֲחֵרִים שְׂאֲמָרְנוּ הָיוּ וְלֹא הָיוּ,
 לָמָּה? מִשּׁוּם שֶׁנִּחְלַשׁ כֹּחַם שֶׁלֹּא יַחְרִיבוּ
 הָעוֹלָם, פָּרַט לְשִׁבְעִים שָׁנָה פַּעַם אַחַת, וְהֵם
 מִתְחַזְּקִים בְּכַח הַתְּנִין הַגָּדוֹל הַהוּא, וְהוּא לְבָדוּ

מתחזק, ואלמלא נקבתו היתה קנימת אצלו, לא יכול היה העולם לסבל אותם. [ומשום כך]

עד שלא תרג הקדוש ברוך הוא את הנקבה, הארץ היתה תהו [ובהו]. תהו היתה. ואחר שתרג אותה היתה בהו, התחילה להתקיים. וחשיך על. עדין לא היה מאיר המעשה שעשה.

מה עשה הקדוש ברוך הוא? מחין את ראש הזכר למעלה ונכפת, משום שהרי התהום למטה לא היתה מאיר. מה הטעם לא היתה מאיר? משום שהתנין הגדול היתה מנישב רוח על התהום ומחשיך אותה, ולא היתה מרחף למטה.

ועברה (ועם כל זה) רוח אחרת שלמעלה, ונשבה (שנשבה) והכיתה באותה רוח והשקיטה אותה, והו שפיתוב ורוח אלהים מרחפת על פני המים. וזהו מה ששנינו, שתקדוש ברוך הוא הכה רוח ברוח וברא את העולם.

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. האיר האור שלמעלה והכה (דף לה ע"א) על גב הרוח

שְׁנֵשְׁבֶתָּה, וְהִסְתַּלַּק מֵעַל הַתְּהוֹם וְלֹא כִסָּה אֹתוֹ.
כִּיּוֹן שְׁתֵּאִיר הַתְּהוֹם וְהוּא הִסְתַּלַּק, אִזּוּ הָיָה אֹר.
וְהָ מֵאִיר עַל רֵאשׁוֹ, וּמִיָּם הָיוּ יוֹצְאִים מִתּוֹךְ

מִצְחוֹ, וְרוּחַ נוֹשֶׁבֶת לְמַעְלָה וּמֵאִירָה מֵאֹר
וְהָ, עַד שֶׁהָיָה יוֹרֵד אֹרּוֹ, מִנְּצַנֵּן לְשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם
אֹרּוֹת שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ. כִּיּוֹן שְׁאֹתָם אֹרּוֹת נִרְשָׁמוּ
בְּתוֹךְ הַשֶּׁמֶשׁ לְמַטָּה, הָיוּ הִרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם
יּוֹדְעִים בָּהֶם וְהָיוּ עוֹבְדִים לְשֶׁמֶשׁ. כִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּכַּל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֹתָם הִרְשָׁעִים, סִלַּק אֶת אֹרּוֹ
וְנָנּוּ אֹתוֹ. לָמָּה נָנּוּ אֹתוֹ? מִשּׁוֹם שְׁאֹתוֹ תַּנִּין הָיָה
עוֹלָה וַיּוֹרֵד וּמָכָה בְּאֹתָם יְאֹרִים, עַד שֶׁנָּנּוּ אֹתוֹ
וְלֹא הִתְנַלָּה.

וְזָרַע אֹתוֹ הַזָּרַע בְּצַדִּיק, שֶׁהוּא הַנֶּגֶן שֶׁל הַנֶּגֶן,
וְהַזָּרַע שֶׁנִּזְרַע בְּנֶגֶן הוּא גְּנִיּוֹת וְטְמִינֵת (ה) שֶׁל
הָאֹר הַזֶּה הוּא.

כְּשֶׁהַתַּנִּין הַגָּדוֹל הָיָה רוֹאֶה שֶׁצּוֹמַח בְּנֶגֶן זָרַע שֶׁל
אֹר וְהָ, אִזּוּ מִתְעוֹרֵר לְצַד הָאֲחֵר
לְאֹתוֹ נִהַר שֶׁנִּקְרָא גִיחוּן. וְנִחְלָקִים מִיָּמֵי הַגִּיחוּן

הָיְתָה, שְׁבִיל אַחַד שְׁלוֹ, הוּא הוֹלֵךְ לְתוֹךְ אוֹתוֹ יִרְע
 שְׁצַמַח בְּתוֹךְ תִּנּוּן, וּמֵאִיר בּוֹ בְּגִדְל תִּירַע הָיְתָה,
 וּנְקָרָא גִיחוּן.

וּמִתּוֹךְ גְּדִלוֹת שֶׁל אוֹתוֹ תִּירַע עָלָה לְגִדְלָה שְׁלֵמָה
 הַמְלָה, בְּשַׁעְלָה לְמַלְכוּת, שְׁכַתוּב (מלכים-א
 א) וְהוֹרְדָתֶם אוֹתוֹ אֶל גַּחוּן, וְכַתוּב וּמָשַׁח אוֹתוֹ שָׁם.
 שָׁם, וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר, מִשּׁוּם שֶׁאֵת זֶה יֵרַע דָּוִד
 הַמְלָה, וּמִיָּמֵינוּ הָאֲחֵרִים עָלוּ לְמַלְכוּת אַחֲרָת, וְזֶהוּ
 הַמְלָךְ שֶׁהוּא תַקִּיף.

וְהַתִּנּוּן הַגָּדוֹל הָיְתָה הַתְּעוּרָר אֵלָיו, וְהַתְּעוּלוֹ
 סְנֵפִירָיו שֶׁל הַתִּנּוּן הָיְתָה בְּאוֹתוֹ גָּהֵר
 לְהַתְּחִיב בּוֹ, וְכָל אוֹתָם שָׂאָר הֵיאוּרִים עוֹלָיִם
 וַיִּוְרְדִים בְּתַקְפּוֹ שֶׁל הַתִּנּוּן הַגָּדוֹל הָיְתָה, וּמִשְׁתוֹקֵק
 וּנְכַנֵּם לְתוֹךְ יְאוֹר הַשְּׁקֵט וְשׁוֹכֵךְ בּוֹ.

וְאֵז, בְּשֵׁאוֹתוֹ אוֹר נִגְנָו (לְחִסְיָעוּ) לְהַעֲלוֹתוֹ אוֹתוֹ גִּנּוּ
 שְׂאֵמָרְנוּ, אֵז יוֹצֵא הַחֲשֵׁךְ הָרֵאשׁוֹן וּמִכָּה עַל
 רֵאשׁוֹ בְּאוֹתוֹ נִקְבַּ שְׁנַעֲשֵׂה בּוֹ, וּנְפָרַד חוּט אַחַד
 בֵּין אוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל הָאוֹר הָיְתָה שְׁנַגְנָו, וּבֵין אוֹתָהּ

חֲשֵׁכָה שֶׁל הַחֲשֶׁךְ הַזֶּה, שְׁכַתוֹב (בראשית א) וַיִּבְרָא
אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֲשֶׁךְ.

תַּתְנִין הַזֶּה שָׁב בְּאוֹתָהּ הַפְּרָדָה שֶׁל הַחוּט
שֶׁהִפְרִיד, וְהִפְרִיד אֶת אוֹתָם (בין אוֹתָם)
יְאוּרִים לְתוֹךְ הַחֲשֵׁכָה, וְנִפְרָדִים דָּגִים לְמִינֵיהֶם
אֵלֶּה מֵאֵלֶּה בְּאוֹתָהּ הַפְּרָדָה.

וּבְשֶׁנִּפְרְדוּ הַמַּיִם הָעֲלִיוֹנִים תִּקְדוּשִׁים, כָּל אוֹתָם
הַיְאוּרִים נִפְרָדִים, וְנִכְנָסוּ לְתוֹךְ אוֹתוֹ
הַיְאוּר הַשָּׁקֵט שֶׁנִּבְחַר מִכָּלֶם, וַיּוֹצֵאֵם וְנִכְנָסִים כּוּ
שֶׁלֹש פְּעָמִים בַּיּוֹם.

וְכָל אוֹתָם דָּגִים שֶׁגִּדְלִים תוֹךְ אוֹתָם יְאוּרִים,
נִפְרָדִים אֵלֶּה מֵאֵלֶּה, וְנִקְרְאִים לַיְלוֹת, וְאֵלֶּה
הֵם רְאשִׁים לְכָל אוֹתָם דָּגִים שִׁיּוֹצֵאֵם תְּחוּצָה,
וְאֵלֶּה שׁוֹלְטִים עַל כָּלֶם, וְאֵלֶּה נִקְרְאִים כְּבוֹרֵי
מִצְרַיִם. וּמִכָּאֵן תִּתְפַּזְרוּ תְּחוּצָה הַכְּבוֹרִים, וְכָלֶם
נִזְוָנִים מִהַשְׁקָאֵת אוֹתָם יְאוּרִים. וְתַתְנִין תִּגְדוּל הַזֶּה
שׁוֹלֵט עַל כָּלֶם.

וְהַכֹּל בְּהַבְדֵּלַת הַמַּיִם הָעֲלִיּוֹנִים, שְׂפָתוֹב וַיְהִי
 מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, וְנִרְשָׁמוּ מַיִם
 הַקְדוּשִׁים הָעֲלִיּוֹנִים וְנִפְרְדוּ לְמַעְלָה, וְהַמַּיִם
 הַתַּחְתּוֹנִים, נִפְרְדוּ בְּלֶם אֵלֶּה מֵאֵלֶּה, קְדוּשִׁים
 וְשֵׁלֵא קְדוּשִׁים, וְעַל זֶה נִקְרָאוּ מְלֵאכִים עֲלִיּוֹנִים
 פְּרוּדִים, מִשּׁוּם שֶׁנִּפְרְדוּ אֵלֶּה מֵאֵלֶּה לְמִינֵיהֶם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ
 זֶרַע. סוּד זֶה, בְּשֵׁהתַנִּין הַגָּדוֹל הָיָה מְנִשֵּׁב
 רוּחַ בְּאוֹתוֹ נִקֵּב וּמְרַחֵף כְּלָפִי מַעְלָה, אֶת כָּל
 אוֹתָם הָעֹשְׂבִים הָיָה הוֹפֵךְ אוֹתָם לִיבֵשׁ, עַד שֶׁרוּחַ
 אַחֲרָת נּוֹשֶׁבֶת בְּאוֹתָהּ רוּחַ וּמִשְׁקִיטָה אוֹתָהּ
 לְמַטָּה, וְהָעֹשְׂבִים צָמְחוּ כְּבִתְחִלָּה, וְשׁוֹלְטִים
 וּמִשְׁבְּחִים וּמוֹדִים לְפָנַי הַקְדוּשׁ פְּרוּךְ הוּא.

מִצַּד שְׂמַאל וּלְתוֹךְ הַיְאֹר הַשְּׂקֵט יּוֹצֵאוֹת בְּהִמּוֹת
 לְמִינֵיהֶן, וְהוֹלְכִים לְהַתְקַרֵּב לְאוֹתָם עֹשְׂבִים
 וְלֹא יְכוּלִים, וְשָׂבִים לְמְקוֹמָם. כָּל הַיְאֹרִים הִלְלוּ
 הוֹלְכִים וְשָׂבִים עִם אוֹתוֹ הַתַּנִּין שֶׁשׁוֹלְטִים בָּהֶם,
 וּמְקִיפִים אֶת אוֹתָם הָעֹשְׂבִים וְלֹא יְכוּלִים, פָּרַט

לפַעַמִּים שָׁרוּחַ עֲלֵיוֹנָה אֵינָה נוֹשָׁבֶת, וְהִיא מְרַחֶפֶת
הָרוּחַ בְּאוֹתוֹ הַנֶּקֶב שְׁלֹמֶעֱלָה, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, וְאִז
שׁוֹלֵטֶת אוֹתָהּ הָרוּחַ עַל אוֹתָם עֲשָׂבִים.

וְהִיא אוֹר הַשֶּׁקֶט שָׁב לְמִקוּמוֹ, וְעוֹלָה וַיּוֹרֵד. וּמִשּׁוּם
שְׁמִימֵי שְׁקֵטִים, הוֹלֵךְ בְּשֶׁקֶט. וְהַתְּנִים
הַגְּדוֹל הַזֶּה עוֹלָה לְאוֹתָם יְאוּרִים, וְכָל הָעֲשָׂבִים
מִתְגַּדְּלִים סְבִיב אוֹתוֹ הִיא אוֹר הַשֶּׁקֶט, וְאֵלָּה (וְהֵם)
גְּדֻלִּים בְּכָל עֵבֶר, וְאִז עוֹלָה אוֹתוֹ תְּנִין וּמִתְגַּדְּלִים
בִּינֵיהֶם, וְשָׁב אֶל כָּל אוֹתָם יְאוּרִים.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְהוּ
נִחַש בְּרִיחַ. לָמָּה בְּרִיחַ? מִשּׁוּם שֶׁסּוֹגֵר
אֶת שְׁנֵי הַצְּדָדִים, וְלֹא יוֹצֵא לְעוֹלָמִים, אֵלָּא פַעַם
אַחַת בַּיּוֹבֵל.

וּבְסִפְרֵי הָרֵאשׁוֹנִים, זֶה נִחַש עֲקֻלָּתוֹן, שֶׁהוּא
תְּמִיד בְּעֲקֻמִּימוֹת, וּמִבִּיא קִלְלוֹת עַל
הָעוֹלָם. בְּשִׁוְהָ קָם - נִשְׁבֵּר תְּקֻפוֹ ^(דף לה ע"ב) שֶׁל אוֹתוֹ
הַתְּנִין, וְלֹא יָכוֹל לְעִמּוֹד עַד שֶׁאוֹבֵד גּוּפוֹ, מִשּׁוּם
שֶׁתְּקַדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כּוֹפֵף אוֹתוֹ לְתוֹךְ הַיָּם

בְּשִׁנְכֶם אֵלָיו, וְהוּא דוֹרֵךְ עַל תְּקִפּוֹ שֶׁל הַיָּם,
וְתִקֶּף הַיָּם הַזֶּה הוּא תַנּוּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ט)
וְדוֹרֵךְ עַל כַּמְתֵי יָם.

וּבְשִׁקְּם הִנְחָשׁ הַזֶּה, אִזּוּ מַה כְּתוּב? (ישעיה נו) וְהִרְג
אֶת הַתַּנּוּן אֲשֶׁר בֵּינָם. זֶהוּ הַתַּנּוּן הַגָּדוֹל.
וְעַל זֶה כְּתוּב הַנְּנִי עֲלֶיךָ. וְנִחַשׁ זֶה הוּא מְאֹרֶת,
בְּקִלְלוֹת לְכָל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא חֲזַק עֲלָיו בְּחֻזְקוֹ שֶׁל
אוֹתוֹ הַנְּהַר הַגָּדוֹל שֶׁנִּקְרָא תַדְקָל, וְחָרִי בְּאֲרָנוּ.

אוֹתוֹ הִנְחָשׁ שֶׁבִּיבְשָׁה, כְּשִׂיּוּצָאִים (לְהַלְחִים) זֶה בְּזֶה,
אוֹתוֹ שֶׁבִּיבְשָׁה תָמִיד מִתְנַפֵּר, מִשּׁוּם שֶׁכָּל
דְּרָכּוֹ וְחֻזְקוֹ הוּא בִּיבְשָׁה, וְאוֹכֵל אֶרֶץ וְעֵפֶר תָּמִיד,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְעֵפֶר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. זֶה גִּדְל
בְּעֵפֶר, וְזֶה גִּדְל בְּמִים. נִחַשׁ שֶׁהַתְּגִדֵל בְּמִים לֹא
חֲזַק בְּזֶה שֶׁהַתְּגִדֵל בִּיבְשָׁה, וְעַל זֶה כְּתוּב מְאֹרֶת
חֶסֶר.

וְזֶה הַזְּדִמָּן לְאוֹתוֹ שֶׁל הַמִּים. וְאִף עַל גִּב [וְזֶה לֹא]
שֶׁהַזְּדִמָּן אֵלָיו, לֹא נִלְחַם בּוֹ, אֶלָּא הִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ שֶׁתִּרְגַּ אֹתוֹ מִתּוֹךְ הַיָּם, כְּמוֹ

שְׂבֵאֲרֵנוּ שְׂבִנְגָלָל גַּסּוֹת הָרוּחַ שָׁבוּ, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר
(יחזקאל כט) אֲשֶׁר אָמַר לִי יְאֹרִי וְגו'.

וְעֵבֶר ה' לְנִגְף אֶת מִצְרַיִם וְגו'. שְׂנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי
יוֹסֵי, פָּסוּק זֶה קְלָשָׁה, וְכִי יִרְאֶה אֶת הַדָּם
וְאַחַר כֵּךְ וּפָסַח, שְׂמִשְׁמַע שְׂפִימָן הוּא עֹשֶׂה? וְאִם
הֵאֱמַר בְּשִׁבִיל הַדָּם שֶׁהוּא מִצְוֶה, אִזּוֹ לָמָּה בַּחוּץ?
וְלָמָּה בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת שֶׁל הַפֶּתַח, וְהָרִי כְּתוּב
(דניאל ב) הוּא מְנַלֵּה עֲמֻקּוֹת וְגו', וְכִּי הַטַּעַם שֶׁרָצָה
לְהִיזֵת דָּם גָּלוּי עַל הַמַּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת?

אֲלֵא שְׂנֵינּוּ, כְּתוּב (דברים לב) וַיִּירָא ה' וַיִּנְאֹץ, וְכְתוּב
(בראשית ו) וַיִּירָא ה' כִּי רָבָה רָעַת הָאָדָם בְּאָרֶץ.
וְשְׂנֵינּוּ, לֹא נִרְאִית הַהִשְׁגָּחָה הָעֲלִיזָנָה אֲלֵא
בְּשִׁנְרָאִים לְמַטָּה הַמַּעֲשִׂים שֶׁנַּעֲשׂוּ מִעֲשֵׂה מִמֶּנּוּ,
וְעַל זֶה [וְעַד שְׁעוֹשִׂים מַעֲשֵׂה לְמַטָּה] לֹא מִשְׁגִּיחִים לְהִרְע, פָּרַט
לְהִרְהוֹר שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה, שְׂכַתוּב (דברים א) הִשְׁמְרוּ
לְכֶם פֶּן יִפְתָּח לְבַבְכֶם. וּמִשְׁנַעֲשֵׂה הַמַּעֲשֵׂה,
מִתְעוֹרְרָת הַהִשְׁגָּחָה מְלִמְעָלָה, וְלִכֵּן הַכֹּל, בֵּין
לְטוֹב בֵּין לְרָע, תְּלוּי הַדָּבָר בַּמַּעֲשֵׂה.

אָמַר רַבֵּי יוֹסֵי, כָּל שׁוֹקֵי מִצְרִים הָיוּ מְלֵאִים
אֵלִילִים, וְעוֹד, שְׁכָכְל בַּיִת וּבַיִת הָיוּ
מִצְוִיִּים מִיָּנִים שְׁנִקְשָׁרִים בְּכַשְׁפֵּיהֶם בְּאוֹתָם כְּתָרִים
תַּחְתּוֹנִים שְׁלֵמָה, וּמְעוֹרְרִים רוּחַ טְמֵאָה בְּתוֹכָם.
וְסוּד הַדָּבָר לְמִדְּנוּ, כְּתוּב וּלְקַחְתֶּם אֲגִדַּת אֲזוּב
וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר בַּסֶּף וְהִנְעַתֶּם אֶל
הַמִּשְׁקוּף וְאֵל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת. אֲגִדַּת אֲזוּב לְמָהּ? כִּדֵּי
לְבַעַר רוּחַ טְמֵאָה מִבִּינֵיהֶם, (זוּ הַפְּסוּק קֹשֶׁה, וְכִי וְרָאָה אֶת
הַדָּם וְאֶחָד בָּדוּ וּפְסַת, שְׁמִשְׁמַע שְׁסִימָן הוּא שְׁעֵשֶׂה, מִדּוּעַ? וְהָרִי חֵבֵל גָּלוּי לִפְנֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכְתוּב (דְּנִיאל ב) הוּא מְנַלְחָ עֲמֻקּוֹת וְנִסְתְּרוֹת. אֵלֶּא שְׁנִינּוּ,
כְּתוּב וְרָא ה' וַיִּנְאֹץ וְגו', וְכְתוּב וְרָא ה' כִּי רַבָּה רָעַת וְגו'. וְשְׁנִינּוּ, לֹא מִתְרָאָה
הַשְּׁנִינָה לְמַעְלָה, אֵלֶּא כְּאֲשֶׁר נִרְאָה לְמַטָּה מַעֲשֵׂה, וּמִשְׁנַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה - הַחֲשִׁנָּה
לְמַעְלָה מִתְעוֹרְרָת, וּמִפְּנֵי כֵן חֵבֵל, בֵּין לְטוֹבָה וּבֵין לְרָעָה, בַּמַּעֲשֵׂה תְלוּי הַדָּבָר.
וּלְקַחְתֶּם אֲגִדַּת אֲזוּב וְגו'. אֲגִדַּת אֲזוּב לְמָהּ? וְכֵן הַטַּעַם רָצָה שְׁיִתְנַלְחָ דָּם עַל
הַמִּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת? אָמַר רַבֵּי יוֹסֵי, כָּל הַשְּׁוֹקִים בְּמִצְרִים הָיוּ מְלֵאִים
אֵלִילִים, וּבְכָל בַּיִת וּבַיִת הָיוּ נִמְצְאִים מִיָּנִים שְׁמִקְטִירִים בְּכַשְׁפֵּיהֶם בְּאוֹתָם כְּתָרִים
תַּחְתּוֹנִים שְׁלֵמָה וּמְעוֹרְרִים רוּחַ טְמֵאָה אֲצֵלָם, וְעַל זֶה אֲגִדַּת אֲזוּב, כִּדֵּי לְבַעַר
רוּחוֹת מִבִּינֵיהֶם) וְלִהְרָאוֹת בְּפִתְחֵיהֶם בְּשִׁלְשֵׁת הַמְּקוֹמוֹת
הַלְלוּ הָאֲמוּנָה הַשְּׁלֵמָה. אֶחָד פָּאן, וְאֶחָד פָּאן,

ואחד ביניהם. ולכן ופסח ה' על הפתח ולא יתן
המשחית לבא אל בתיכם לנגף, משום שרואה את
השם הקדוש רשום על הפתח.

אמר רבי יהודה, אם כך אז לשם מה דם, שהרי
שנינו, לכן ואדם ואחד שכלול בין הגוונים?
אמר לו, שני דמים היו, אחד של מילה ואחד של
פסח. של מילה רחמים, ושל פסח דיין.

אמר רבי יהודה, לא כה, אלא כמו שלמדנו,
שהחזיר הקדוש ברוך הוא את אותו דם
לרחמים, באלו היו לכן בתוך הגוונים. זהו שכתוב
(יחזקאל טז) ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדםך
ואמר לך בדםך חיי וגו'. ואף על גב שהיה אדם,
החזיר לרחמים, שכתוב בדםך חיי. ולכן רשום
הפתח בשלשה צדדים - אחד כאן, ואחד כאן,
ואחד ביניהם.

שנה רבי חזקיה, שני דמים נראו כנגד שני
בתרים שנראו (שהתעוררו) למעלה באותה

שָׁעָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתָר אֶחָד שְׁכָלוֹל בְּשָׁנֵי
צַדִּיקִים טְמוּנִים, ^(דף לו ע"א) בְּרַחֲמִים וְדִין.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת חָם הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא עַל בְּנָיו. בֶּן אָדָם עוֹשֶׂה בַּיִת, וְהִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לוֹ: כְּתֹב אֶת שְׁמִי וְשִׁים אוֹתוֹ
בַּפֶּתַח שְׁלֶךְ, וְאֶתָּה שְׂרוּי בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְאֲנִי יוֹשֵׁב
מִחוּץ לַפֶּתַח לְשֹׁמֵר אוֹתְךָ. וְכֵאן אָמַר: רָשָׁם עַל
הַפֶּתַח אֶת סוּד הָאֲמוּנָה שְׁלִי, וְאֶתָּה שְׂרוּי בְּתוֹךְ
הַבַּיִת, וְאֲנִי שׁוֹמֵר אוֹתְךָ מִבְּחוּץ, שְׁכַתוּב וְאֶתֶם
לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֶּקֶר, וְכַתוּב וְרָאָה
אֶת הַדָּם עַל הַמַּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וּפָסַח ה'
עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית לָבֹא אֶל בְּתִיכֶם
לְנִגְףָ.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֲבָא, כְּמוֹ הַשֵּׁם הִקְדוּשׁ עָשׂוּ
בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. מָה הַשֵּׁם הִקְדוּשׁ הַ חוֹר
בְּאוֹתָהּ שָׁעָה לְדִין, אִף כִּף חוֹר דָּם זֶה בְּשָׁעָה זֶה
לְדִין, שְׁכַתוּב וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמַּשְׁקוּף וְעַל

שְׁתֵּי הַמְּוִזוֹת. רָשָׁם שָׁל כָּלָם אָדָם, לְהִרְאוֹת שְׁהָרִי
תּוֹר לְהִיּוֹת דִּין לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת.

וְסוֹד הַדְּבָר - כְּמוֹ שֶׁהוּא לְמַעַלָּה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה,
כְּשֶׁרוֹצֵה לְהִרְאוֹת לְמַטָּה, אִם רַחֲמִים -
רַחֲמִים, וְאִם דִּין - דִּין. וְהוּ שְׁכַתּוֹב וּמַבְלִתָּם בְּדָם
אֲשֶׁר בְּסֶף וְהַנְּעֻתָם וְנֹו'. וְלַעֲתִיד לָבֵא כְּתוֹב, (ישעיה
סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה. שְׁעֵתִיד
לְהִרְאוֹת (לְחַסְיוֹר) כָּלָם דִּין לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת.

וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בִּקְרָה. מָה
הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׁשָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק
[אָמַר רַבִּי יְדֻמְיָה], לֹא צָרִיךְ לְאָדָם לָלֶכֶת בְּשׁוֹק וּלְהַפְצִיא
בְּשׁוֹק בְּזִמְן שְׁחֵדִין תְּלוּי בְּעִיר, שְׁכִיּוֹן שְׁנִתְנָה
רְשׁוֹת לְמִשְׁחִית - מִי שְׁפּוֹנֵשׁ אוֹתוֹ, נֹזֵק. וְכֵן
מִשּׁוֹם שְׁחֵדִין נִמְצָא, לֹא צָרִיךְ לְצֵאת בַּחוּץ.

שְׁשָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּאוֹתוֹ מִפֶּשׁ שְׁנִמְצָא דִּין
לְמַצְרִים, בְּאוֹתוֹ מִפֶּשׁ נִמְצָא דִּין
לְיִשְׂרָאֵל, וְהוּ שְׁכַתּוֹב וְרָאִיתִי אֶת הַדָּם וּפְסִחֵתִי
עַלֵיכֶם. וְכֵן שְׁשָׁנִינוּ, כָּל אוֹתָם כְּתָרִים קְדוֹשִׁים

שְׁלֹמֶעֱלָה - כְּמוֹ שֶׁנִּמְצָא דִין, נִמְצָאִים רַחֲמִים,
וְהַכֹּל בְּשָׁעָה אַחַת. שָׁנָה רַבִּי חֲזַקְיָה, כְּתוּב (שם יט)
וְנָגַף ה' אֶת מִצְרַיִם נָגַף וְרָפוּא. נָגַף לְמִצְרַיִם,
וְרָפוּא לְיִשְׂרָאֵל. מָה זֶה וְרָפוּא? מִמָּה שֶׁנִּמְוָלוּ
צָרִיכִים רָפוּאָה.

וְשִׁנְיָנוּ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁנִּגְפּוּ הַמִּצְרַיִם, בְּאוֹתָהּ
שָׁעָה נִתְרָפוּא יִשְׂרָאֵל. שֶׁשִּׁנְיָנוּ, אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, מָה שְׁכַתּוּב וּפְסֻחַ ה' עַל הַפֶּתַח, מָה זֶה עַל
הַפֶּתַח? וּפְסֻחַ ה' עֲלֵיכֶם הַצְטַרְךְ הָיָה צָרִיךְ (לְכַתֵּב)!
אֲבָל עַל הַפֶּתַח, עַל הַפֶּתַח מִמָּשׁ, זֶהוּ פֶתַח הַגּוֹף.
וְאֵיזוֹהוּ פֶתַח הַגּוֹף? הֵינִי אוֹמֵר זֹו מִיָּלָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּשָׁעָה שֶׁנִּחְלַק הַלְיָלָה, וְהַכֶּתֶר
הַקָּדוֹשׁ מִתְעוֹרֵר אֵלֶיָּהּ (מִתְעוֹרֵב בּוֹ) הַזְּכוֹר. וּמִי
הַזְּכוֹר? חֶסֶד עֲלִיּוֹן, שֶׁמִּשְׁמַע שְׁוָה בְּלִי זֶה לֹא עוֹלָה,
וּבְשִׁבִיל זֶה, זֶה מִכָּה וְזֶה מְרָפָא, וְהַכֹּל בְּשָׁעָה
אַחַת.

וְכַתּוּב וּפְסֻחַ עַל הַפֶּתַח, תִּידוּעַ. מָה זֶה הַפֶּתַח?
מִשּׁוֹם שֶׁהוּא פֶתַח וּמְשִׁיבַת הַרוּחַ וְהַגּוֹף.

וּבֹא רֵאֵה, עַד שְׁלֹא נִמּוֹל אֲבָרְהָם, הָיָה אָטוּם
 וְסָתוּם מְכַל צְדָדָיו. מִשְׁנִמּוֹל נִפְתַּח מִהַכֹּל, וְלֹא
 הָיָה אָטוּם וְסָתוּם כְּמוֹ בַּתְחֻלָּה.

וְהִינּוּ הַסּוֹד שְׁשָׁנֵינוּ (בראשית יח) וְהוּא יֵשֵׁב פֶּתַח
 הָאֵהֶל, מִשּׁוּם שֶׁהִתְנַלְתָּה יו"ד. מַה זֶה
 אוֹמֵר? אֵלֵא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁהוּא הַשָּׂרָה בְּגֵלוֹי
 זֶה חֶסֶד בְּצַדִּיק, וְזֶה פֶתַח שֶׁל מִשְׁכַּן הָעֲלִיּוֹן
 הַקְדוֹשׁ, מִשְׁמַע שְׁכֵתוֹב הָאֵהֶל, הָאֵהֶל הַיְדוּעַ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּשֶׁהִתְנַלְתָּה הַיּו"ד הַזֶּה, הִתְבַּשֵּׁר
 (הַתַּבְּסֵם) וְהִתְבָּרַךְ בְּפֶתַח הָאֵהֶל, שֶׁהוּא צַדִּיק,
 לְהַתְבַּסֵּם בְּחֶסֶד. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב בְּחֵם הַיּוֹם, שֶׁהוּא
 שָׁעָה שִׁשּׁוּלֵט הַחֶסֶד, חֶלְקוֹ שֶׁל אֲבָרְהָם. וּמִיָּזוֹן לָנוּ
 שְׁפֶתַח הָאֵהֶל הַזֶּה הִתְבַּשֵּׁם בְּנֶגֶד אֲבָרְהָם? שְׁכֵתוֹב
 וְה' בֵּרַךְ אֶת אֲבָרְהָם בְּכֹל. שֶׁהִתְבַּשֵּׁם בְּחֶסֶד
 מִשְׁהִתְנַלְתָּה הַיּו"ד.

אָמַר רַבִּי אֶפְאֵ, וְהוּא יֵשֵׁב פֶּתַח הָאֵהֶל, כְּמוֹ
 שְׁכֵתוֹב (שם כד) וְה' בֵּרַךְ אֶת אֲבָרְהָם בְּכֹל.
 שְׁזֵהוּ הַפֶּתַח הַקְדוֹשׁ, כְּתָר עֲשִׂירֵי. בְּחֵם הַיּוֹם, כְּמוֹ

שְׁנַתָּן לוֹ כְּתָר שֶׁל חֶסֶד. וְהוּ שְׁכַתּוּב כְּחֵם הַיּוֹם.
כְּמוֹ שֶׁיֵּשֵׁב בְּזוֹה, יֵשֵׁב בְּזוֹה, שְׁלֵא עוֹלָה זֶה בְּלִי זֶה.
דְּבָר אַחֵר ^(דף לו ע"ב) וְעֵבֶר ה' לְנִגְף אֶת מִצְרַיִם, מֵה
זֶה וְעֵבֶר? שְׁעֵבֶר עַל שׁוֹרֵת הַדִּין שֶׁל
הַכְּתָרִים, (שְׁקֻשָּׁרִים) שֶׁהֵיוּ מִתְקַשְּׁרִים בְּכְתָרִים אַחֲרֵים
שֶׁלְמַעֲלָה, וְהַתִּיר אוֹתָם מִקְיוּמָם, וְעֵבֶר עַל דְּרָכָיו
כְּדִי לַעֲשׂוֹת בָּהֶם דִּין וְלִשְׁמֹר עַל יִשְׂרָאֵל. וְכֵן הוּא,
כָּל וְעֵבֶר, וְעֵבֶרְתִּי, וַיֵּעֲבֹר - שֶׁתְּקַדּוּשׁ כְּרוּךְ הוּא
עֵבֶר עַל כָּל דְּרָכָיו אוֹ לְדִין אוֹ לְרַחֲמִים. כֵּאֵן וְעֵבֶר,
כְּדִי לַעֲשׂוֹת דִּין. שָׁם וַיֵּעֲבֹר, כְּדִי לְרַחֵם.

וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה וַה' הִכָּה כָּל פְּכוּר וְגו' ^{[כְּתוּב}
^{(תהלים סט) וַאֲנִי תִפְלְתִי לָךְ ה' עַת רְצוֹן וְגו']} רַבִּי חֲנִיָּא וְרַבִּי
יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים מֵאוּשָׁא לְלוּד, וְהָיָה רַבִּי חֲנִיָּא
רוֹכֵב בַּחֲמוֹר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נִשְׁבַּ כְּאֵן וְנִתְפַּלֵּל,
שֶׁהָרִי הַגִּיעַ זְמַן תְּפִלַּת מְנַחֵה, וְשָׁנִינוּ, לְעוֹלָם יֵהֵא
אָדָם זֶהִיר בְּתִפְלַת מְנַחֵה. לָמָּה זֶהִיר? מִשּׁוֹם שֶׁהֵיֵא
שָׁעָה שֶׁתְּלוּי הַדִּין וְצָרִיךְ אָדָם לְבֹנֵן דַּעֲתוֹ. יָרַד רַבִּי
חֲנִיָּא וְהַתְּפַלֵּל.

עַד שֶׁהָיוּ הַזֹּלָכִים, נָטָה הַשָּׁמַשׁ לְהַכְנִים. אָמַר רַבִּי
 תִּיִיא לְרַבִּי יוֹסִי, לָמָּה אֵתָּה שׁוֹתֵק? אָמַר רַבִּי
 יוֹסִי, הָיִיתִי מְסַתְּפֵל בְּדַעְתִּי שֶׁאֵין הָעוֹלָם מְתַקֵּיִם
 אֶלָּא עַל רְאֵשֵׁי הָעָם. אִם רְאֵשֵׁי הָעָם צְדִיקִים -
 טוֹב לָעוֹלָם. וְאִם לֹא צְדִיקִים - אֵין לָעוֹלָם וְאֵין
 לָעָם.

אָמַר רַבִּי תִיִיא, וְדַאי כִּךָ הוּא, מַנִּין לָנוּ? שְׂכָתוֹב
 (דברי הימים ב' יח) רְאִיתִי אֵת כָּל יִשְׂרָאֵל נְפוּצִים
 עַל הַהָרִים כְּצֵאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רָעָה וַיֹּאמֶר ה' לֹא
 אֲדַנִּים לְאֵלֶּה יָשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. יָשׁוּבוּ,
 יָשׁוּבוּ תְּהֵא צְרִיךְ (לְכַתֵּב)! לְבֵיתוֹ, בְּבֵיתוֹ תְּהֵא צְרִיךְ
 (לְכַתֵּב), שְׁחֲרֵי בַּמָּקוֹם עוֹמְדִים!

אֶלָּא כִּךָ שְׁנִינּוּ, אִם רְאֵשׁ הָעָם לֹא זוֹכָה, הָעָם
 נִתְּפָסִים בְּחֻטְאֵוּ, מַנִּין לָנוּ? שְׂכָתוֹב וַיֹּאמֶר
 דָּוִד וְגו' הִנֵּה אַנְכִי חֻטְאֵתִי וְאַנְכִי הָעוֹנֵיתִי וְאֵלֶּה
 הַצֵּאן מָה עָשׂוּ. (וּבְתוֹב (דברי הימים א' כא) וַאֲנִי הוּא אֲשֶׁר חֻטְאֵתִי וְגו')
 דָּוִד חֻטְאֵוּ, וַיִּשְׂרָאֵל סָבְלוּ. וְאִם רְאֵשׁ הָעָם נִתְּפָס
 בְּחֻטְאֵוּ - הָעָם נִצָּל, שְׁחֲרֵי תְּדִין לֹא שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם,

שְׁכַתוֹב וַיֹּאמֶר ה' לֹא אֲדַנִּים לְאֵלֶּהָ. כְּלוּמַר, (אם אֵלֹהִים)
 אֵלֹהִים לֹא הָיוּ רְאֵשִׁים לָעָם, מִדְּרָךְ זֶה יָשׁוּבוּ אִישׁ
 לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כִּלָּם נִצּוּלִים אִם רְאֵשִׁיהֶם נִתְּפָסִים.
 וַאֲפֹלוּ יְהוֹשֶׁפֶט נִגְזַר עָלָיו לְהִעָנֵשׂ מִשּׁוֹם שְׁהִתְחַבֵּר
 עִם אַחְזָב, אִם לֹא אוֹתָהּ צִוְּחָה, שְׁכַתוֹב (מלכים א' כב)
 וַיִּזְעַק יְהוֹשֶׁפֶט.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, יָרַד הַלְּיָלָה. אָמְרוּ, מַה נַּעֲשֶׂה?
 אִם נֵלֵךְ - תִּשְׁרֹף הַלְּיָלָה. אִם נֵשֵׁב - פֶּחַד הוּא.
 סָטוּ מִתְּדַרְךְ וַיֵּשְׁבוּ תַּחַת אֵילָן אֶחָד. וַיֵּשְׁבוּ וְהָיוּ
 אוֹמְרִים דְּבָרֵי תוֹרָה, וְלֹא יֵשְׁנוּ.

בְּתַצּוֹת הַלְּיָלָה רָאוּ אֵיזָה אַחַת שֶׁעָבְרָה לְפָנֵיהֶם,
 וְהִיתָה צוֹנַחַת וּמְרִימָה קוֹלוֹת. שָׁמְעוּ.
 קָמוּ רַבֵּי חֲזִיָּא וְרַבֵּי יוֹסִי וְהוֹדְעוּעוּ. שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד
 שֶׁמְכַרִּיז וְאוֹמֵר: מִתְּעוֹרְרִים קוֹמוּ! יֵשְׁנִים
 הַתְּעוֹרְרוּ! עוֹלָמוֹת הַזְּדִמְנוּ לְפָנֵי אֲדוֹנֵכֶם! (שְׁחָרֵי קוֹל
 יוֹצֵא שְׁבוּאָבֶת הָאֵיזָה שֶׁל מַעֲלָה וְשֶׁל מַשָּׂה, שְׁכַתוֹב (תהלים כט) קוֹל ה' יְחוֹלֵל
 אֵיזוֹת וַיִּחַשֶׁף יַעֲרֹת) שְׁחָרֵי אֲדוֹנֵכֶם יוֹצֵא לְנֵן עֲרֹן, שֶׁהוּא

היכלו, להשתעשע עם הצדיקים, שכתוב ובהיכלו
כלו אומר כבוד.

אמר רבי חייא, עכשו חצות הלילה ממש, וקול
זה הוא הקול שיצא, וכואבת האילה של
מעלה ומטה, שכתוב (תהלים כט) קול ה' יחולל
אילות. אשרי חלקנו שובנינו לשמע את זה!

ובא ראה סוד הדבר. בשעה שהקדוש ברוך הוא
נראה על הגן, כל הגן מתכנס ולא נפרד
מעדן, ומתעדן הנה יוצאים מעינות לבמה דרכים
ושבילים, והגן הנה נקרא צרור החיים, ששם
מתעדנים הצדיקים מאור של העולם הבא,
ובשעה זו מתגלה עליהם הקדוש ברוך הוא.
ושנינו, בשעה שהקדוש ברוך הוא מתעורר בגן
עדן להשתעשע עם הצדיקים, ברוז יוצא וקורא:
עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יולו בשמיו ובא
דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. מהו ויאכל פרי
מגדיו? אלו קרבנות שנקרבו לפניו מנשמות

הצדיקים, זה בְּחַצֵי הַלַּיְלָה. בְּזֶמֶן אַחַר שְׁאֵר
קִרְבָּנוֹת מִמֶּשׁ.

יָשְׁבוּ רַבֵּי תִיבָא וְרַבֵּי יוֹסִי. אָמַר רַבֵּי יוֹסִי, בְּכַמָּה
פְּעָמִים שְׁאַלְתִּי, זֶה שְׂפָתוֹב וַיְהִי בְּחַצֵי
הַלַּיְלָה וְהוּ' הִכָּה כָּל פְּכוּר בְּאַרְצֵן מִצְרַיִם, לָמָּה זֶה
לֹא הָיָה בַּיּוֹם, שְׂוִיתְגָּלָה לְכָל פְּרָסוּם הַנֶּסֶם? וְלָמָּה
מִתּוֹ כָּל אוֹתָם הַלְּשִׁים שְׁאַחַר הִרְחִים וְאוֹתָם
מְלָאִים שֶׁל בְּנֵי הַצֹּאן, וְלֹא מִתּוֹ מְלָכִים וְשָׂרִים
וְאַנְשֵׁים עוֹרְכֵי קִרְבוֹת כְּמוֹ שְׁהָיָה בְּסִנְתְּרִיב,
שְׂפָתוֹב (מְלָכִים-ב יט) וַיֵּצֵא מִלְּאֲדָה ה' וַיִּדְּ בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר
וְגו' וְשָׁנִינוּ, כִּלְמַסּוּ מְלָכִים בְּנֵי מְלָכִים, שָׂרִים
וְקִצִּינִים. שָׁם ^(דף לו ע"א) נִרְאֶתָה הַגְּבוּרָה שֶׁל שְׁלִיחַ אַחַד
שְׁלוֹ, יוֹתֵר מִזֶּה שְׁהָיָה רְאוּי לְהִיּוֹת שְׁלוֹ יוֹתֵר.

אָמַר לוֹ, יָפָה שְׁאַלְתָּ, וְאַנִּי לֹא שָׁמַעְתִּי דָּבָר בְּזֶה
וְלֹא אָמַר, אֲבָל הָרִי זְכִיתִי לְכָל זֶה, וְחִדְדִּי
מִתְקַנֶּת לְפָנֵינוּ. אֲנִי שָׁמַעְתִּי שְׂרַבֵּי שְׂמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאִי
מִמַּהֲר אֶת הַשּׁוֹקִים שֶׁל מְבָרְיָה, גִּלְדָּה אֱלִיוֹ. יָשְׁבוּ
עַד שֶׁהָאִיר הַיּוֹם. כְּשֶׁעָלָה הָאוֹר קָמוּ וְהִלְכוּ.

בְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, מָצְאוּ אוֹתוֹ שֶׁתָּיִתּוּ יוֹשֵׁב, וְסֵפֶר
הַאֲנָדָה בְּיָדוֹ.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם בָּאִין נִגְדוּ מֵאַפְסֵם
וְתָהוּ נִחְשָׁבוּ לוֹ. כִּינּוּן שֶׁאָמַר כָּל הַגּוֹיִם
בָּאִין נִגְדוּ, לָמָּה כָּתוּב מֵאַפְסֵם וְתָהוּ נִחְשָׁבוּ לוֹ?
אֵלֶּא לְמַדְנֵנו, דְּעַתָּה שֶׁל כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם, שֶׁאֲמוֹנְתֵם
הִיא בָּאִין, שְׁלֵא נִדְבְּקוּ עֲלִיזוּנִים וְתַחְתּוֹנִים [בְּתַחְתּוֹנִים],
וְשׂוֹיִם כְּנִגְדָם אֲמוֹנָה שֶׁל שְׁטוֹת. אֲבָל מֵאַפְסֵם וְתָהוּ
נִחְשָׁבוּ לוֹ, כְּמוֹ הַמוֹץ שֶׁסּוֹבֵב (שְׁעָתָה) כְּרוּחַ וּמִתְנַלְנֵל
בְּכַיִן בְּרִיקָנוֹת, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל ד) וְכָל דְּיָרִי הָאָרֶץ
בְּכֹלֹם תְּשׁוּבִים.

עוֹד פָּתַח וְאָמַר, בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֵת
הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. אֵת - זֶה יָמִין שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא. וְאֵת - זֶה הַשְּׂמַאל. לְמַדְנֵנו
שֶׁנִּטְהַר הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא יְמִינוֹ וּבְרָא אֵת הַשָּׁמַיִם,
וְנִטְהַר שְׂמַאלוֹ וּבְרָא אֵת הָאָרֶץ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה
מח) אֵף יְדֵי יְסֻדָה אָרֶץ וַיְמִינִי טָפְחָה שָׁמַיִם קִרְא
אֲנִי אֵלֵיהֶם יַעֲמְדוּ יַחְדָּו.

מה זה יעמדו יחדו? היעלה על לבך ששמים
 וארץ? לא כך (מהשמים קורא אני אליהם. והארץ לא כך)
 אלא ימין ושמאל שהם א"ת וא"ת. והיאך יעמדו
 יחדו? בזאת תהיא ששולטת בחצות הלילה
 שכלולה א"ת בזאת.

ושנינו, כתוב (קהלת ג) את הכל עשה יפה בעתו.
 א"ת - זה שאמרנו. הכל - כמו שנאמר
 (בראשית כד) וה' ברח את אנבקהם בכל. ושנינו שהיא
 פתר שנקרא א"ת, שכלולה מא"ת וא"ת,
 ושולטת בחצות הלילה בשני צדדיה, ברחמים
 ודין. רחמים לישראל, ודין לעמים עובדי כוכבים
 ומזלות.

פתח רבי תיבא ואמר, אם נזח לפני מר שנאמר
 דבר אחד על מה שבאתי כתוב, ויהי בחצי
 הלילה וה' הבה כל בכור בארץ מצרים. ומזה
 שאמר מר, נשמע שפסוק זה באותו דבר בא, ואנו
 תדרך תקינה לפנינו לבא ולשאל לפניך.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים קיג) מִי כֹה' אֱלֹהֵינוּ
 הַמְּנַבְיָהוּ לְשָׁבַת וְגו'. מִי כֹה' אֱלֹהֵינוּ -
 שְׁעוּלָה וּמִתְעַטֵּר לְהִתְיַשֵּׁב בְּכֶתֶד עֲלִיזוֹן קְדוֹשׁ,
 מֵאִיר עַל כָּל הַמְּנוֹרוֹת שְׁמֵאִירוֹת כְּתָרִים וְעֲטָרוֹת.
 הַמְּשַׁפִּילֵי לְרֵאוֹת - שְׁיִוָּרַד בְּכֶתְרָיו מִכְּתֶד לְכֶתֶד,
 מִנְּזוֹר לְנִזּוֹר, מֵאֹר לְאֹר, מִמְּנוֹרָה לְמְנוֹרָה, לְהַשְׁגִּיחַ
 בְּעֲלִיזוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. זֶהוּ שְׁכֶתוֹב (שם יד) ה' מִשְׁמַיִם
 הַשְּׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגו'.

בֵּן רֵאָה, כְּתוּב וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה. כַּחֲצֵי הָיָה
 צָרִיף (לְכַתֵּב), אוֹ כַּחֲצוֹת, כְּמוֹ שְׁאָמַר מֹשֶׁה.
 וְאִם כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ תְּבַרְיֵנוּ, שְׁלֵא יֵאמְרוּ אֲצַמְנֵנִי
 בְּרַעָה, מֹשֶׁה בְּדַאי הוּא. תְּרִי תִקְשִׁיא בְּמִקוֹמָה
 עוֹמֶדֶת בְּשִׁלְשָׁה אַפְּנִים, שְׁאֵפְלוּ יִשְׂרָאֵל יֵאמְרוּ כֹּה.
 אַחַד - שְׁאֵם כֹּה, תְּיָה לֹ לֹמֵר, וַיֵּאמֶר מֹשֶׁה
 בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. לָמָּה אָמַר כֹּה אָמַר ה' וְגו', כְּמוֹ
 שְׁלֵא יִבְּזוֹן אֶת הַשְּׁעָה, שְׁתֵּרִי לֹא יִתְּפָסוּ בְּמֹשֶׁה
 אֱלֹא בַּפְּטָרוֹן, מִשּׁוֹם שְׁאָמַר כֹּה אָמַר ה' וְגו'?
 שְׁנַיִם - שְׁתֵּרִי מֹשֶׁה אָמַר עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר
 אַחַר תְּרַחֲמִים, וְלֹא תְּיָה כֹה, אֱלֹא עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי

אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר. עַל כָּל פָּנִים, אִפְלוּ יִשְׂרָאֵל גַּם
 יֹאמְרוּ כֹה, שְׁתֵּרִי לֹא הִתְבָּרְרוּ הַדְּבָרִים. שְׁלֹשָׁה -
 שָׁהוּא אָמַר מִשֵּׁם הַפְּטָרוֹן בְּחֲצוֹת, וְכַתּוּב וַיְהִי
 בְּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

וְעוֹד שְׁאֵלָה שְׁלָכֶם יוֹתֵר עַל הַמִּשְׁאָ שֶׁלֹּא יִכּוֹלָה
 הַבְּהֵמָה לְסַבֵּל, לָמָּה הָיָה בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה
 וְלֹא בַיּוֹם? וְלָמָּה יָמָתוּ כָּל אוֹתָם הַחֲלָשִׁים שְׁאַחַר
 הַרְחִיבִים? אֵלֶּה הַכֹּל הוּא סוֹד עֲלִיּוֹן בֵּין קוֹצְרֵי
 הַשָּׂדֶה, וְהַכֹּל הַכָּשֵׁר (הַתְּבַשֵּׁר) בְּנִבְיָא הַנְּאֻמָּן.

אֲשֶׁרִי חֲלָקוּ שֶׁל מִשְׁהָ, שְׁעֲלִי כְּתוּב יְפִיפִית מִבְּנֵי
 אָדָם הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ עַל כֵּן בִּרְכֵךְ
 אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אֲהַבֶּת צֶדֶק וְתִשְׁנֵא רָשָׁע עַל כֵּן
 מְשַׁחֵךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ שָׁמֹן ^(דף לו ע"ב) שְׁשׂוֹן מַחְבְּרֶיךָ.
 יְפִיפִית מִבְּנֵי אָדָם - מִשֵּׁת וְחַנוּף. הוֹצֵק חֵן
 בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ - מִנַּח וּבְנִיּוֹ. עַל כֵּן מְשַׁחֵךְ אֱלֹהִים
 אֱלֹהֶיךָ - מֵאַבְרָהָם וַיִּצְחָק. שָׁמֹן שְׁשׂוֹן - מִיַּעֲקֹב.
 מַחְבְּרֶיךָ - מִשְׁאֵר נְבִיאִים. וְכִי גָבַר שְׁעוֹלָה בְּדַרְגּוֹת

עליונות שלא עולה שום אדם אחר לא יודע מה
שאומר?

אלא כך שנינו, הפתר היה שנקרא זא"ת, נקרא
אש"ה, כמו שנאמר (בראשית ב) לזאת יקרא
אשה. למה? משום כי מאיש לקחה זאת. מי הוא
איש? אותו שנקרא זה, וזהו איש זכר, כמו
שנאמר (שמות לב) כי זה משה האיש. האיש הזה.
ונקרא איש זה, וזה איש. וזאת נלקחה מזה
שנקרא זכר.

ומשום כך התמר היה זכר ונקבה, שלא עולה
זה בלי זה. תמר, כמו שנאמר (שיר ג)
בתמרות עשן. מה עשן עולה לבן ושחר, אף כך
הכל כלול בה בחצות הלילה לעשות הנהגותיה
בשעה אחת לבן לישראל ושחר לעובדי כוכבים
ומזלות.

ועוד, שהלילה היה לא נחלק ולא עושה
הנהגותיו. מנין לנו? מאברהם, שפתוב
ויחלק עליהם לילה, שנחלק לעשות הנהגותיו. אף

כָּאֵן מִיָּשָׁה אָמַר בְּחֻצוֹת, [מהו בְּחֻצוֹת? כִּמּוֹ שְׁנַיִמָּר (מלכים-ב ג)
בְּעֵלוֹת הַמִּנְחָה, (איוב ה) בְּעֵלוֹת גְּדִישׁ. אִם כָּאֵן בְּחֻצוֹת] בְּשִׁמְת־חֵלֶק.
שְׁמִיָּשָׁה יָדַע שְׁלֹא יַעֲשֶׂה הַנְּהַגוֹתָיו עַד שִׁית־חֵלֶק.

וְכִךְ הָיָה, שְׁלֹא עָשָׂה הַלְּיָלָה הַנְּהַגוֹתָיו עַד
שִׁת־חֵלֶק, בְּחֻצֵי הָאֲחֵרוֹן עָשָׂה הַנְּהַגוֹתָיו,
וְהוּ שְׁכַתוֹב וַיְהִי בְּחֻצֵי הַלְּיָלָה. מַה זֶה בְּחֻצֵי?
בְּמַחְצֵית הָאֲחֵרוֹנָה, בְּזִמְן שֶׁהִיא שׁוֹלְטָת, וְנִמְצָאת
זֹאת הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת הַנְּהַגוֹת תָּמִיד. וְכֹל הַנְּהַגָּה
שְׁנַעֲשִׂית בְּלֵילָה, נַעֲשִׂית בְּמַחְצֵית הָאֲחֵרוֹנָה.

וְה' הִכָּה כָּל בְּכוֹר. וְה' - הוּא וּבֵית דִּינּוֹ. וְה' -
הוּא וְהַנְּהַגוֹתָיו. הִכָּה כָּל בְּכוֹר - הִכָּה? מִיָּשָׁה
לֹא אָמַר אֲלֵא וּמַת וְגו', מִהוּ הִכָּה? אֲלֵא
שֶׁתִּעֹרֵר כֹּה, כִּמּוֹ שֶׁהַפְּחִיד אוֹתוֹ מִיָּשָׁה, שְׁכַתוֹב
וְהִנֵּה לֹא שָׁמַעְתָּ עַד כֹּה.

וְשִׁנִּינוּ, פִּרְעָה הָיָה חֶכֶם מְכָל מְכַשְׁפִּיו, וְהִסְתַּכֵּל
בְּזֹאת שֶׁתַּעֲשֶׂה בּוֹ דִין, וְעֵתִידָה לְהַחְרִיב
אֶת אֶרְצוֹ, כִּמּוֹ שֶׁאָמַר מִיָּשָׁה, בְּזֹאת תִּדַע כִּי אֲנִי
ה'. וְכֵהוּא מַה כְּתוּב? (שמות ז) וַיִּפֶן פִּרְעֹה. מַה זֶה

וַיִּפֶן? שְׁהִפְנָה לְבוֹ מִהֲרֵתוֹר זֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּפֶן
 אַחֲרָיו. וַיָּבֵא אֶל בֵּיתוֹ וְלֹא שָׁת לְבוֹ גַּם לְזֹאת. גַּם
 - לְרַבּוֹת זֹו שֶׁעֲתִידָה לְהַחֲרִיב אֶת אֲרָצוֹ, וְלֹא שָׁם
 לְבוֹ כְּנֶגֶד זֹאת.

כָּל בְּכוֹר - אִפְלוּ דְרָגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת וְתַחְתּוֹנוֹת
 נִשְׁפְּרוּ מִשְׁלֹטוֹנָם (מִהֲשֵׁתִלְשׁוּתָם), כָּל אוֹתָם
 שֶׁשׁוּלְטִים בְּחֻכְמָה שְׁלָהֶם, שְׁכֶתוֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם.
 וְכָל הַדְּרָגוֹת, הָעֲלִיּוֹנוֹת וְהַתַּחְתּוֹנוֹת שֶׁנִּשְׁפְּרוּ
 מִשְׁלֹטוֹנָם (מִהֲשֵׁתִלְשׁוּתָם), כָּלָם נִרְאוֹת (נִרְמְזוֹת) בְּפֶסוּק,
 שְׁכֶתוֹב מִבְּכוֹר פִּרְעָה הֵיִשֵּׁב עַל כֶּסֶאֱו עַד בְּכוֹר
 הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִיִּים וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה. הִרִי
 כָּלָם נִרְאוֹים בְּפֶסוּק.

סֶתְמוֹ שֶׁל דָּבָר, מִבְּכוֹר פִּרְעָה הֵיִשֵּׁב עַל כֶּסֶאֱו -
 כֶּתֶר תַּחְתּוֹן שֶׁל שְׁלִיטַת הַמְּלָכוֹת (מִהַמְּלָכוֹת)
 שְׁלִמְעָלָה. עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה - כֶּתֶר שְׁמַאל
 מִתַּחְתֵּיהָ שֶׁל שְׁלִיטָה מֵאַחַר אַרְבַּע (מִכֶּתֶר אַחַר) רַחִיִּים,
 אַרְבַּע מַחְנוֹת. (מִשְׁמַע) מִשׁוֹם שְׁכֶתוֹב אַחַר הַרְחִיִּים,
 (וְלֹא מִן הַרְחִיִּים). וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה - תַּחְתּוֹנִים

מתחתונים, נקבה מנקבות, שנמצאו פאתונות
 בפיהמות וחרורים, בגדולים ובקטנים, ומקבלים
 מהם גברים ונקבות. עד פכור השני אשר פכית
 הפור - אותם שיוצאים משפחה, שפיהם עושים
 לאסירים שישתעבדו בהם לעולמים ולא יצאו
 לחרות.

ובבטחון הדרגות הללו סרכו המצרים, שפיהם
 עשו קשר לישראל שלא יצאו
 מעבדותם לעולמים. ובה נראית הנבונה
 והשלטון של הקדוש ברוך הוא, וזכרון זה לא
 יכלה מישראל לדורי ^(דף לח ע"א) דורות. שאם לא תיה
 פת ונבונה של הקדוש ברוך הוא, כל מלכי
 העמים וכל מבשפי העולמות וחקמי העולמות,
 לא יצאו ישראל מן העבדות, שחתיר את הקשרים
 שלהם ושבר את כל אותם הכתרים כדי להוציא
 אותם. על זה כתוב (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים
 כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם
 מאין פמוך.

בְּכַח רַבִּי שְׁמֵעוֹן, הַרִים קוֹלוֹ וְנִאָּנְחָה. אָמַר,
 אֲשַׁכֹּחַ הַקְּנִטוֹר נִמְצָא. חֲשַׁבְתֶּם שֶׁשֶׁבַח
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַח פְּעָמִים, (דברים ה) אֲשֶׁר
 הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, (שם טו) הוֹצִיאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ
 מִמִּצְרַיִם, (שם ה) וַיֹּצֵאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, (שמות יב)
 הוֹצֵאתִי אֶת צְבָאוֹתֶיכֶם, (שם יג) וְכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה
 אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם, (דברים ד) וַיֹּצֵאֲךָ בְּפָנָיו בְּכַחוֹ
 הַגָּדוֹל מִמִּצְרַיִם, הוֹצִיא ה' אֶתְכֶם מִזֶּה.

אֵלֶּה שְׁנֵינוּ, עֲשָׂרָה כְּתָרִים הֵם לְמִטָּה כְּמוֹ
 שְׁלֹמֶעֱלָה, וְכֻלָּם נִסְתָּרִים בְּשִׁלְשֵׁת אֵלֶּה
 שְׁאֵמְרָנוּ. וְשִׁלְשָׁה קְשָׁרִים קְשׁוּרִים בָּהֶם עַל שְׁלֹשׁ
 דְּרָגוֹת אֵלּוּ שִׁבְהֵם עָשׂוּ שְׂיִשְׂרָאֵל לֹא יֵצְאוּ
 מִשְׁעַבְדֻם לְעוֹלָמִים.

אֲשֶׁרֵיכֶם אֲבָרְהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, שְׁבֻזוֹתְכֶם
 תִּתִּירוּ אֶת הַקְּשָׁרִים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא זָכַר שְׁלֹשֵׁת קְשָׁרֵי הָאֱמוּנָה שְׁלָכְכֶם. זֶהוּ
 שְׁכַתוֹב (שמות ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת
 אֲבָרְהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב. אֶת אֲבָרְהָם - תִּרִי

קָשֶׁר אֶחָד שֶׁל אַבְרָהָם. אֶת יִצְחָק - הָרִי קָשֶׁר שְׁנֵי
שֶׁל יִצְחָק. וְאֶת יַעֲקֹב - הָרִי קָשֶׁר שְׁלֵשִׁי, שְׁלֵמוֹתוֹ
שֶׁל יַעֲקֹב.

לְמַדְנֵנוּ, כָּל הַזְּמַנִּים וְהַחֲנִים וְהַשְּׁבֻתוֹת, כֻּלָּם
זְכָרוֹן לָזֶה, וְעַל זֶה הִתְקַיְּמוּ כֻלָּם,
שֶׁאֵלְמַלְאָה זֶה לֹא הִיָּתָה שְׁמִירָה שֶׁל זְמַנִּים וְחֲנִים
וְשְׁבֻתוֹת, וְלִכֵּן לֹא כָּלָה הַזְּכָרוֹן שֶׁל מִצְרַיִם מִכָּל
הַזְּמַנִּים וְהַחֲנִים וְהַשְּׁבֻתוֹת. בֹּא רְאֵה, דִּין (וה) הוּא
יְסוֹד וְשָׂרֵשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה, וְכָל מִצְוֹתָיו, וְכָל
הַאֲמוּנָה הַשְּׁלֵמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְעוֹד, לָמָּה לֹא הָיָה בַּיּוֹם כְּפִי שֶׁשָּׂאֲלֶתֶם? שְׁנֵינֵנוּ,
כְּתוּב הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים, וְכְתוּב הַיּוֹצֵאֲךָ ה'
אֶלְהִיךָ מִמִּצְרַיִם לִילָה. אֵלֶּךָ שְׁנֵינֵנוּ, עֵקֶר גְּאֻלַּת
יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה אֵלֶּךָ בַּלַּיְלָה, שֶׁהַלַּיְלָה מִתִּיר
קָשָׁרִים וְעוֹשֶׂה נְקֻמוֹת, וְהַיּוֹם הוֹצִיא אוֹתָם בְּרֹאשׁ
גְּלוּי, זֶהוּ שְׁבֻתוֹב (כמדבר לג) יִצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד
רָמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם. (ועוד, הַלַּיְלָה מִתִּיר אֶת הַקָּשָׁרִים וְעוֹשֶׂה
נְקֻמוֹת וְדִינִים, וְהַיּוֹם מְגַלֵּה וּמְפָרֵס חֲנִים וְהַנְקֻמָּה שֶׁנַּעֲשֶׂה. זֶהוּ שְׁבֻתוֹב יִצְאוּ בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל בְּיַד רַמָּה וְגו'). וְכַתּוּב וּמְצַרִּים מִקְבָּרִים אֵת אֲשֶׁר
הִכָּה ה' בָּהֶם כָּל בְּכוֹר. וְהוּ פָּרְסוּם הַנֶּס.

בָּאוּ רַבֵּי חֵיִיא וְרַבֵּי יוֹסִי, הִשְׁתַּטְּחוּ לְפָנָיו וַנִּשְׁקוּ
יָדוֹ, וּבָכוּ וְאָמְרוּ, חֲקִיקוֹת עֲלִיּוֹנִים
וְתַחְתּוֹנִים מְרִימִים רֹאשׁ בְּזֻכוֹתָד. עֲשֵׂה הַקְדוּשָׁה
בְּרוּךְ הוּא יְרוּשָׁלַיִם לְמַטָּה כְּמוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה. עֲשֵׂה
[רַשְׁב"י] חוֹמוֹת הָעִיר הַקְדוּשָׁה וּשְׁעָרֶיהָ. מִי שֶׁנִּכְנָס,
לֹא נִכְנָס עַד שִׁיפְתָּחוּ הַשְּׁעָרִים. מִי שֶׁעוֹלָה, לֹא
עוֹלָה עַד שִׁיתַּקְנוּ הַמַּדְרָגוֹת שֶׁל הַחוֹמוֹת. מִי
יָכוֹל לִפְתַּח אֶת שְׁעָרֵי הָעִיר הַקְדוּשָׁה, וּמִי יָכוֹל
לְהַתְקִין אֶת הַמַּדְרָגוֹת שֶׁל הַחוֹמוֹת? זֶה רַבֵּי
שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, שֶׁהוּא פּוֹתַח שְׁעָרִים שֶׁל סוּדוֹת
הַחֲבָמָה וְהוּא מְתַקֵּן דְּרָגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת. וְכַתּוּב (דְּבָרִים
טו') יִרְאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פְּנֵי הָאֲדוֹן ה'. מִי זֶה פְּנֵי
הָאֲדוֹן ה'? זֶה רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, שְׁמִי שֶׁהוּא
זָכָר מִן הַזְּכוּרִים צָרִיךְ לְהִרְאוֹת לְפָנָיו.

אָמַר לָהֶם, עַד עַכְשָׁיו לֹא סִימְנוּ הַדָּבָר עַל
שְׂאֵלְתְּכֶם, שֶׁהֲרִי שָׁנִינוּ וְה' הִכָּה כָּל בְּכוֹר,

כָּל כְּבוֹד סֶתֶם, כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ. וְהַכֹּל הָיָה כְּמוֹ שֶׁל
 אוֹתָם שְׁמִתוֹ, אוֹתָם קוֹשְׁרֵי הַקְּשָׁרִים שֶׁהָיוּ
 מְשַׁתְּמָשִׁים בְּכַשְׁפֵיהֶם בְּאוֹתָם הַכְּתָרִים. מִמֶּהם
 מְשַׁתְּמָשִׁים בְּעֲלִיּוֹנִים וּמִמֶּהם פְּתַחְתוֹנִים, וְאֵף עַל גַּב
 שְׁכָלָם הֵם פְּתַחְתוֹנִים. וְכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם מְלֵאָה
 הָיְתָה בְּשָׁפִים, וְכֵתוּב כִּי אֵין בֵּית אֲשֶׁר אֵין שָׁם
 מֵת.

וְנַעֲשֶׂה דִין בְּכָל, בְּשָׁעָה שֶׁהַתְּכַנְסוּ כֻלָּם בְּכַתִּיבָם
 וְלֹא הָיוּ מִתְּפֹזְרִים בְּמִדְבָּר וּבְשָׂדֶה, אֶלֶּא
 כֻּלָּם נִמְצְאוּ בְּכַתִּיבָם, [וְאִיר חֲנֹךְ יָפָה לְבַדִּיקָה מִבְּחוּץ] וְעֲשֶׂה
 הַלִּילָה אֶת דִּינָיו בְּכָל בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. וְשָׁנִינוּ שֶׁהָיָה
 מֵאִיר הַלִּילָה כְּמוֹ הַיּוֹם בְּתַקוּפַת תַּמּוּז, וְרָאָה כָּל
 הָעָם אֶת דִּינֵי תְּקוּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהוּ שְׁכַתוּב (תהלים
 קל"ט) וְלִילָה כִּיּוֹם יֵאִיר בְּחֻשְׁכָּה בְּאוֹרָה.

וּבְשָׁעָה שִׁינְאוֹ, נִמְצְאוּ כֻלָּם מֵתִים בְּשׁוֹקִים לְעֵינֵי
 הַכֹּל. רָצוּ לְקַבֵּר אוֹתָם וְלֹא מְצְאוּ, וְזֶה
 הָיָה קִשְׁיָה לָהֶם מִהַכֹּל. רָאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל יּוֹצֵאִים
 לְעֵינֵיהֶם בְּצַד אַחֵר, וְרָאוּ אֶת מִתֵּיהֶם בְּצַד

האחר. ובכל הִיָּה פְּרָסוּם הַנִּים שְׁלֵא הָיָה כְּזֶה מִיּוֹם
שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

וּבֵא רְאֵה, כְּתוּב לֵיל שְׁמָרִים הוּא לֵה' לְהוֹצִיאֵם
וְגו', הוּא הַלְּיָלָה הַזֶּה לֵה' שְׁמָרִים לְכָל פְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְגו'. פְּסוּק זֶה קָשָׁה, בֵּינּוֹן שְׁאָמַר לֵיל, מֵה
זֶה שְׁמָרִים, וְלֹא שְׁמוֹר? שְׁמוֹר הָיָה צָרִיךְ (לְכַתֵּב)!
וְכְתוּב הוּא הַלְּיָלָה הַזֶּה. לֵיל אָמַר בְּהַתְחַלָּה, וְאַחַר
כֶּךָ לְיָלָה.

אֵלֶּא כֶּךָ שְׁנִינוּ, כְּתוּב (דברים כב) כִּי יִהְיֶה נֶעְרָה
בְּתוּלָה. נֶעֶר כְּתוּב, מֵה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
שְׁכָל זְמַן שְׁלֵא קִבְּלָה זְכָר, נִקְרָאת נֶעֶר. מִשְׁקִבְּלָה
זְכָר, נִקְרָאת נֶעְרָה. אִף כָּאן, לֵיל - עַד שְׁלֵא קִבְּלָה
זְכָר. וְאִף עַל גַּב שְׁכָתוּב כּוּ שְׁמוֹרִים - זְכָר הָיָה
עֲתִיד לְהַתְחַבֵּר עִמָּה. וּבְשַׁעָה שְׁהַתְחַבֵּר עִמָּה זְכָר,
כְּתוּב הוּא הַלְּיָלָה הַזֶּה לֵה' שְׁמָרִים. שְׁמוֹרִים - זְכָר
וְנִקְבָה, וּמִשּׁוּם כֶּךָ כְּתוּב הַלְּיָלָה הַזֶּה.

וּבְמָקוֹם שְׁנִמְצְאוּ זְכָר וְנִקְבָה אֵינן שְׁבַח
אֵלֶּא לְזְכָר. וְכֶךָ שְׁבַחוּ יִשְׂרָאֵל

בַּתִּשְׁבָּחֹתֵיהֶם לְזִכָּר וְלֹא לְנִקְבָּה, וְהוּא שְׁבַת־טוֹב (שמות
 טו) זֶה אֱלֹהֵי וְאֵנִיָּהּ, שְׂאִין שְׂבַח בְּמָקוֹם שְׂזָכָר וְנִקְבָּה
 נִמְצְאִים אֵלֶּא לְזָכָר. וְעַל זֶה (וְלֹא) מְחַכִּים יִשְׂרָאֵל,
 שְׁבַת־טוֹב (ישעיה כה) זֶה ה' קוֹיֵנוּ לוֹ נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה
 בִּישׁוּעָתוֹ. מִשׁוֹם שְׂפָךְ עֵתִיד לַעֲשׂוֹת לָהֶם, שְׁבַת־טוֹב
 (מיכה ז) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת.

וְסוּד זֶה כָּךְ הוּא - כְּמוֹ שְׂפָאן לַיִל וְלַיְלָה, כָּךְ
 עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לָהֶם,
 שְׁבַת־טוֹב שְׂמֵר מַה מְלִילָה שְׂמֵר מַה מְלִיל. מַה לְּהֶלֶן
 שְׂמִירָה וְלַיִל, אַף כָּאן שְׂמִירָה וְלַיִל. מַה לְּהֶלֶן
 שְׂמִירָה וְלַיְלָה, אַף כָּאן שְׂמִירָה וְלַיְלָה.

וְלַיְלָה נִקְרָא אֲנֵיב זָכָר, וְהוּא שְׁבַת־טוֹב (ישעיה כא) אֲתָא
 בְּקָר וְגַם לַיְלָה. בְּקָר, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (בראשית
 יט) וַיֵּשְׁבֻם אַבְרָהָם בְּבִקְרָה, שְׂהוּא מְדָתוֹ מִמָּשׁ.
 וְכַתּוּב (תהלים ה) ה' בְּקָר תִּשְׁמַע קוֹלִי, בְּקָר מִמָּשׁ.

יֵשְׁבוּ רַבֵּי תִיִּיא וְרַבֵּי יוֹסֵי, וְלַמֵּד לָהֶם הַסּוּד שְׂל
 תוֹרַת כְּהֻנִּים, וְהָיוּ חוֹזְרִים כָּל יוֹם וַיּוֹשְׁבוּ

לְפָנָיו. יוֹם אֶחָד יֵצֵא רַבִּי שְׁמַעוֹן לַחֹמֶן, הִלְכוּ עִמּוֹ,
הִגִּיעוּ לְשָׂדֶה אֶחָד וַיִּשְׁכְּנוּ.

פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, בֵּא רְאֵה, בְּתוֹב (קהלת ז)
אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בְיַמֵּי הַכְּלִי יֵשׁ צַדִּיק אֶבֶר
בְּצַדִּיקוֹ וַיֵּשׁ רָשָׁע מֵאֲרִיךְ בְּרַעְתּוֹ. שְׁלֹמֹה שְׁהִיתָה
חֲכָמְתוֹ יִתְרָה (מִבְּבֵרֶת) עַל הַכֹּל, מַה הוּא אָמַר
בְּפֶסוּק הַזֶּה? אֵלֶּא שְׁלֹמֹה רָמַז רָמַז שֶׁל חֲכָמָה,
שְׁהִירֵי רְאִינוּ שְׁהִירֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינָם בְּךָ,
שְׁהִירֵי בְּתוֹב וְלִתְתָּ לְאִישׁ בְּדַרְכָּיו וּכְפָרֵי מִעֲלָלָיו.
אֵלֶּא שְׁנֵי עֲנִינִים הֵם שְׁכָאן רָמַז.

שְׁשִׁנְיָנוּ, בְּשִׁעֵינֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצִים
לְהִשְׁנִיחַ בְּעוֹלָם וּלְעֵין בּוֹ, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב
(עֵינֵי ה' הִמָּה מְשׁוּטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ וּכְרִיחַ ד', וְכַתוּב כִּי וְגו') כִּי ה' עֵינָיו
מְשׁוּטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, וְנִמְצְאִים רְשָׁעִים בְּעוֹלָם,
אוֹתוֹ צַדִּיק שְׁנִמְצָא בְּדוֹר נִתְפָּס בְּחֻטְאָם,
וְלְרְשָׁעִים מֵאֲרִיךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָגַזוּ עִמָּהֶם עַד
שְׁשִׁינְבוּ, וְאֵם לֹא - לֹא יִמְצָא מִי שְׁיִבְקֶשׁ עֲלֵיהֶם

רַחֲמִים. וְהוּא שְׂפָתוֹב יֵישׁ צְדִיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ, מִשּׁוֹם
שְׂאוֹתוֹ צְדִיק הַסְתַּלַּק מִהָעוֹלָם.

מִשּׁוֹם כֶּךָ שְׁנִינוּ, לְעוֹלָם אֵל יְדוּר אָדָם אֵלָּא
בְּמָקוֹם שְׂאֵנְשֵׁי מַעֲשֵׂה דְרִים בְּתוֹבוֹ. מָה
הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׂאוֹי לָזֶה שְׁמֵדוּרוֹ בֵּין הַרְשָׁעִים,
מִשּׁוֹם שְׂתוּא נִתְפָּס בַּחֲטָאֵיהֶם, וְאִם דִּיּוּרוֹ בֵּין
צְדִיקִים, מִיִּטְיָבִים לוֹ בְּגִלְלָם.

שְׂתַרִי רַב תַּסְדָּא תָּיָה דִּיּוּרוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה בֵּין
קַפּוּטְקָאִים, וְהַשְׁעָה תִּיתָה דְחוּקָה לוֹ
וּמַחֲלוֹת רוֹדְפוֹת אַחֲרָיו. נָסַע וְשָׁם מְדוּרוֹ בֵּין בְּעָלֵי
מַגְנִים שֶׁל צְפוּרֵי, וְעָלָה וְזוּכָה לְכַמָּה טוֹבוֹת, לְכַמָּה
עֲשָׂרָה, לְכַמָּה תוֹרָה, וְאָמַר: כָּל זֶה זְכִיתִי עַל
שְׁנַכְנַסְתִּי בֵּין אוֹתָם שְׂתַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁנִיחַ
לְהִיטִיב לָהֶם.

דְּבַר אַחַר אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בִּימֵי הַכְּלִי - וְכִי
שְׁלֵמָה, שְׂדַרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שֶׁל חַכְמָה הָיוּ בוֹ
עַל כָּל בְּנֵי הַדוּר, שְׂפָתוֹב וַיִּחַכְּם מִכָּל הָאָדָם,
[וְהַשְׁתַּדְּלוּתוֹ בַּתוֹרָה לַעֲשׂוֹת טוֹב וְאַמְתָּ] שְׂפָתוֹב וַיֵּשֶׁב שְׁלֵמָה עַל

בסא ה' לְמִלָּה, אָמַר בְּיָמֵי הַבְּלִי, וְכַתּוּב (קהלת א)
הַבֵּל הַבְּלִים אָמַר קֵהֶלֶת?

וְשִׁנְיָנוּ, שְׁבַע שִׁמוֹת נִקְרָא: שְׁלֹמֹה, יְדִידֵי"ה,
אֲנוּר, בֶּן יֶקֶן"א, אִיתִיא"ל, לְמוֹיָאֵל,

קֵהֶלֶת. קֵהֶלֶת בְּנִגּוּד בְּלָם, וְכֵלָם נִקְרָא ^(דף לט ע"א) בְּעֵינַי
שָׁל מֵעֵלָה. קֵהֶלֶת בְּנוּם קְרוּשׁ שָׁל עֲשָׂרָה, מִשּׁוּם
בְּדֵי קֵהֶל אֵינן פְּחוֹת מֵעֲשָׂרָה, וְקֵהֶל אֶפְלוּ מֵאָה,
וְקֵהֶלֶת בְּלָל שָׁל הַבֵּל, בְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר קֵהֶלֶת יַעֲקֹב.

וְשִׁנְיָנוּ, שְׁמוֹתָיו נִקְרָאוּ עַל שֵׁם הַחֲכָמָה, וּמִשּׁוּם
בְּדֵי עֲשָׂה שְׁלֹשָׁה סְפָרִים: שִׁיר הַשִּׁירִים,
קֵהֶלֶת, מִשְׁלֵי. וְכֵלָם לְהַשְׁלִים הַחֲכָמָה. שִׁיר
הַשִּׁירִים בְּנִגּוּד חֶסֶד, קֵהֶלֶת בְּנִגּוּד דִּין, מִשְׁלֵי בְּנִגּוּד
רַחֲמִים, בְּדֵי לְהַשְׁלִים אֶת הַחֲכָמָה. וְהוּא עֲשָׂה כָּל
מַה שֶׁעֲשָׂה בְּדֵי לְהַרְאוֹת חֲכָמָה, וּבְנִגּוּד דְּרָגָה (ובְּנִגּוּד
סוּד) עֲלִיוֹנָה, וְהוּא אָמַר בְּיָמֵי הַבְּלִי, הַבֵּל הַבְּלִים.

אֶלָּא, סוּד שָׁל הַבֵּל נִכְבָּד הוּא, וְהוּא הַהַבֵּל
שִׁיּוּצָא מֵהַפָּה. וְסוּד הַהַבֵּל שִׁיּוּצָא מֵהַפָּה
נִעֲשָׂה מִמֶּנּוּ קוּל. וְשִׁנְיָנוּ, אֵינן הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֶלָּא

בְּהֵבֵל פִּיהֶם שָׁל תִּינוּקוֹת שָׁל בֵּית רַבֵּן שָׁלֹא
 חָטְאוּ. שָׁלֹא חָטְאוּ מִמֶּשׁ. [וְקוֹל] וְהֵבֵל נִעְשָׂה בְרוּחַ
 וּמִים, וְכֹל מֵה שֶׁנִּעְשָׂה בְּעוֹלָם נִעְשָׂה בְּהֵבֵל. וְסוּד
 [שָׁל דְבָר] שָׁהֵבֵל זֶה שָׁל תִּינוּקוֹת נִעְשָׂה קוֹל,
 וּמִתְפַּשֵּׁט בְּעוֹלָם, וְהֵם שׁוֹמְרֵי הָעוֹלָם וְשׁוֹמְרֵי
 הָעִיר. וְהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים קכו) אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר
 וְגו'.

וּבֹא רֵאָה, הוּא הֵבֵל, הוּא קוֹל. מֵה בֵּין זֶה לְזֶה?
 הֵבֵל (הוּא קוֹל) עוֹמֵד בְּכַח לְהוֹצִיא קוֹל. קוֹל
 מִמֶּשׁ עוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ (שָׁלֹא) לְהוֹצִיא דְבָר (אֲחֵר), וְאוֹתוֹ
 הֵבֵל

שְׁתִּיה יִרְשֶׁת אָבִיו קָרְאוּ הֵבֵל, וּמִמֶּנּוּ רֵאָה כָּל מֵה
 שְׁרָאָה. וְאָף עַל גַּב שְׁפִיּוּעִים רַבִּים מְלִמְעָלָה,
 אֲחֵרִים הָיוּ לוֹ, וְלְהוֹדִיעַ הַדְבָר אָמַר בְּיַמֵּי הֵבֵלִי.
 שְׁדָבָר זֶה בָּא מִשָּׁם.

וְסוּד הַדְבָר - הֵבֵל הֵבֵל, אֶת הֵבֵל רֵאִיתִי בְּיַמֵּי
 הֵבֵלִי יֵשׁ צְדִיק אֲבִד בְּצַדִּיקוֹ. וְהוּ סוּד הַדְבָר
 שְׁנִגְלָה וּפְרָסָם שְׁהֵבֵל תְּלוּי בְּיַמֵּי הֵבֵלִי. כְּלוּמָר,

בְּזִמְנֵי שְׁתֵּהֲכֵל הָיָה יוֹנֵק מִן הַדִּין כְּדֵי לַעֲשׂוֹת דִּין,
 צְדִיק אֲבָר בְּצַדִּיקוֹ. וּבְזִמְנֵי שְׁתֵּהֲכֵל הָיָה יוֹנֵק
 מִרְחָמִים, רָשָׁע מֵאֲרִיךְ בְּרָעָתוֹ, וּשְׂנִיָּהֶם תְּלוּיִים
 בַּהֲכָל הָיָה. וְלִכֵּן כָּתוּב בַּיּוֹם וְלֹא כָּתוּב בַּיּוֹם,
 וְהַכֹּל תְּלוּי בַּיּוֹם הַכֹּל זֶה. מִי שֶׁנִּפְנָשׁ בְּדִין - בְּדִין,
 וּמִי שֶׁנִּפְנָשׁ בְּרְחָמִים - בְּרְחָמִים.

וְאִם תֵּאמַר, יֵשׁ צְדִיק אֲבָר, וְלֹא אָמַר אָבוּד - כִּי
 הוּא אֲבָר מִמֶּשׁ, שְׂאוֹתוֹ הַדִּין אֲבָר לְצְדִיק
 מִהָעוֹלָם וּמִהַדוֹר. וַיֵּשׁ רָשָׁע מֵאֲרִיךְ בְּרָעָתוֹ -
 מֵאֲרִיךְ מִמֶּשׁ. שְׂכַפְּאוֹתוֹ הַדִּין (הַכֹּל) יוֹנֵק מִרְחָמִים,
 עוֹשֶׂה רְחָמִים לְאוֹתוֹ רָשָׁע וּמֵאֲרִיךְ לוֹ.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, רָאוּ קִיטוֹר שֶׁהָיָה עוֹלָה לְמַעְלָה
 וַיִּזְרַד לְמַטָּה. אָמַר, הַתְּעַטְרוּת הַתְּעַטֵּר בְּרַפְּשׁ
 (בַּעֲנִיּוֹת) הָאָרֶץ מְלַמְּעָה. בֵּין כֶּף וְכֶף הָעֵלָה אוֹתוֹ
 שָׂדֵה רֵיחַ מִכָּל הַבְּשָׂמִים. אָמַר, נִשְׁבַּ כָּאֵן, שֶׁשְׂכִינָה
 עוֹמֶדֶת אֶצְלָנוּ. מִשּׁוּם כֶּף כְּרִיחַ שָׂדֵה אֲשֶׁר בְּרַכּוֹ
 ה'.

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית כו) וַיִּרַח אֶת רֵיחַ בְּנֵי־דָוִד
 וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנֵי וְגו'. וַיִּרַח
 אֶת רֵיחַ בְּנֵי־דָוִד, מִשְׁמַע שְׂאוֹתָם לְבוֹשִׁים הָיוּ מֵעֲלִים
 רֵיחַ טוֹב, (שְׁלֵא 100) וְאַחַר כֵּן זֶו מִהֶם אוֹתוֹ רֵיחַ.
 עָבְשׁוּ יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל, כְּתוֹב רֵיחַ בְּנֵי־דָוִד, וְכְתוֹב רֵיחַ
 בְּנֵי, וְלֹא אָמַר רֵיחַ הַבְּנֵי־דָוִד, אֲלֵא רֵיחַ בְּנֵי. אֲלֵא
 שְׁנֵינֹו, בִּיּוֹן שְׁנֵינֵם יַעֲקֹב, נִכְנֵם עִמּוֹ בֵּן עֵדֶן.
 וְשְׁנֵינֹו, אוֹתָם בְּנֵי־דָוִד הָיוּ שֶׁל אָדָם הַרְאֵשׁוֹן,
 שְׁכָתוֹב (שם 5) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וְלֵאשֶׁתוֹ
 כְּתָנוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׁם, וְהוֹצִיָאם מִבְּנֵי עֵדֶן.

וְאִם תֹּאמַר שְׁכָתוֹב וַיִּתְּפְרוּ עֲלֶיהָ תֵּאנָה, שְׂאֵלָה
 הָיוּ, אִם כֵּן לָמָּה כְּתוֹב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים,
 וְכְתוֹב כְּתָנוֹת עוֹר, תְּרִי לֹא הָיוּ אֲלֵא עֲלֶיהָ תֵּאנָה?
 אֲלֵא כְּתָנוֹמוֹ: לְבוֹשֵׁי כְבוֹד, וְהָיוּ מֵעֲלִים רֵיחוֹת
 מִבְּשָׂם שֶׁל בֵּן עֵדֶן.

וְשְׁנֵינֹו, בְּשֵׁם מְלֵא נַעֲשׂוּ, שְׁכָתוֹב וַיַּעַשׂ ה'
 אֱלֹהִים, מֵה שְׁלֵא נַעֲשׂוּ בֹ שָׁמַיִם וָאָרֶץ.
 וְלֹא? וְתְרִי כְּתוֹב (שם 5) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ

וְשָׁמַיִם? לֹא קָשָׁה. זֶה כְּשֶׁנֶּעֱשׂוּ, לֹא נֶעֱשׂוּ בְּשֵׁם
מָלְא, פָּרַט לְכַשְׁהִתְקַיְּמוֹ, בְּשֵׁם מָלְא הַתְּקַיְּמוֹ.

וְמָה שֶׁאָמְרוּ שְׂאוֹתָם לְבוֹשִׁים הָיוּ לְאוֹתוֹ עֲשׂוּ
הֲרָשַׁע שֶׁלְקַח אוֹתָם מִנְמַרְוֹד - כֶּךָ בְּאֲרָנוֹ.
וְהַדָּבָר קָשָׁה, שְׂאֵם כֶּךָ, תְּרִי כְּתוֹב לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ.
לְבוֹשִׁים לְאָדָם וּלְבוֹשִׁים לְחַוָּה. לְבוֹשִׁים שֶׁל חַוָּה
מָה נֶעֱשׂוּ? וְעוֹד, שְׂאֵם כֶּךָ, (דף לט ע"ב) בְּמָה נִקְבְּרוּ?
הֵאֵם תִּעְלָה עַל דַּעְתָּךְ שֶׁהֵם עֲזָבוּ וְזָרְקוּ מִהֵם הַזוֹהַר
הָעֲלִיּוֹן שֶׁנִּתְּנוּ לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא?

אֵלָּא אוֹתָם לְבוֹשִׁים שֶׁהִתְלַבְּשׁוּ בָהֶם אָדָם
וְאִשְׁתּוֹ, לֹא הִתְלַבְּשׁ בָּהֶם אָדָם אַחֵר,
שֶׁבְּאוֹתָם לְבוֹשִׁים דָּמוּ כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה. וְאֵם תִּעְלָה
בְּדַעְתָּךְ שֶׁהֵם מֵעַצְמָם הִתְלַבְּשׁוּ בָהֶם - בֵּא רְאֵה,
כְּתוֹב וַיִּלְבַּשׂם, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִלְבִּישׁ אוֹתָם,
אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם.

כְּתוֹב (תהלים קד) ה' אֱלֹהֵי גְדֻלָּתָּ מְאֹד הוֹד וְהָדָר
לְבָשֶׁת. וְכְתוֹב (שם צו) הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו.
וְכְתוֹב (שם קד) עוֹשֶׂה אוֹר כִּשְׁלֹמֹה וְגו'. כִּיּוֹן

שְׁהַתְּלַבֵּשׁ [מה שְׁהַתְּלַבֵּשׁ], עֲשֵׂה מַה שְׁעָשִׂיתָ. מְלַמֵּד
 שְׁהַתְּעַטֵּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹר וּבְרֵא אֶת
 הַשָּׁמַיִם. אֵלֶּא בְּמַה בְּאַרְנוּ הַתְּמִלֵּת אֲשֶׁר אִתָּה
 בְּבֵית? הַתְּמִלֵּת - בְּגֵרֵי מְלָכוֹת בְּמִשִּׁי וְזָהָב, וְדָרָךְ
 הָעוֹלָם שְׁגוֹנְזוּם אוֹתָם בְּבִשְׁמַיִם וְרִיחוֹת לְכַבוֹד
 הַלְּבוּשִׁים שְׁלָהֶם.

בֵּא רֵאָה, וְיָרַח אֶת רֵיחַ בְּגֵרֵינוּ - בְּתַחֲלָה.
 וּבְשִׁהֲרָגִישׁ אָמַר, רֵאָה רֵיחַ בְּנִי, שְׂיָדַע שְׂבוּ
 הַדָּבָר הָיָה תְלוּי, שְׂבִנְגָלוֹ הָעֵלָה רֵיחַ. בְּרֵיחַ שְׂדָה
 אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה', וְכִי מִנִּין הָיָה יוֹדַע יִצְחָק רֵיחַ שְׂדָה
 אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'?

אֵלֶּא שְׁנֵי דְבָרִים הֵם, וְהַכֹּל הוּא אֶחָד, שְׂכַתוּב
 (בראשית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַ בְּשָׂדָה לְפָנוֹת
 עָרְב. וְכִי לֹא הָיָה לוֹ בֵּית אוֹ מְקוֹם אֲחֵר
 לְהַתְּפַלֵּל? אֵלֶּא אוֹתוֹ הַשְּׂדָה הָיָה אֲשֶׁר קָנָה
 אַבְרָהָם סְמוּךְ לַמְּעָרָה, שְׂכַתוּב הַשְּׂדָה אֲשֶׁר קָנָה
 אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי חַת. וּבְשָׂעָה שְׁתָּיָה יִצְחָק נִכְנַם
 אֵלָיו, רֵאָה שְׂכִינָה עָלָיו, וְהָעֵלָה רִיחוֹת עֲלִיוֹנִים

קדושים, ומשום כך היה מתפלל שם, וקבעו
לתפלתו.

ולמה אברהם לא היה מתפלל שם? משום
שקביעות של מקום אחר היתה לו
בתחלה, ודבר אחר ריח שראה בחר המוריה.
ולמה נקרא מוריה? על שם המר הטוב שהיה שם.

והכל היה, וגן עדן שנכנס עמו וברכו, ומשום
כך לא תלה הדבר בלבושים, אלא ביצקב
ממש, שראה שבו היה הדבר תלוי (וראוי היה להתברך)
ונראה, וזכותו עולה להתברך, ונכנס עמו גן עדן.
ומשום כך, בפשהתרעם עשו, אמר גם פרוץ יהיה.

אמר רבי יצחק, לא הצטרפה תורה לכתב אלא
מתחדש היה לכם ראש חדשים. מה
הטעם? משום שזה היה תחלת הלכנה, ועל זה
התורה הצטרפה לכתב מכאן, שחרי
בקרדוש-פרוך-הוא נקשר הדבר.

ולא קשה שלא כתוב זאת, תחדש הזאת, שחרי
זה וזאת מתקשרים באחד. ובמקום שיש

זָכַר וּנְקָבָה כְּאַחַד, אִינן הַשְּׂבַח אֵלָּא לְזָכַר, וְעַל זֶה
 רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֻדְשֵׁי הַשָּׁנָה, לְחֻדְשֵׁי הַשָּׁנָה
 וְדַאי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה פְּעָמִים לָכֶם? אָמַר
 רַבִּי יִצְחָק, מֵהֶם נִשְׁמָע יוֹתֵר, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (דברים לב)
 כִּי תִלַּק ה' עִמּוֹ. הַתְּקַשְׁרוֹת זֹו לָכֶם, וְלֹא לְשֹׂאֵר
 הָעַמִּים.

דְּבָרוֹ אֵל כָּל עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ
 תְּהִי וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ אִישׁ שָׁה וְגו'. בְּעֶשֶׂר, לָמָּה
 בְּעֶשֶׂר? אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּזִמְנֵי שְׂמַאִיר הַיּוֹבֵל
 לְלִבְנָה, שְׂפָתוֹב כִּיּוֹבֵל, בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַשְּׂבִיעִי תְּהִי
 יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא.

וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ אִישׁ שָׁה לְבֵית אָבִתּוֹ, לָמָּה? מִשּׁוֹם
 שְׂבִיבָתוֹ זֶה צָרִיךְ לְמַשְׁךְ אוֹתוֹ, שְׂהַרִי שְׂנִינּוּ,
 בְּדָבָר זֶה נִשְׁכָּר הַכֶּתֶר [אָחַד] תַּתְּחִיתוֹן שְׂנַאֲחִזִּים כּו
 כָּל שֹׂאֵר הַכֶּתֶרִים תַּתְּחִיתוּנִים. וְעַל זֶה פִּרְשׁ מִשָּׁה
 וְאָמַר מִשְׁכּוֹ וְקָחוּ לָכֶם צֵאן, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב צֵאן
 וְעָבַד וְשִׁפְחָה.

אמר הקדוש ברוך הוא, עשו אתם מעשה למטה,
 ואני אשבר את כחם למעלה. וכמו שאיתם
 תעשו באש, שכתוב כי אם עלי אש - אף אני כן
 אעביר אותו באש בנהר דינור.

למה נמשך בעשרה ונשחט בארבעה עשר? אמר
 רבי אבא, בזה התקשרו ישראל ארבע
 מאות שנה. ואף על גב שארבע מאות שנה לא
 השתעבדו בהם, מכל מקום, הואיל והיה עתיד
 להתקשר בהם, נחשב עליו כאלו השתעבד בהם
 כל ארבע מאות שנים. משום זה מעבדים אותו
 ארבעה ימים קשור ברשותם של ישראל, ואחר
 כן ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

למה בין הערבים? בשעה שחדין תלוי ובשעה ^{נדף}
^{מ ע"א} שדבר זה נמסר לו על ידי אנבהם,
 שכתוב (בראשית טו) ויהי השמש לבוא ותרהמה נפלה
 על אבהם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו.
 אימה - פתור אחר. חשכה - פתור אחר. גדלה -
 זו היא הגדולה מהכל. ואף על גב שבארנו פסוק

וְהָ עַל שְׂאֵר שְׁעַבּוּדֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהַכֹּל הָיָה.
כְּמוֹ וְהָ כִּי מָחָה אֶמְחָה, אַתֶּם מִלְמַטָּה, וְאֲנִי
מִלְמַעְלָה.

שְׁנִינוּ, לֹא יָצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם עַד שֶׁנִּשְׁפְּרוּ כָּל
הַשְּׁלִיטִים שֶׁלְמַעְלָה (מַחֲשַׁתֵּלְשִׁלוֹתֵם) מִשְׁלִיטְתֵם,
וְיָצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִרְשׁוֹתֵם, וְנִכְנְסוּ לְרִשׁוֹת הַקְּדוּשָׁה
הָעֲלִיוֹנָה בַּקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְנִקְשְׂרוּ בּוֹ. וְהוּ
שְׁכַתוֹב כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם. מָה
הַטַּעַם עֲבָדֵי הֵם? אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם, שֶׁהוֹצֵאתִי אֹתָם מִרְשׁוֹת אַחֲרַת,
וְהִכְנַסְתִּים בְּרִשׁוֹתַי.

וְהִינוּ שְׂאֵמֵר רַבִּי שְׂמַעוֹן, מָה זֶה שְׁכַתוֹב אֵךְ בַּיּוֹם
הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבְּתִיכֶם, כִּי כָּל
אִכֹּל מִחֻמְצַת? אֵלֶּא כֶּךָ בְּאֶרְנוּ, שְׂאוֹר זֶה
וּמִחֻמְצַת זֶה הֵן דְּרָגָה אַחַת, וְכֻלָּם אַחַד. רִשׁוֹת
אַחֲרוֹת, אֹתָם שְׁלִיטִים הַמְּמַנִּים עַל שְׂאֵר עַמִּים,
וְקוֹרְאִים לָהֶם יֵצֵר הָרַע, רִשׁוֹת אַחֲרַת, אֵל נִבְרָ,
אֵלֵהֶם אַחֲרִים - אֵף כֶּךָ שְׂאוֹר וּמִחֻמְצַת וְחָמֵץ,

וְהַכֹּל אַחֵר. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּל הַשָּׁנִים
הָלָלוּ עַמְדָתְכֶם בְּרֵשׁוֹת אַחֲרַת, עֲבָדִים לְעַם אַחֵר.
מִכַּאֲן וְהִלָּאָה שְׂאֵתֶם בְּנֵי חוּרִין, אִךְ בַּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן
תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבְּתִיכֶם. כָּל מַחְמָצֵת לֹא תֹאכְלוּ.
וְלֹא יִרְאֶה לְךָ חֶמֶץ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֶּךָ אָז גַּם כָּל יְמֵי הַשָּׁנָה,
לָמָּה שְׁבַעַת יָמִים, שְׁכַתוּב שְׁבַעַת יָמִים
שְׂאֵר לֹא יִמָּצֵא בְּבִתְיֶכֶם, שְׁבַעַת יָמִים וְלֹא יוֹתֵר?
אָמַר לוֹ, כָּל זְמַן שְׁחֵתְתִיב אָדָם לְהִרְאֹת אֶת עַצְמוֹ
בֶּן חוּרִין - כֶּךָ צְרִיף. כָּל זְמַן שְׁלֹא תִתְחַיֵּב - לֹא
צְרִיף.

לְמַלְךְ שַׁעֲשֵׂה אָדָם אַחֵר קָצִין. כָּל אוֹתָם יָמִים
שַׁעֲלָה לְדַרְגָּה זוֹ שְׂמַח, וְלִבֵּשׁ בְּגָדֵי כְבוֹד.
אַחֵר כֶּךָ לֹא צְרִיף. לְשָׁנָה אַחֲרַת שׁוֹמֵר אוֹתָם יָמִים
שַׁעֲלָה לְכְבוֹד זֶה, וְלוֹבֵשׁ אוֹתָם בְּגָדִים, וְכֶךָ כָּל
שָׁנָה וְשָׁנָה. כֶּךָ יִשְׂרָאֵל, כְּתוּב שְׁבַעַת יָמִים שְׂאֵר
לֹא יִמָּצֵא, שְׁחֵם יְמֵי שְׂמַחָה, יָמִים שַׁעֲלוּ לְכְבוֹד זֶה
וַיִּצְאוּ מִשְׁעֶבֶד אַחֵר, וְלָכֵן שׁוֹמְרִים בְּכָל שָׁנָה

וְשָׁנָה אֶת הַיָּמִים שְׁעָלוּ לְכַבּוֹד הַזֶּה, וַיֵּצְאוּ מִרְשׁוֹת
אֲחֶרֶת וַנִּכְנְסוּ בְּרִשׁוֹת הַקְּדוּשָׁה. וְעַל זֶה כָּתוּב
שְׂבַעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, מִצַּת כְּתוּב, כִּמּוֹ שְׂנַאֲמַר
מִרְאֵת אֱלֹהִים. וְלָמָּה נִקְרָאוּ מִצַּת? דִּין,
דִּין קְדוּשָׁה, דִּין שְׂנַאֲחֻזוּ בַּשֵּׁם הַקְּדוּשָׁה, דִּין שְׁלֵא הָיָה
קִשָּׁה כָּל אוֹתוֹ זְמַן בְּתוֹךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי הִלְכָּנָה
עוֹמְדָת בְּפָנָם, וְעַל שְׁעוֹמְדָת הִלְכָּנָה בְּפָנֵימָתָהּ
כְּתוּב לַחֵם עֲנִי.

מָה הַטַּעַם עוֹמְדָת בְּפָנָם? מִשּׁוֹם שְׁלֵא נִפְרְעוּ וְלֹא
הִתְנַגְּלָה אוֹת הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה. מִהוּלָּיִם הָיוּ וְלֹא
נִפְרְעוּ. מָתִי נִפְרְעוּ? בְּשַׁעַת שְׂכַתוּב (שְׁמוֹת טו) שֵׁם
שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסְחָו. וְאַף עַל גַּב שְׂבַאֲרָנוּ
כְּסוּק זֶה בְּדָבָר אַחֵר - הַכֹּל הָיָה וְרָאוּ.

וְאִם תֹּאמַר שְׂנַפְרְעוּ בְיָמֵי יְהוֹשֻׁעַ - לֹא כֵּן, אֲלֵא
אוֹתָם שְׂכַתוּב (יהושע ה) וְכָל הָעָם הִילוּדִים
בְּמִדְבַר בְּדָרְךְ וְגו'. אַחֵר שְׂנַפְרְעוּ, אָמַר הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ הוּא, בְּהִתְחַלָּה אֲכַלְתֶּם מִצּוֹת, כְּשֶׁעָמְדָה

הִלְבְּנָה בְּפִנְיֶמָתָהּ, וְנִקְרָא לָחֶם עֲנִי. מִכָּאן וְהִלְאָה
 לָחֶם זֶה יִהְיֶה מִמָּקוֹם אַחֵר. מַה הוּא? שְׂכָתוֹב (שמות
 טו) הַנְּנִי מִמַּטִּיר לָכֶם לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. לֹא מֵהִלְבְּנָה
 כְּמוֹ אוֹתוֹ זְמַן, אֲלָא מִן הַשָּׁמַיִם מִמָּוֶשׁ, כְּמוֹ
 שְׂכָתוֹב וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם.

וַיִּשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים שׁוֹמְרִים אוֹתָם יָמִים שְׁנֹכְנָם וְ
 תַּחַת כְּנִפֵי הַשְּׂכִינָה, וְשׁוֹמְרִים אוֹתוֹ
 לָחֶם שְׂפָא מִצְדָּה, וְעַל זֶה כָּתוּב אֵת חַג הַמִּצּוֹת
 תִּשְׁמֹר וְגו', וְכָתוּב וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצּוֹת. מַה זֶה
 וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצּוֹת? כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם יט)
 וְשִׁמְרֶתֶם אֵת בְּרִיתִי, וְהִכַּל בְּדִרְבָּה אֶחָת עוֹלָה
 וְנִאָּחַז.

וְאִם תֵּאמַר, אֵיךְ מֹשֶׁה לֹא פָרַע אוֹתָם? אֲלָא כִּדִּי
 שְׁלֵא יתְעַכְּבוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל עַד שִׁיתְרַפְּאוּ, וְעַל
 זֶה כָּתוּב שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עָלְיוֹ מִצּוֹת לָחֶם ^(דף מ)
 עֲנִי. מַה הַטַּעַם לָחֶם עֲנִי? מִשּׁוּם כִּי בְּחַפְזוֹן ^(ע"ב)
 יֵצְאֶת וְגו', וְכָתוּב וְלֹא יָכִלוּ לְהִתְמַהֵמֶה.

בַּיָּא רֵאָה, כְּשֶׁנִּכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ, נִכְנְסוּ מִהוֹלִים
 וְנִפְרְעוּ, וּמָה כְּתוּב? (דברים ח) אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא
 בְּמִסְפַּנֵּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם. מָה זֶה בְּמִסְפַּנֵּת? לֶחֶם
 עֲנִי. לָמָּה נִקְרָא לֶחֶם עֲנִי? מִשּׁוּם שֶׁהִלְבְּנָה עוֹמְדַת
 בְּפָנֵימָתָה וְלֹא מִתְפַּרְקֶת מִן הַשָּׁמֶשׁ, וְלֹא מוֹאֲרֶת
 מִן הַשָּׁמֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבְאֶרֶץ,
 וְלֹא מוֹאֲרֶת [מִכָּל] מִיּוֹבֵל. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא
 נִפְרְעוּ. אֲבָל כָּאֵן שֶׁנִּמְוָלוּ יִשְׂרָאֵל וְנִפְרְעוּ, לֹא
 תִּחְסַר כָּל בָּהּ כְּתוּב, וְעַל זֶה לֹא בְּמִסְפַּנֵּת תֹּאכַל
 בָּהּ לֶחֶם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא תִּחְסַר כ"ל בָּהּ.
 כְּמוֹ שֶׁתְּחַסְרוּ לָהּ בְּמִצְרַיִם.

וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל זְכוּרֹן שֶׁל מִצְרַיִם
 וְאוֹכְלִים, וְלֹא מִתְפַּלֵּחַ מִדּוּרֵי דוּרוֹת.
 וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִפְרְעוּ כָּאֵן בְּמִצְרַיִם, תְּחַסְרוּ אוֹתוֹ, אֶת
 הַכֹּל הַזֶּה, וְהִלְבְּנָה עוֹמְדַת בְּפָנֵימוֹת. וְנִקְרָאת לֶחֶם
 עֲנִי. עֲנִי כְּתָרְנוּמוֹ מִסְפַּנּוֹת. וּמָה שֶׁאֲכָלוּ אוֹתוֹ שָׁם
 בְּאֶרֶץ, זֶה הָיָה בְּשֶׁבִיל זְכוּרֹן מִצְרַיִם, וְזֶה לְדוּרֵי
 דוּרוֹת, וְלָעֵתִיד לָבֵא כְּתוּב (ישעיה ס) לֹא יֵבֵא עוֹד
 שֶׁמֶשֶׁךְ וִירְחָךְ וְגו'.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמֵעוֹן, כְּתוּב בְּעֵשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה
 וַיִּקְחוּ לָהֶם וְגו'. וְכָתוּב אֲךָ בְּעֵשֶׂר לַחֹדֶשׁ
 הַשְּׂבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא. נִשְׁמַע כָּמוֹ
 שְׁנֵינּוּ אֵמַר, שְׁכַתוּב בְּעֵשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה. מַה זֶה אֹמֵר?
 אֵלֶּא בְּעֵשֶׂר, דְּבָר זֶה תְּלוּי בְּעֵשׂוֹר. לַחֹדֶשׁ הַזֶּה?
 בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה הָיָה צָרִיד (לְכַתֵּב)! אֵלֶּא בְּשָׂבָא הַמְּנַהֵג
 לְדַרְגָּה תוּו, כְּתוּב לַחֹדֶשׁ הַזֶּה דְּוָקֵא.

וַיִּקְחוּ לָהֶם שְׁה לְבֵית אֵבֶת שְׁה לְבֵית. שְׁנֵינּוּ,
 שְׁלֵשָׁה קְשָׁרִים הֵם: בְּכוֹר בְּהֵמָה, בְּכוֹר
 הַשְּׂבִי, בְּכוֹר הַשְּׂפָחָה. [שְׁשָׁלֶשָׁה קְשָׁרִים] שְׁכָל הַשְּׂאָר
 נְקָשָׁרִים בְּשָׁלֶשֶׁת הַגּוֹנִים הַלְלוּ שְׁל מַעֲלָה. וּבְזוּה
 שְׁנִקְרָא צֵאן הַכֹּל נְקָשָׁר, וְהַכֹּל כָּלוּל בְּצֵאן. נְקָשָׁר
 צֵאן בְּצֵאן, וְלֹא יָכוֹל לְהַפְרִיד מִקְשָׁרָיו, וּבְזוּה כָּלָם
 נְקָשָׁרוּ. וְעַל זֶה כְּתוּב וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת. קְשָׁרוּ
 אוֹתוֹ בְּקָשָׁר, וַיְהִיָּה מָסוּר בְּיַדְכֶם בְּרִשׁוֹתְכֶם עַד
 שֶׁתִּשְׁחַטּוּ אוֹתוֹ וְתַעֲשׂוּ בוֹ דִין. וְלַעֲתִיד לָבֵא כְּתוּב
 (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם. וְכָתוּב כִּי יָבַח לְה'
 בְּבִצְרָה. וְכָתוּב (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל
 הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אַחַד וְשֵׁמוֹ אַחַד.

רְעִיָּא מְהִימְנָא

וַיֵּשֶׂא הָעַם אֶת בְּצֻקוֹ טָרֵם יַחְמִין וְגו'. כ"ה -
 מְצֻנָּה זֹו לְבָעַר חֲמִין, שְׁתַּרִי מְצֻנָּה זֹו
 נְמִסְרָה לְיִשְׂרָאֵל, וַיֵּשֶׂא הָעַם אֶת בְּצֻקוֹ טָרֵם יַחְמִין,
 וְכַתּוּב שָׂאֵר לֹא יִמְצֵא בְּכַתִּיבְכֶם, וַתַּרִי פִרְשׁוּתָּהּ
 הַחֲבֵרִים, וְהַסּוּד בְּאַרְנוֹ, בֵּין חֲמִין וּמְצֻנָּה שֶׁל כְּמָה
 מְקוֹמוֹת, זֶה יֵצֵר רַע, וְזֶה יֵצֵר טוֹב.

כ"ו - מְצֻנָּה אַחַר זֹו לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָה יִצְיֵאת מְצַרִּים,
 שֶׁהִיא חוֹבָה עַל בֶּן אָדָם לְדַבֵּר בְּשִׁבְחָה זֶה
 לְעוֹלָמִים. כֶּךָ בְּאַרְנוֹ, כֹּל אָדָם שֶׁמְדַבֵּר בִּיצִיאת
 מְצַרִּים וּבְאוֹתוֹ סְפוּר שְׂמִיחָה בְּשִׁמְחָה, עֲתִיד הוּא
 לְשִׂמְחָה בְּשִׁכְיִנָּה בְּעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא שְׂמִיחַת הַכּוֹל,
 שְׁתַּרִי הוּא אָדָם שֶׁשְׂמִיחָה בְּאַרְנוֹ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא שְׂמִיחָה בְּאוֹתוֹ סְפוּר.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה כּוֹנֵם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכֹל
 הַתְּפִלָּא שְׁלוֹ, וְאָמַר לָהֶם: לְכוּ
 וְתִשְׁמְעוּ אֶת סְפוּר הַשִּׁבְחָה שְׁלִי שֶׁמְדַבְּרִים הַבְּנִים
 שְׁלִי וְשִׂמְחִים בְּנֵאֱלֹתִי. אִזּוּ כֹלָם מֵתְכַנְּסִים, וּבָאִים

וּמִתְחַבְּרִים עִם יִשְׂרָאֵל, וְשׂוֹמְעִים סְפוֹר הַשְּׂבַח
 שְׂשִׁמְחִים בְּחֻדוֹת גְּאֻלַּת אֲדוֹנָם. אִזּוּ בָּאִים וּמוֹדִים
 לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל אוֹתָם נְסִים וּגְבוּרוֹת,
 וּמוֹדִים לוֹ עַל הָעַם הַקָּדוֹשׁ שֵׁישׁ לוֹ בְּאֶרֶץ
 שְׂשִׁמְחִים בְּשִׂמְחַת הַגְּאֻלָּה שָׁל אֲדוֹנָם.

אִזּוּ מִתּוֹסֵף לוֹ כַּח וּגְבוּרָה לְמַעֲלָה, וַיִּשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ
 סְפוֹר נוֹתְנִים כַּח לְרַבּוֹנָם, כָּמוֹ מֶלֶךְ שְׂמוֹסֵף
 כַּח וּגְבוּרָה בְּשִׂמְשִׁבְחִים גְּבוּרָתוֹ וּמוֹדִים לוֹ, וְכָלֵם
 פּוֹחֲדִים מִפְּנֵיו, וּמִתְעַלָּה כְבוֹדוֹ עַל כָּלֵם. וְלִכֵּן יֵשׁ
 לְשִׁבְחָה וּלְדַבָּר בְּסְפוֹר זֶה (דף מא ע"א) כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. כָּמוֹ
 זֶה חוֹבָה עַל בֶּן אָדָם לְדַבָּר תָּמִיד לְפָנָיו הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא וּלְפָרְסָם אֶת הַנֶּס בְּכָל אוֹתָם נְסִים
 שְׁעֵשָׂה.

וְאִם תֵּאמַר, לָמָּה זֶה חוֹבָה, וַתִּרֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא יוֹדֵעַ הַכֹּל, כָּל מַה שֶׁתִּהְיֶה וְשִׁיחֶה לְאַחַר
 מִבֵּן, מִדּוֹעַ פְּרָסוֹם זֶה לְפָנָיו, עַל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה,
 וְהוּא יוֹדֵעַ? אֵלֵא וַדַּאי צָרִיךְ אָדָם לְפָרְסָם אֶת הַנֶּס
 וּלְדַבָּר לְפָנָיו בְּכָל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, מִשּׁוֹם שֶׁאוֹתָם

דְּבָרִים עוֹלָיִם, וְכָל הַפְּמִלְיָא שְׁלַמְעֵלָה מִתְכַּנְּסֵת,
וְרוֹאִים אוֹתָם וּמוֹדִים בְּלָם לְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
וּמִתְעַלָּה כְבוֹדוֹ עֲלֵיהֶם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

כְּמוֹ זֶה מִי שְׁמַדְבֵּר וּמְפָרֵט חֲטָאֵיו עַל כָּל מָה
שֶׁעָשָׂה, אִם תֹּאמֶר לְשֵׁם מָה צָרִיד? אֵלֶּיךָ
הַמְּקַטְרֵג עוֹמֵד תָּמִיד לִפְנֵי הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִי
לְדַבֵּר וּלְתַבְּעַ חֲטָאֵי בְּנֵי אָדָם וּלְבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם דִּין.
כִּיּוֹן שְׁמַקְדִּים אָדָם וּמְפָרֵט אֶת חֲטָאֵיו כָּל אֶחָד
וְאַחֵר, אֵינּוּ מִשְׁאִיר פְּתִחוֹן פֶּה לְאוֹתוֹ מְקַטְרֵג, וְלֹא
יְכוּל לְבַקֵּשׁ עֲלָיו דִּין, שְׁחֲרֵי תָמִיד תּוֹבֵעַ דִּין
בְּפִתְחָלָה, וְאַחֵר כְּךָ מְדַבֵּר וּמְקַטְרֵג שְׁפִלוֹנֵי עֲשָׂה
כְּךָ. וְלִכֵּן צָרִיד לְאָדָם לְהַקְדִּים וּלְפָרֵט חֲטָאֵיו.

כִּיּוֹן שֶׁהַמְּקַטְרֵג רוֹאֶה אֶת זֶה, אֵינּוּ לוֹ עֲלָיו פְּתִחוֹן
פֶּה, וְאִז נִפְרָד מִפְּנֵי מְכַל וְכָל. אִם שָׁב
בְּתִשׁוּבָה - יָפֵה, וְאִם לֹא - חֲרֵי הַמְּקַטְרֵג נִמְצָא
עֲלָיו וְאוֹמֵר: פְּלוֹנֵי שָׂבָא לְפָנֶיךָ בְּעִזּוֹת פָּנִים, בָּעֵט
בְּאֶרְוֹנוֹ, חֲטָאֵיו כְּךָ וְכָךָ. עַל זֶה יָפֵה שְׂיִזְהַר הָאָדָם

בְּכָל אֱלֹהִים, כִּי־יִמָּצֵא עֶבֶד נֶאֱמָן לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא.

כ"ז - מִצְוָה אַחֵר זֶה לֶאֱכֹל מִצֶּה בְּפֶסַח, מִשּׁוּם
שֶׁהוּא זְכוּן לְדוּרֵי דוּרוֹת עַל סוּד הָאֱמוּנָה,
וְהָרִי פִרְשׁוּתָהּ, שִׁישְׂרָאֵל יֵצְאוּ בְּאוֹתוֹ זְמַן מִסוּד שֶׁל
אֱלִילִים אַחֲרֵיהֶם, וְנִבְנְסוּ בְּסוּד הָאֱמוּנָה, וְהָרִי בְּאֵרוֹ
אֶת הַסוּד הַזֶּה בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן זֹאת חֻקַּת הַפֶּסַח וְגו'.

כ"ח - מִצְוָה זֶה לְשַׁחֵט פֶּסַח בֵּין הָעַרְבִים
בִּי"ד בְּנִיֶּסֶן, וְזָכוּן לְאוֹתוֹ פֶּסַח מִצְרַיִם, וְזוֹהִי חוֹבָה
עַל כָּל־אֶחָד, כִּי־יִשְׁחַטוּ וְשַׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קָהָל עֵדֶת
יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבִים.

פֶּסַח זֶה צָרִיךְ לְהִיּוֹת שְׂמוֹר מִעֲשָׂרָה יָמִים וְהִלָּאָה,
שְׂכַתוֹב בְּעֵשֶׂר לְאַחַד הַיּוֹם וַיִּקְחוּ לָהֶם וְגו'.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהָרִי אֵינוֹ מִתְחִילָה תְּלַבְּנָה
לְהָאִיר מִעֲשָׂרָה יָמִים וְהִלָּאָה, עַד שֶׁנִּשְׁלַמְתָּ
בְּחַמְשָׁה עָשָׂר, וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר שִׁיְהִי נִשְׁחַט
בְּשָׁעָה שְׁהַדִּין תְּלוּי עַל הָעוֹלָם.

סוד זה להעביר הנהמה מלפני הברית הקדושה,
 ולהנות מאותו ריח שנזרף מצלי האש, ועל
 זה לא בא אלא על השבע, ועל זה וכל ערל לא
 יאכל בו. מי שיש בו ברית קדש, יאכל בו. מי
 שאין בו ברית קדש, לא יאכל בו. שזה מפני
 הברית הוא לשפר פת של חיל אחר, להעביר
 ערלה מלפני ברית. משום כך זהו לעשות בבני
 ברית ולא בבני ערלה.

כשפא הקדוש פרוף הוא למצרים, ראה את הדם
 של אותו פסח שהיה רשום על הפתח,
 ודם הברית, איך היו עומדים על הפתח, שכתוב
 ולקחתם אגדת אזוב ומבלתם בדם אשר בפסח
 והנעתם וגו'. אזוב, הרי בארנו שהוא מעביר
 רוחות רעות, וכל צד של רוח רע מעביר
 בהתעוררות שלו, בנאלה העליונה של ישראל.

לעתיד לבא יביא הקדוש פרוף הוא ליצר הרע
 וישחט אותו. ועפה בנאלה זו כתוב,

וְשַׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קְהַל עֵדֶת יִשְׂרָאֵל וְגו'. וּפְרוֹן שָׁל
לְעֵתִיד לְבָא, בְּנֹאֲלָה הָעֲלִיזָנָה הַחַיָּא.

עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמִּשְׁקוּף, בְּרֹשֶׁם הָיָה שָׁל
אוֹת יו"ד, וּבְרֹשֶׁם הָיָה שָׁל הָאוֹת יו"ד,
לְהִרְאוֹת אֶת רֹשֶׁם הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה, וְנִשְׁפָּרַת עָרְלָה
מִלְּפָנֵי דָם הַבְּרִית, רֹשׁוֹם עַל הַכֹּל, וּבָא דָם עַל
דָּם. כְּשֶׁעוֹבֵר אוֹתוֹ הַמִּשְׁחִית, הָיָה רוֹאֶה דָם
וּמִתְרַחֵק מִהַבַּיִת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית
וְגו'.

אִם הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא לְבִדּוֹ הוֹרֵג, אִזּוֹ לְמָה פְּתוּב
וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית, שְׁמִשְׁמַע שֶׁהַמִּשְׁחִית הָיָה
הוֹלֵךְ, וְלֹא הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא? אֵלֶּא וְדַאי
שֶׁהַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא הָיָה הוֹרֵג, וְהַמִּשְׁחִית הָיָה
הוֹלֵךְ (דף מא ע"ב) לְמִצְאָה עֹלָה לְיִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן שֶׁהָיָה רוֹאֶה
אוֹתוֹ שֶׁכְּרוֹן הָעָרְלָה בְּשָׁנֵי צְדָדִים, הָיָה בּוֹרַח
וְנִפְרָד מֵהֶם.

וְעַל שֶׁהָרֵג הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא כָּל אוֹתָם בְּכוֹרוֹת
שָׁל אוֹתוֹ הַצָּד, נָתַן בְּכוֹרוֹת שָׁל יִשְׂרָאֵל

לְנִאֲלָהּ, שְׁלֵא יִמְצֵא עֲלֵיהֶם הַצַּד הָאֲחֵר עֲלֶיהָ כָּלֵל,
 וּבְכָל שׁוֹמֵר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל כְּאֵב
 עַל בְּנִים.

בְּבֵית אֶחָד יֵאָכֵל לֹא תוֹצֵיא מִן הַבַּיִת וְגו'. מִצְוָה
 כ"ט זו לֵאכֹל אֶת הַפֶּסַח הַזֶּה עַל מִצּוֹת
 וּמְרוֹרִים. מִצּוֹת - מִצַּת כְּתוּב. מַה זֶה כְּנֶגֶד זֶה?
 אֵלֶּה לְהִרְאוֹת גְּלוּת הַשְּׂכִינָה עִם יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ
 הַמְרִירוֹת שְׁלָהֶם, שְׂפָתוֹב וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם
 בְּעַבְדָּה קָשָׁה וְגו'. כְּשֵׁאוֹכְלִים אֶת הַפֶּסַח הַזֶּה,
 לְהִרְאוֹת אֶת כָּל מַה שֶּׁעָשׂוּ לָהֶם בְּמִצְרַיִם בְּאוֹתָהּ
 גְּלוּת וּבְאוֹתוֹ שְׁעַבְדוּ.

מַה כְּתוּב? וְעַצֶּם לֹא תִשְׁפְּרוּ בוֹ, לְהִרְאוֹת בוֹ
 קָלוֹן, וּבְכָל אוֹתָם אֵלֵי מִצְרַיִם. שְׁחַרֵי הָיוּ
 זוֹרְקִים בְּשׁוֹק אֶת הָעֲצָמוֹת שְׁלוֹ, וּבְאוֹ הַכְּלָבִים
 וַנְּרָרוּ אוֹתָם מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וְזֶה הָיָה קָשָׁה לָהֶם
 מִהַכֹּל, שְׁחַרֵי הָעֲצָמוֹת הֵן תְּקוּן הַגּוּף, וְדוּמִים לְגִזּוֹן
 אֲחֵר, וַיִּשְׂרָאֵל זָרְקוּ אוֹתָם לְשׁוֹק בְּדֶרֶךְ קָלוֹן, וְלָכֵן

בְּתוֹב וְעֵצִים לֹא תִשְׁכְּרוּ בּוֹ. אַתֶּם לֹא תִשְׁכְּרוּ, אֲבָל
הַכִּלְבִּים הָיוּ בָּאִים וּמִשְׁכְּרִים אוֹתוֹ.

עוֹד, הַמַּצְרִים הָיוּ בָּאִים אַחַר כֵּךְ וְהָיוּ רוֹאִים
אוֹתָם עֲצֵמוֹת שֶׁהָיוּ לוֹקְחִים הַכִּלְבִּים
מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְשׁוֹכְרִים אוֹתָם, וְהָיוּ הַמַּצְרִים
טוֹמְנִים אוֹתָם בְּעֶפֶר, בְּדֵי שֶׁהַכִּלְבִּים לֹא יִמָּצְאוּ
אוֹתָם, וְזֶהוּ בְּטוֹל שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמְזוֹלוֹת יוֹתֵר
מִהַצַּד שֶׁלָּהֶם. וּבִזְוָה הַתְּעַלָּה הַקְּדוֹשׁ כָּרוֹךְ הוּא
בְּכַבּוֹדוֹ וְנִכְפּוֹ כָּל הַכַּחוֹת הָאַחֲרִיִּים, שֶׁהָרִי אֵז נִכְפּוֹ
יוֹתֵר, כְּשֶׁהַכְּפָטוֹל נִמָּצֵא מִהַצַּד שֶׁלָּהֶם, וְלִכֵּן יִשְׂרָאֵל
לֹא בָטְלוּ אוֹתָם, שֶׁכְּתוּב וְעֵצִים לֹא תִשְׁכְּרוּ בּוֹ.

קִדְּשׁ לִי כָּל כְּבוֹד פֶּטֶר רַחֵם וְגו'. מִצְוָה זוֹ לְקַדְּשׁ
כְּבוֹד בְּהִמָּתָה. וְעַם הָאָרֶץ צָרִיךְ שְׁנֵי דְבָרִים:
אֶחָד שֶׁיְהִיָּה פְּדוּי מִתַּחַת שֶׁלְטוֹן הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁהוּא
אֲדוֹנֵנו, כְּמוֹ שֶׁאָמַר יַעֲקֹב לְעֵשָׂו (בראשית לג) יַעֲבֹר נָא
אֲדֹנָי לְפָנָי עַבְדּוֹ, בְּעוֹלָם הַזֶּה. אֲדוֹן מִצַּד הָעוֹזְנוֹת,
שֶׁהֵם רַבִּים עַל הַנוֹף. כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹתָ, רָשָׁע - יֵצֵר
הָרָע שׁוֹפְטוֹ. צַדִּיק - יֵצֵר הַטוֹב שׁוֹפְטוֹ. בֵּינוֹנֵי -

זֶה וְזֶה שׁוֹפְטִים. בִּינּוֹנֵי הוּא אָח שָׁל יֵצֵר הָרַע וְאָח
שָׁל יֵצֵר הַטּוֹב. אָחֵי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ.

וּבְשָׂרָבוֹת הַזְּכוּיּוֹת, הָרוּחַ שׁוֹבֵר שְׂתֵי מְשָׁמְרוֹת -
שָׁל חֲמוֹר נוֹעַר, וּבְלָבִים צוֹעֲקִים,
וְעוֹלָה לְמְשָׁמְרַת הַשַּׁחַר שָׁבוּ הָאָדָם, וְחוֹזֵר הָאָדָם
לְהֵיוֹת אָדוֹן. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שם לב) וַיְהִי לִי שׂוֹר וְחֲמוֹר
צֵאן וְעָבַד וְשִׁפְחָה. וְעוֹלָה לְדַרְגַּת אָדָם, שְׁנֵאמַר בּוֹ
(שם א) וַרְדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגו', (שם ט)
וּמוֹרָאֲכֶם וְחַתְכֶם וְגו'.

וּבְשִׁתְּזוּכֵיּוֹת בִּינּוֹנֵיּוֹת - (שם לב) וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ,
זְכוּיּוֹת וְחֹזְבוֹת מִתְּחַפְּקוֹת לְעָרֹךְ
קָרַב. מֵצַד הַזְּכוּיּוֹת - וַיֵּרָא כִּי לֹא יִכַּל לוֹ. מֵצַד
הָעֹבְרוֹת - וַיִּנָּע כְּכַף יָרְכוּ, כְּגִיד הַנְּשִׂאָה. נְשִׂאָה לְשׁוֹן
(שם מא) כִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עַמְּלֵי. וְהוּא לְשׁוֹן
נְשִׂאָה. מְדוֹר אֶחָד מֵאוֹתָן שֶׁבַע הָאֲרָצוֹת. מִי שְׂיִוְרַד
לְשָׁם, נִשְׁפָּחַת מִמֶּנּוּ הַתּוֹרָה.

וְקָדָם שְׂיִבֵּא אָדָם לְעוֹלָם הַזֶּה וַיֵּצֵא מִרְחֹם אִמּוֹ -
וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ. זֶה גְּבַר־יֵאֵל, כְּאוֹתוֹ אָבֶק

שֶׁל עֶפְרַיִם שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם
 עֶפְרַיִם מִן הָאָדָמָה. וְלַמִּדּוּ אֹתוֹ שְׁבַע עֵשְׂרֵן לְשׁוֹן, וּמִשׁוּם
 זֶה וַיִּיצֶר, אֶחָד יִצֵּר טוֹב, שֶׁלַּמִּדּוּ אֹתוֹ שְׁבַע עֵשְׂרֵן
 לְשׁוֹן, וְאֶחָד יִצֵּר הָרַע שֶׁנֶּאֱמַר עִמּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר כִּי נִגַּע
 בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנְּשִׂאָה, וּמִצָּא מִפָּנָיו שְׁבַע עֵשְׂרֵן
 לְשׁוֹן שֶׁלַּמִּדּוּ אֹתוֹ יִצֵּר הַטּוֹב.

וְקִדְּם כָּל זֶה יָרְדוּ עִמּוֹ אֲרַבְּעָה מַלְאָכִים, שֶׁנֶּאֱמַר
 בְּהֵם (תהלים צא) כִּי מַלְאָכָיו יַצִּיחַ לָהֶם. אִם יֵשׁ
 לוֹ זְכוּת אֲבוֹת - אֶחָד מִיכָאֵל בְּזְכוּת אַבְרָהָם,
 וְהַשְּׁנַיִם גַּבְרִיאֵל בְּזְכוּת יִצְחָק, וְהַשְּׁלִישִׁי שְׂיִוְרָד עִמּוֹ
 גַּבְרִיאֵל בְּזְכוּת יַעֲקֹב, וְהַרְבִּיעִי רַפָּאֵל בְּזְכוּת אָדָם
 הַרְאֵשׁוֹן, וַיִּיצֶר הַטּוֹב מֵעַלְיוֹ.

וְאִם אֵין לוֹ זְכוּת - הוֹלְכִים עִמּוֹ אֲרַבְּעָה: עִזֵּן,
 מִשְׁחִית, אַף וְחִמָּה, וַיִּיצֶר הָרַע מֵעַלְיָהֶם לְדוֹן
 אֹתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא. וְלִכְּן פִּרְשׁוּהָ, רָשָׁע - יִצֵּר הָרַע
 שׁוֹפְטוֹ. צְדִיק - יִצֵּר הַטּוֹב שׁוֹפְטוֹ. פִּינוּנִי - זֶה וְזֶה
 שׁוֹפְטוֹ. וְלִכְּן אִם הוּא פִּינוּנִי, גַּבְרִיאֵל שְׂחִיבָה יִצֵּר

טוב, (דף מב ע"א) וּסְמַא"ל שְׁהוּא יִצָּר תָּרַע, זֶה וְזֶה
שׁוֹפְטוֹ.

שְׂפָכָל אָדָם יֵשׁ אַרְבָּעָה יְסוּדוֹת, אַרְבָּעָה מְלֵאכִים
יֹרְדִים עִמּוֹ מִיַּמִּין, וְאַרְבָּעָה מִשְׁמָאל.
אַרְבָּעָה מִיַּמִּין: מִיכָא"ל, גְּבַרְיָא"ל, רְפָא"ל,
נוֹרְיָא"ל. וְאַרְבָּעָה מִשְׁמָאל: עוֹ"ן, מִשְׁחִי"ת, אֶ"ף
וּחְמ"ה. מִצַּד הַגּוֹף מְטַטְרוֹ"ן יוֹרֵד עָלָיו מִיַּמִּין,
וּסְמַא"ל מִשְׁמָאל.

וְאֵין אָדָם שְׂאִין בּוֹ אַרְבָּעָה יְסוּדוֹת, אֲבָל כְּפִי
הַיְסוּד שְׂיִקְדִים בּוֹ, כִּדְ מִתְחִילִים הָאֲרָבָעָה
הַלְלוֹ. אִם הַמּוֹל שָׁלוֹ אַרְי"ה - מְקַדִּים מִיכָא"ל,
וְאַחֲרָיו גְּבַרְיָא"ל, וְאַחֲרָיו נוֹרְיָא"ל, וְאַחֲרָיו רְפָא"ל.
וְאִם מּוֹלֵוֹ שׁו"ר - מְקַדִּים גְּבַרְיָא"ל, וְאַחֲרָיו
מִיכָא"ל, וְאַחֲרָיו נוֹרְיָא"ל, וְאַחֲרָיו רְפָא"ל. וְאִם
מּוֹלֵוֹ נֶשֶׁ"ר - מְקַדִּים נוֹרְיָא"ל, וְאַחֲרָיו מִיכָא"ל,
וְאַחֲרָיו גְּבַרְיָא"ל, וְאַחֲרָיו רְפָא"ל. וְאִם מּוֹלֵוֹ אָדָם
- מְקַדִּים רְפָא"ל, וְאַחֲרָיו מִיכָא"ל, וְאַחֲרָיו
גְּבַרְיָא"ל, וְאַחֲרָיו נוֹרְיָא"ל.

ואותם שפצד ימין, מצד של מיכאל, כל הפנים
 שלו הם רחמים, בעל גמילות חסדים,
 פנים לבנים, ואדם זה גומל חסד, חסיד וחסב, אם
 השתדל בתורה. ואם לא - בהפך, מצד של יצר
 הרע, גזלן, טפיש, אין בו חסד. שלא עם הארץ
 חסיד.

מצד של גבריאל, ארבעת הפנים שלו דין, מדת
 הדין על הרשעים, ומתנקה בהם, כמו
 שבארוה, מתר להתנרות ברשעים בעולם הזה.
 גבור ביצרו, ירא תמא, יהיה דין, אם יתעסק
 בתורה וגבור בתלמודו. בהפך מצד של יצר הרע
 - מתנקה בצדיקים, דין קשה להם, גבור בעברה
 לעשות אותה, אינו ירא תמא, וגוני פניו אדמים,
 עשו שופך דמים.

מי שפולו נש"ר אינו רחמן הרבה, ולא מדת הדין
 הרבה, אלא פינוני ביצר הטוב במדות
 הטובות שלו, וכינוני ביצר הרע במדות הרעות,
 ולו פנים לבנים ואדמים.

מִי שֶׁמָּוֶלוֹ אָדָם, מֵצַד הַטּוֹב, כָּלֹל מְכַל מַדּוֹת
טוֹבוֹת, חֶסֶד וְחָכְם וְגִבּוֹר בַּתּוֹרָה, יֵרָא חֲטָא,
מִמֶּלֶא בְּכָל מַדּוֹת טוֹבוֹת, וְגוֹן פָּנָיו שְׁחוּרִים. וּמֵצַד
שֶׁל יֵצֵר הָרַע מִמֶּלֶא מְכַל הַמַּדּוֹת הָרָעוֹת.

וְאִם חֲטָאֵי הָאָדָם רַבִּים, שׁוֹלְטִים עָלָיו כָּל
הַמַּחְנּוֹת שֶׁל הַיֵּצֵר הָרַע, עַד שֶׁמִּסְתַּלְקִים
מִמֶּנּוּ כָּל מַחְנּוֹת הַיֵּצֵר הַטּוֹב, וּמִמְלִיךְ עַל אֵיבָרָיו
אֵת סַמָּא"ל וְכָל מַחְנּוֹתָיו.

וְאִם זְכוּיָתָיו רַבִּים, שׁוֹלְטִים כָּל מַחְנּוֹת יֵצֵר
הַטּוֹב, עַד שֶׁיִּסְתַּלְקוּ כָּל מַחְנּוֹת יֵצֵר הָרַע,
וּמִמְלִיךְ עַל כָּל אֵיבָרָיו הַמַּחְנּוֹת שֶׁל הַיֵּצֵר הַטּוֹב.
בְּאוֹתוֹ זְמַן שׁוֹלֵט עָלָיו שֵׁם יְהוָה.

וְאִם הוּא בִּינוּנִי, צָבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמְדִים עָלָיו
מִיָּמִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ. אֵלּוּ מִיָּמִינִים לְזָכוֹת,
וְאֵלּוּ מִשְׁמָאֵילִים לְחֻבָּה, וּמִי שְׂאֵלִים - גּוֹבֵר. וְלִכֵּן
פְּרָשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמַּשְׁנָה, לְעוֹלָם יֵרָאָה אָדָם עֲצָמוֹ
בְּאֵלּוֹ כָּל הָעוֹלָם כֵּלּוֹ תְלוּי בּוֹ.

וּמַצַּד שֶׁל מִיכָאֵל נִקְרָא בְכוֹר, שְׁדַרְנָתוֹ כְּסֵף לְבָן,
 וּמִשּׁוֹם כֶּף פְּרִיזוֹן הַבְּכוֹר כְּסֵף, ה' סְלָעִים,
 כְּחֻשְׁבוֹן ה' שֶׁל אֲבָרְהָם, שָׂאם יַחֲכִים בַּתּוֹרָה,
 בַּתּוֹסֵף עָלָיו י', שְׁחֵוֹא קִדְשׁ, שְׁבוּ צְרִיף לְקִדְשׁ
 בְּכוֹר בְּהִמָּה, שְׁחֵינּוּ (יִרְמִיָּה ב) קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לַה'. וְבוּ
 צְרִיף לְעֵשָׂר וְלָדוֹת, שְׁכָל וְלָד הוּא מַצַּד שֶׁל בֶּן
 י"ה, וְהוּא ו'.

שְׁכָל הַחַיּוֹת שֶׁהֵן חַיּוֹת הַקִּדְשׁ, נִקְרָאוּ בְּאוֹתֵיזוֹת
 הַשֵּׁם הַקִּדְשׁ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (ישעיה מג) כֹּל
 הַנִּקְרָא בַשָּׁמַי וְלְכַבּוּדֵי בְרָאֲתֵיו. אֲפֹלוּ כָל הַבְּרִיּוֹת
 שֶׁנִּבְרָאוּ בָהֶם, וְאִין בְּרִיאָה שְׁלֹא נִרְשְׁמָה בַשֵּׁם
 הַזֶּה, כִּדִּי לְהוֹדִיעַ לְמִי שֶׁבְרָא אוֹתוֹ, וְחֵי"ד הוּוּ
 חַיָּא דִּיזְקָן שֶׁל רֵאשׁ שֶׁל כָּל הַבְּרִיּוֹת. ה' ה' דִּיזְקָן
 שֶׁל חֲמִשׁ אֶצְבָּעוֹת הַיָּמִין, וְה' שֶׁל שְׂמָאל. ו' דִּיזְקָן
 הַגּוֹף.

וְלָבָן אָמַר, וְאֵל מִי תִדְמִיוֹנִי וְאַשּׁוּהָ יֹאמַר קְדוֹשׁ.
 אִין בְּכָל בְּרִיָּה שְׁתַּשּׁוּהָ כְּמוֹתִי, וְאַף עַל גַּב
 שֶׁבְרָאֲתִי אוֹתָהּ כְּדְמוּת הָאוֹתֵיזוֹת שְׁלִי, שְׂאֲנִי יִכוּל

למחות את אותה צורה, ולעשות אותה כמה
 פעמים, ואין אלה אחר עלי שיכול למחות (דף מב ע"ב)
 את צורתני, ולכן (דברים לב) כי לא כצורנו צורם
 ואיבינו פלילים.

ואם יקשה אדם, שחרי פתוב (שם ד) כי לא ראיתם
 כל תמונה - הוא יתריץ לו, חרי תמונה
 ראיתי, שחרי פתוב ותמונת ה' יביט. ולא בכל
 תמונה אחרת (שפרא וציר באותיותיו) של אדם שיצר
 באותיותיו, ולכן אמר ואל מי תדמיוני ואשוח
 ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו.

ואפלו תמונה זו אין לו במקומו, אלא פשיורד
 למלך על הבריות ומתפשט עליהם, יראה
 להם לכל אחד כפי מראה וחזיון ודמיון שלהם,
 וזהו וכיד הנביאים אדמה.

ולכן הוא יאמר, אף על פי שאני אדמה לכם
 בדיוקנכם, אל מי תדמיוני ואשוח. שחרי
 קדם שפרא הקדוש פרוך הוא דיוקן פעולם וציר
 צורה, הנה הוא יחירי בלי צורה ודמיון, ומי (ויש)

שְׁנוּדַע לוֹ קָדָם בְּרִיאָה שֶׁהוּא מַחוּץ לְדִיוֹקָן, אֲסוּר
 לַעֲשׂוֹת לוֹ צוּרָה וּדְמוּת אִו דִּיוֹקָן בְּעוֹלָם, לֹא
 בָּאוֹת ה' וְלֹא בָאוֹת י', וְאִפְלוּ בַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְלֹא
 בְּשׁוּם אֹת וּנְקָדָה בְּעוֹלָם, וְזֶהוּ כִּי לֹא רְאִיתָם כָּל
 תְּמוּנָה, מִכָּל דְּבַר שֵׁשׁ בּוֹ תְּמוּנָה וּדְמִיוֹן לֹא
 רְאִיתָם.

אֲבָל אַחַר שֶׁעָשָׂה דִּיוֹקָן זֶה שֶׁל הַמְּרַכְּבָה שֶׁל אָדָם
 עֲלִיוֹן, יָרַד לְשָׁם, וְנִקְרָא בָּאוֹתוֹ דִּיוֹקָן יְהוֹ"ה,
 כִּדִּי שֵׁיִדְעוּ אֹתוֹ בַּמְּדוֹת שֶׁלוֹ בְּכָל מְדָה וּמְדָה,
 וְקָרָא: אֵל, אֱלֹהִים, שְׂדֵי, צְבָאוֹת, אֱהִי"ה. כִּדִּי
 שֵׁיִדְעוּ אֹתוֹ בְּכָל מְדָה וּמְדָה אֵיךְ יִתְנַהֵג הָעוֹלָם,
 בְּחֶסֶד וּבְדִין, כִּפִּי מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם, שָׂאֵם לֹא
 יִתְפַּשֵּׁט אֹרֹז עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, אֵיךְ יִדְעוּ אֹתוֹ וְאֵיךְ
 יִתְקַיֵּם? (ישעיה ז) מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

אִוִי לְמִי שֵׁיִשְׁוֶה אֹתוֹ לְשׁוּם מְדָה, וְאִפְלוּ מֵעֶשֶׂר
 הַמְּדוֹת הֵלְלוּ שֶׁלוֹ, כָּל שְׂכֵן לְבַנֵּי הָאָדָם (אִוִיב
 ה) אֲשֶׁר בְּעַפְר יְסוּדָם, שְׂפָלִים וְנַפְסָדִים. אֵלָּא
 הַדְּמִיוֹן שֶׁלוֹ כִּפִּי שְׁלֵמוֹנוֹ עַל אֹתָהּ הַמְּדָה, וְאִפְלוּ

על כל הבריות, ולמעלה מאותה מדה.
 וכשמתלק ממנה, אין לו מדה ולא דמיון ולא
 צורה.

כמו שהים, שאין במים של הים שיוצאים ממנו
 תפיסה כלל ולא צורה, אלא שהתפשטות
 של המים של הים על כלי שהוא ארץ, נעשה
 דמיון, ויכלנו לעשות חשבון שם, כמו המקור של
 הים - הרי אחר. יוצא ממנו מעין כפי התפשטותו
 באותו כלי, כמו עגול שהוא י' - הרי מקור
 אחר, ומעין שיוצא ממנו - הרי שנים.

אחר כך עושה כלי גדול כמו מי שעושה (שחפר)
 חפירה גדולה שמתמלאת במים שיוצאים
 ממעין. אותו כלי נקרא ים, והוא כלי שלישי,
 ואותו כלי גדול שנחלק לשבעה נחלים כפי כלים
 ארבים. כך מתפשטים המים מן הים לשבעה
 נחלים (כלים), והרי מקור ומעין וים ושבעה נחלים
 הם עשרה. ואם ישפר האמן את הכלים הללו

אֶתְקַן, יְחִזְרוּ הַמַּיִם לְמִקְוֵה, וַיִּשְׁאֲרוּ כִלְיִם שְׂבוּרִים
 יִבְשִׁים כְּלֵי מַיִם.

כִּךְ עָלְתָה הָעֲלוֹת עֲשֵׂה עֲשֵׂר סְפִירוֹת, וְקֵרָא לְכַתֵּר
 מִקְוֵה, וּבֹו אֵינן סוּף לְנִבְיַעַת אֲוֵרוֹ, וְלִכְן קֵרָא
 לְעֲצָמוֹ אֵינן סוּף, וְאֵינן לוֹ דְמוּת וְצוּרָה, וְשֵׁם אֵינן
 כְּלֵי לְתַפֵּס אֹתוֹ, לְדַעַת בּוֹ יְדִיעָה כְּלָל. וְלִכְן
 אָמְרוּ בּוֹ, בְּמַפְלָא מַמְדָּא אֵל תִּדְרֹשׁ וּבְמַכְסָה מַמְדָּא
 אֵל תִּחְקֹר.

אַחֲרַי כִּךְ עֲשֵׂה כְּלֵי קַטָּן, וְזֶה י', וְהַתְּמִלָּא מִמְּנוֹ,
 וְקֵרָא לוֹ מִעֵינן נוֹבַע חֲכָמָה, וְקֵרָא אֶת עֲצָמוֹ
 בּוֹ חֲכָם, וְלֵאמֹתוֹ הַכְּלֵי קֵרָא לוֹ חֲכָמָ"ת. וְאַחֲרַי כִּךְ
 עֲשֵׂה כְּלֵי גְדוֹל, וְקֵרָא לוֹ יָם, וְקֵרָא לוֹ בִּינָה, וְהוּא
 קֵרָא אֶת עֲצָמוֹ מִבֵּין בְּתָה.

חֲכָם מִעֲצָמוֹ וּמִבֵּין מִעֲצָמוֹ, כִּי חֲכָמָה לֹא נִקְרָאת
 חֲכָמָה מִעֲצָמָה, אֲלָא מִשׁוּם אֹתוֹ חֲכָם
 שְׂמִילָא אֹתָהּ מִמְּעֵינָהּ. וְהִיא לֹא נִקְרָאת בִּינָה
 מִעֲצָמָה, אֲלָא עַל שֵׁם (בְּגִלָּל) אֹתוֹ מִבֵּין שְׂמִילָא
 אֹתָהּ מִמְּנוֹ, שְׂאָם הָיָה מִסְתַּלֵּק מִמְּנָה, הִיא תִּשְׁאֲרַ

יבִּשְׁתָּה. וְהוּא שְׂפָתוֹב (איוב יד) אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם וְנָהָר
 יִחַרֵּב וַיִּבֶשׁ.

אַחַר כֵּן, וְהִכְהוּ לְשִׁבְעָה נְחָלִים. וְעָשָׂה אוֹתוֹ
 לְשִׁבְעָה כִּלְיִם נִכְפָּדִים, וְקָרָא לָהֶם: גְּדֻלָּה,
 גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, נִצְחָה, הוֹדָה, יִסּוּד, מַלְכוּת.
 וְקָרָא אֶת עֲצָמוֹ גְּדוּל בְּגְדֻלָּה וְחָסִיד. גְּבוּר
 בְּגְבוּרָה. מִפְאָר בְּתִפְאֶרֶת. בַּעַל נִצְחוֹן קְרִבּוֹת
 בְּנִצְחָה נִצְחִים. וּבַהוֹדָה קָרָא אֶת שְׁמוֹ הוֹד יוֹצֵרְנוּ.
 וּבִיִּסוּד קָרָא שְׁמוֹ צַדִּיק. וּבִיִּסּוּד הַכֹּל סְמוּךְ בּוֹ,
 כָּל הַכִּלְיִם וְכֹל הָעוֹלָמוֹת. (דף מג ע"א) וּבַמַּלְכוּת קָרָא
 שְׁמוֹ מֶלֶךְ. וְלוֹ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת
 וְהַנִּצְחָה וְהַהוֹדָה כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם, שֶׁהוּא צַדִּיק. וְלוֹ
 הַמַּמְלָכָה, שֶׁהִיא מַלְכוּת.

הַכֹּל בְּרִשּׁוֹתוֹ לְחִסָּר בְּכִלְיִם וְלְהוֹסִיף בָּהֶם נְבִיעָה
 וְלְחִסָּר כְּפִי רְצוֹנוֹ (בָּהֶם), וְאִין עֲלָיו אֵלּוּהָ
 שְׁיוֹסִיף בּוֹ אוֹ יִגְרַע בּוֹ.

אַחַר כֵּן עָשָׂה מְשֻׁמְשִׁים לְכִלְיִם הַלְלוּ, כִּסֵּא
 בְּאַרְבָּעָה עַמּוּדִים, וְשֵׁשׁ דְּרָגוֹת לְכִסֵּא -

הרי עשר. והכל הוא בפסא. כמו כום של ברכה
 שתקנו בו עשרה דברים משום התורה שנתנה
 בעשר דברות, ומשום העולם שהוא מעשה
 בראשית שנברא בעשרה מאמרות.

ותקן לפסא פתות לשמש אותו, של אותם
 מלאכים, אראלים, שרפים, חיות,
 אופנים, חשמלים, אלים, אלהים, בני אלהים,
 אישיים. ולאֵלה הוא עשה שמשים, סמא"ל וכל
 הפתות שלו, שהם כמו עננים לרכב פהם לרדת
 לארץ, והם כמו סוסים להם.

ומנין לנו שעננים נקראו מרכב? זהו שפתוב
 (ישעיה יט) הנה ה' רכב על עב קל ובא
 מצרים. וזהו ממנה של מצרים. ומיד שראו [ממנה]
 שאלוה שיהוא אלוה ממנה שלהם, ראו אותו כמו
 סוס תחת מרכבתו של הקדוש ברוך הוא, מיד
 ונעו אלילי מצרים מפניו, ולבב מצרים ימם, נעו
 מאמונה שלהם, ולבם נמם פדונג מאותה אמונה,
 ואומרים: וכי עד עכשו אמונה ממנה שלנו כמו

סוּם, הָיָה נָע לֵב שְׁלָתָם מֵהָאֱמוּנָה שְׁלָתָם וְנָמִם כְּדוֹנָג. וּמִנִּין לָנוּ שְׂיָמִם לְשׁוֹן נָמִם כְּדוֹנָג הוּא? כְּמוֹ שְׂנָאֵמֵר (תהלים כב) הָיָה לְבִי כְּדוֹנָג נָמִם כְּתוֹךְ יַמְעִי.

וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדָּה בְּשֵׁה וְגו' (שמות יג). [מִצְוָה לְהִבְיֵא קָרָגוֹ] מִצְוָה זֹו לְפִדוֹת פֶּטֶר חֲמֹר, וְלַעֲרֹף פֶּטֶר חֲמֹר אִם לֹא יִפְדָּה אֹתוֹ, זֶהוּ שְׂכָתוֹב וְאִם לֹא תִפְדָּה וְעֲרַפְתּוֹ. וְסוּד זֶה יֵצֵר הָרַע, שְׂיָכּוֹל לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, (וְאַחֲרַי כִּי יֵצֵר הַטּוֹב) וְאַחֲרַי כִּי יִחֹזֵר לְהִיּוֹת יֵצֵר טוֹב, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב, אִם זָכָה - עֹזֵר, אִם לֹא זָכָה - כְּנֻגְדוֹ. מִשׁוֹם שֵׁהֵם דִּיּוֹקֵן, אֶחָד שֶׁל שָׂה, וְאַחֲד שֶׁל חֲמֹר. וְאִם זָכָה לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, אֵף עַל גַּב שֵׁהוּא חֲמֹר עִם הָאָרֶץ, תִּפְדָּה מִן הַגְּלוּת בְּשֵׁה, שֵׁהוּא (ירמיה ג) שֵׁה פּוֹזְרָה יִשְׂרָאֵל. וְאִם לֹא תוֹר בְּתִשׁוּבָה - וְעֲרַפְתּוֹ. הַשְׁוֶה אֹתוֹ לְעַם קְנִישָׁה עֲרַף, שְׂעֵתִידִים לְהַמְחֹזֵת מִסְפָּר תַּחֲיִים, שְׂעֵלִיָּהֵם נֶאֱמֵר (שמות לב) מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי אֶמְחֶנּוּ מִסְפָּרֵי.

וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדָכָה וְלְטוֹטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ וְגו'.
מִצְוָה זֹו מִצְוָה שְׂנִקְרָאת בְּגִזָּן אַחֲרַי, שְׂלֹא

נִקְרְאָת מִצּוּה אֵלָא קְדָשָׁה, וְאֵלּוּ הִזְ תְּפִלִּין, תְּפִלָּה
 שֶׁל יָד וְתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ. תְּקוּן פְּאָר הַיְפִי שֶׁל גּוֹנִים
 עֲלִיּוֹנִים, וְלִכְּן נִקְרְאִים טוֹטְפֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה
 מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר.

וְכַתּוּב כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֵּהוּ, יִשְׂרָאֵל הַקָּטָן,
 שִׁמְעַ יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְבֵא, הַיְפִי שֶׁל
 הַגּוֹנִים, לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה. יוֹסֵף עָלָה וְהִתְעַטַּר בְּשָׁנֵי
 גּוֹנִים (דְּרָגוֹת) - בְּתַחֲלָה נַע"ר, וּבְסוּף צַדִּי"ק. כַּמָּה
 נְאִים לוֹ הַגּוֹנִים לְמִרְאָה, וְסוּד זֶה (בראשית לט) וַיְהִי
 יוֹסֵף יָפָה תֵּאֵר וַיְפָה מִרְאָה. יָפָה בְּשָׁנֵי צַדִּדִּים
 בְּשָׁתֵי דְרָגוֹת וּבְשָׁנֵי גּוֹנִים, עֲלִיּוֹן וְתַחְתּוֹן.

כַּתּוּב (דברים ו) וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב. הַיָּשָׁר - זו
 תְּפִלָּה שֶׁל יָד, לְהַמְשִׁיךְ (לְהַסְמִיךְ) אוֹתוֹ
 לְתַפְלִין שֶׁל רֹאשׁ לְהַתְיַחַד בְּאֶחָד. וְתְפִלָּה שֶׁל יָד
 מִקְדָּים לְשֶׁל רֹאשׁ, וְצַדִּיךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהֶם פְּרוּד
 כָּלָל.

מִי שֶׁמֵתְעַטַּר בְּתַפְלִין, עוֹמֵד בְּסוּד שֶׁל גּוֹן עֲלִיּוֹן,
 וְעוֹמֵד בְּאוֹתָם שְׁנֵי סוּדוֹת שֶׁאֵמְרָנוּ כְּמוֹ יוֹסֵף,

שְׁנִקְרָא נַעַר וְנִקְרָא צְדִיקָא, בְּסוּד שְׁל עֶבֶד נְאֻמָּן,
בְּסוּד שְׁל בֶן יְחִידִי, וְאֵלֶּה הֵם תְּפִלָּה שְׁל יָד וְתְּפִלָּה
שְׁל רֵאשׁ, וְהֵם כָּלֵל אֶחָד בְּלִי פְרוּד.

אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שְׁל תְּפִלִּין בְּאַרְבַּעַה בְּתִים בְּאוֹתָן
תְּפִלִּין שְׁל רֵאשׁ, וְכִמוֹ שֶׁהֵם אַרְבַּע
פְּרָשִׁיּוֹת בְּאוֹתָן תְּפִלִּין שְׁל רֵאשׁ, אִם כֹּךְ בְּלִין
בְּתְּפִלִּין שְׁל יָד בְּבֵית אֶחָד, שְׁתֵּרֵי בְּתְּפִלָּה שְׁל יָד
אֵין לָהּ יַעֲצֵמָה כְּלוּם, אֵלֶּא מַה שְּׂאוּחָזוֹת
מְלַמְעָלָה, וְסוּד זֶה - (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים
אֵל הַיָּם. וּמִתּוֹךְ שְּׂאוּחָזוֹת אוֹתָם מְלַמְעָלָה נִקְרָאת
תְּפִלָּה, וּמִתְּקוּדָשָׁת בְּקִדְשָׁתָם [וְהַכֵּל] נִקְרָאת קִדְשָׁה,
וְנִקְרָאת תְּפִלָּה, וְאִזּוֹ נִקְרָאת מְלָכוּת, מְלָכוּת
שְׁמַיִם שְׁלֵמָה.

אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת הֵרִי בְּאַרְנוֹ אֶת הַסוּד שְׁלָהֶם
בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, אֲבָל פְּרָשָׁה רֵאשׁוֹנָה,
קִדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר, זֶהוּ סוּד ^(דף מג ע"ב) עֲלִיּוֹן שְׁכוּלִל כָּל
אַרְבַּעַה הַבְּתִים בְּסוּד הָאוֹר הָעֲלִיּוֹן שְׁיוּצָא מֵאִין.

וְכָל אוֹתָן אַרְבַּע נְרָמוּזוּ כָּאֵן. קִדְשׁ - זוֹ קִדְשָׁה
 הָעֲלִיּוֹנָה. סוּד הַחֲכֵמָה הָעֲלִיּוֹנָה, שְׁמִשָּׁם
 הַכֹּל מִתְקַדֵּשׁ בְּסוּד הַגְּנִיזָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁנִּקְרְאת
 קִדְשׁ. לִי - זוֹ בֵּינָה, סוּד הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, תְּהִיכֹל
 הַפְּנִימִי. [נסוד זֶה, (ויקרא כה) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים. (במדבר ג) כִּי לִי
 כָּל כְּבוֹד. (שמות יט) וְהִייתֶם לִי סְגֻלָּה] כ"ל - סוּד הַחֲסֵד, בְּכָל
 מְקוֹם, בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה. בְּכו"ר - זֶה בֶּן
 בְּכוֹר, שְׁפָתוֹב (שמות ה) בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל, וּבֶן כְּבוֹר
 זֶה בּוֹלֵל כָּל הַצְּדָדִים וְכָל הַגְּנֻנִים, וְלִבֵּן הַפְּתוּב
 בּוֹלֵל אֶת כָּל הָאֲרָבַע בְּסוּד הַחֲכֵמָה הָעֲלִיּוֹנָה. אֲבָל
 זֶה בְּדָרְךְ כָּלָל, לְדַעַת שֶׁהַכֹּל כָּלוּל בָּזֶה. אֲבָל בְּדָרְךְ
 פָּרַט כָּל אֶחָד לְבִדּוֹ, זֹהִי פְּרִשָׁה רֵאשׁוֹנָה הַכּוֹלְלָת
 כָּל שְׂאֵר הַפְּרָשִׁיּוֹת.

פְּרִשָׁה שְׁנִיָּה - וְהָיָה כִּי יִבְיָאֲךָ וְגו'. זוֹ בֵּינָה. שְׁחֲרֵי
 בַּפְּרִשָׁה הַזֹּאת הִיא יְצִיאַת מִצְרַיִם, שְׁחֲרֵי
 מִצְרַיִם שֶׁל יוֹבֵל. וְלִבֵּן תְּרֵאשִׁית שְׁלָה וְהָיָה, שְׁחֲרֵי
 דָבָר זֶה הוּא בִּיּוֹבֵל, וְלִבֵּן שְׁמָה וְהָיָה (תְּהִיָּה), שְׂאִין
 וְהָיָה אֵלָּא בְּמְקוֹם זֶה, שֶׁהוּא עֵתִיד לְהַפְּשֵׁךְ לְמַטָּה
 וְלְהֵאִיר מְנוֹרוֹת וְלְהַפְּצֵא בְּדַרְגָּה תַּחְתּוֹנָה, (וְהָיָה, כְּמִי

שאומר על המלך שהוא קנים (שיהיה), עתיד להמשיך למטה ולהאיר מנורות) והכל בסוד אחר. ומשום שהוא בדרך טמיר, לא נקרא בגלוי בשם זה, אלא נמסר לחכמים לדעת, ועל זה נרשם בשם הקדוש בדבר הזה.

פְּרִיָּשָׁה שְׁלִישִׁית - שְׁמַע. וְהוּ סוּד הַיָּמִין, שֶׁנִּקְרָא חֶסֶד עֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא מֵיחַד אֶת הַיְחִיד שֶׁל הַכֹּל לְאַרְבָּעָה צְדָדִים, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַדֵּר בּוֹ אֶת סֵדוֹר כָּל הָעוֹלָם, וְזֶהוּ שְׁמַת־פֶּשֶׁט לְכָל הַצְדָדִים, אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ הַתְּהוֹמוֹת הַתְּחַתּוֹנִים. בְּזֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּרָא אֶת הָעוֹלָם, בְּשֶׁהִתְעַטֵּף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֵטוּף שֶׁל זֶהר, וְזֶה שֶׁמֵיחַד אֶת הַיְחִיד, וּמִשׁוּם כֵּן שְׁמַע סְמוּךְ לְוַתִּי"ה.

הַיְחִיד שֶׁל כָּל יוֹם הוּא יְחִיד לְדַעַת וְלִשִׁים אֶת הַרְצוֹן. הַיְחִיד הַזֶּה הֵרִי אֲמַרְנוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, יְחִיד שֶׁל כָּל יוֹם הוּא הַיְחִיד שֶׁבְּפֶסוּק שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה'. הֵרִי כֻּלָּם אַחֵר, וְלִכֵּן נִקְרָא אַחֵר. הֵרִי הֵם שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת, אֵיךְ הֵם אַחֵר? וְאֵף עַל נֵב שְׁקוֹרָאִים אַחֵר, אֵיךְ הֵם אַחֵר?

אֵלֶּא בְּחַיּוֹן רוּחַ הַקֹּדֶשׁ נוֹדַע, וְהֵם בְּמַרְאֵה שָׁל
 עֵינַי סְתוּמָה, לְדַעַת שְׁשֻׁלְשָׁה אֵלֶּה אֶחָד. וְזֶהוּ
 סוּד שָׁל קוֹל שְׁנַשְׁמַע, קוֹל הוּא אֶחָד, וְהוּא שְׁלֻשָׁה
 גּוֹנִים, יֵשׁ רוּחַ וּמִים, וְכֻלָּם אֶחָד בְּסוּד שָׁל הַקּוֹל.
 [וְאֵינָם אֵלֶּא אֶחָד] אֵף כָּאֵן - ה' אֵלֵּהֵינוּ ה' הֵם אֶחָד.
 שְׁלֻשָׁה גּוֹנִים, וְהֵם אֶחָד.

וְזֶהוּ הַקּוֹל שְׁעוֹשֶׂה הָאָדָם בְּיַחְוָה, וְלָשִׁים אֶת רְצוֹנוֹ
 בְּיַחְוָד שָׁל הַכֹּל, מֵאֵין סוּף עַד סוּף הַכֹּל,
 בְּקוֹל הַזֶּה שְׁעוֹשֶׂה בְּשֻׁלְשֵׁת אֵלֶּה שְׁהֵם אֶחָד. וְזֶהוּ
 הַיַּחְוָד שָׁל כָּל יוֹם שְׁהַתְגַּלְתָּה בְּסוּד שָׁל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.
 וְכַמָּה גּוֹנִים שָׁל יַחְוָד הַתְּעוֹרְרוֹ, וְכֻלָּם אֶמֶת. מִי
 שְׁעוֹשֶׂה זֶה עוֹשֶׂה, וּמִי שְׁעוֹשֶׂה זֶה עוֹשֶׂה.
 אֲבָל הַיַּחְוָד הַזֶּה שְׁאֵנּוּ מְעוֹרְרִים מְלִמְטָה בְּסוּד שָׁל
 קוֹל שְׁהוּא אֶחָד, זֶהוּ בְּרוּר הַדְּבָר, זֶה בְּכֻלָּל, וְאַחַר
 כֵּן פָּרַט, כְּמוֹ שְׁאֵמְרָנוּ.

פְּרָשָׁה רְבִיעִית הוּא סוּד הַדִּין הַקָּשָׁה - הַשְּׁמָרוֹ
 לָכֶם. אֵלֶּה הֵן הַתְּפִלִּין שָׁל רֵאשׁ, וְהַתְּפִלִּין

שָׁל זְרוּעַ כְּמוֹ זֶה בְּבֵית אֶחָד, וַהֲרִי הִתְעוֹרְרָנוּ בָּהֶם,
וּבְכֹלם סוּד אֶחָד.

קְנִישׁר הַתְּפִלִּין שָׁל רֵאשׁ הוּא דְלָ"ת, וְעַל זֶה פְּתוּב
(שמות לג) וַרְאִיתָ אֶת אֲחֵרֵי. וְלָבֵן הוּא לְאַחֹר,
וְשֵׁם נְקִישׁר הַכֹּל בְּקִישׁר אֶחָד.

וְהִיא, בְּשִׁמְנִיחָה תְּפִלִּין אֵלוֹ שָׁל זְרוּעַ לְהִתְקַשֵּׁר,
(יש קושר) אַחֵר, סוּד תְּבָרִית הַקְּדוּשָׁה, סוּד זֶה
כְּמוֹ שֶׁהִתְעוֹרַר בְּבִמָּה מְקוֹמוֹת, וְהַכֹּל סוּד אֶחָד.
אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׂיֻדְעִים סוּד זֶה, וְצָרִיךְ אָדָם
לְהִנִּיחָם כָּל יוֹם לְהִיּוֹת בְּדִיוֹקָן עֲלִיוֹן, וְעַלְיוֹ פְּתוּב
וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֶיךָ וַיֵּרְאוּ
בְּמִנְיָ. (ע"כ רעיא מהימנא) בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: ^{דף}